

(อม.๒๙)

คำพิพากษา

คดีหมายเลขดำที่ อม. ๒๕/๒๕๕๘,
อม. ๑/๒๕๕๙
คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๑๗๘/๒๕๖๐,
อม. ๑๗๙/๒๕๖๐

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

วันที่ ๒๘ เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๖๒

ระหว่าง	อัยการสูงสุด	โจทก์
	กรรมการค้าต่างประเทศ ที่ ๑ องค์การคลังสินค้า ที่ ๒ องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร ที่ ๓ กระทรวงพาณิชย์ ที่ ๔ กระทรวงการคลัง ที่ ๕	ผู้ร้อง
	นายภูมิ สารผล ที่ ๑ นายบุญทรง เตริยาภิรมย์ ที่ ๒ พันตรี นพ. ดร.วีระวุฒิ หรือหมอโต่ง วัจนะพุกกะ ที่ ๓ นายมนัส สร้อยพลอย ที่ ๔ นายทิฆัมพร นาทวรทัต ที่ ๕ นายอัครพงศ์ หรืออัฐฐิติพงศ์ ช่วยเกลี้ยง หรือทีปวัชระ ที่ ๖ นายสมคิด เอื้อนสุภา ที่ ๗ นายรัฐนิธ โสจิระกุล ที่ ๘	

นายลิขิต พอใจ ที่ ๙	
บริษัทสยามอินดิโก้ จำกัด ที่ ๑๐	
นางสาวรัตนา แซ่เฮ็ง ที่ ๑๑	
นางสาวเรืองวัน เลิศศลารักษ์ ที่ ๑๒	
นางสาวสุทธิดา หรือสุธิดา ผลดี หรือจันทะเอ ที่ ๑๓	
นายอภิชาติ หรือเสี้ยเปียง จันทรสกุลพร ที่ ๑๔	
นายนิมล หรือโจ รักดี ที่ ๑๕	
นายสุธี เชื่อมไธสง ที่ ๑๖	
นางสาวสุนีย์ จันทรสกุลพร ที่ ๑๗	
นายกฤษณะ สุระมนต์ ที่ ๑๘	
นายสมยศ คุณจักร ที่ ๑๙	
บริษัททีธา พร็อพเพอร์ตี้ส์ จำกัด หรือบริษัทลิราลัย จำกัด ที่ ๒๐	
นางสาวธัญพร หรือบงกร จันทรสกุลพร ที่ ๒๑	จำเลย

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ระหว่าง	อัยการสูงสุด	โจทก์
	กรมการค้าต่างประเทศ ที่ ๑	
	องค์การคลังสินค้า ที่ ๒	
	องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร ที่ ๓	ผู้ร้อง
	กระทรวงพาณิชย์ ที่ ๔	
	กระทรวงการคลัง ที่ ๕	
	ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงสีกิจทวีโยโสธร ที่ ๑	
	นายทวี อาจสมรรถ ที่ ๒	
	บริษัทกิจทวีโยโสธรไรซ์ จำกัด ที่ ๓	
	บริษัทเค.เอ็ม.ซี. อินเตอร์ไรซ์ (๒๐๐๒) จำกัด ที่ ๔	
นายปกรณ์ ลีศิริกุล ที่ ๕		
บริษัทเจียเม็ง จำกัด ที่ ๖		
นางประพิศ มานะธัญญา ที่ ๗	จำเลย	

เรื่อง ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

คดีทั้งสองสำนวนนี้ ศาลพิจารณาคดีพิจารณารวมกัน โดยให้เรียกโจทก์ทั้งสองสำนวนว่า โจทก์
เรียกผู้ร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ ทั้งสองสำนวนว่า ผู้ร้องที่ ๑ ถึงที่ ๕ เรียกจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๒๑
ในสำนวนแรกว่า จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๒๑ และเรียกจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๗ ในสำนวนหลังว่า จำเลยที่ ๒๒
ถึงที่ ๒๘ ตามลำดับ

โจทก์ฟ้องและแก้ฟ้องทั้งสองสำนวนเป็นใจความว่า ขณะเกิดเหตุ จำเลยที่ ๑
ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่สั่งหรือปฏิบัติราชการ
ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์มอบหมาย และได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ
กับประธานอนุกรรมการพิจารณาระเบียบข้าว ซึ่งคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้ประธานอนุกรรมการ
พิจารณาระเบียบข้าวเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบการเจรจาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ (Government
to Government หรือ G to G) จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายของกระทรวงพาณิชย์ให้สอดคล้องกับนโยบายที่คณะรัฐมนตรีได้แถลงไว้
ต่อรัฐสภาหรือที่คณะรัฐมนตรีกำหนด และเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการในกระทรวงพาณิชย์
และได้รับแต่งตั้งเป็นรองประธานกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ ต่อมาจำเลยที่ ๒ ได้รับแต่งตั้งให้เป็น
ประธานอนุกรรมการพิจารณาระเบียบข้าวแทนจำเลยที่ ๑ ส่วนจำเลยที่ ๓ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรง
ตำแหน่งผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติ
ราชการของสำนักงานรัฐมนตรีกระทรวงพาณิชย์และเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการ จำเลยที่ ๓
ยังได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ และอนุกรรมการพิจารณาระเบียบข้าว ต่อมาได้รับ
แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งอธิบดี
กรรมการค้าต่างประเทศ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของกรมให้เกิดผลสัมฤทธิ์
ตามเป้าหมาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการ ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขาธิการ
คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ กับเป็นอนุกรรมการและเลขาธิการอนุกรรมการพิจารณา
ระเบียบข้าว โดยคณะรัฐมนตรีมอบหมายให้อธิบดีกรรมการค้าต่างประเทศเป็นผู้ดำเนินการเจรจา
ซื้อขายข้าวตามโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาลและข้าวในสต็อกของรัฐบาลแบบรัฐต่อรัฐ

กับผู้แทนของรัฐบาลต่างประเทศ จำเลยที่ ๕ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักบริหารการค้าข้าว ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยเลขานุการอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าว ต่อมาวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ จำเลยที่ ๖ ดำรงตำแหน่งเลขานุการกรมการค้าต่างประเทศ ต่อมาวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักบริหารการค้าข้าว จำเลยที่ ๕ และที่ ๖ ได้รับมอบหมายจากจำเลยที่ ๔ ให้ทำหน้าที่สนับสนุนข้อมูลประกอบการเจรจาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ จึงมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานและเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ จำเลยที่ ๗ และที่ ๘ ได้รับแต่งตั้งจากบริษัทกวางตงฯ หรือกวางตุง นำเข้าและส่งออกสินค้าเครื่องเขียนและอุปกรณ์กีฬา หรือ Guangdong Stationery & Sporting Goods IMP. & EXP. CORP. ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจของมณฑลกวางตุง สาธารณรัฐประชาชนจีน ให้เป็นตัวแทนชำระเงินค่าข้าวและรับมอบข้าว ส่วนจำเลยที่ ๙ ได้รับแต่งตั้งจากบริษัทไห่หนานหรือไห่หล่า คำเมล็ดธัญพืชและอุตสาหกรรมน้ำมัน หรือ Hainan Grain and oil Industrial Trading Company ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจของมณฑลไห่หนานหรือไห่หล่า สาธารณรัฐประชาชนจีน ให้เป็นตัวแทนชำระเงินค่าข้าวและรับมอบข้าว จำเลยที่ ๑๐ ถึงที่ ๒๑ เป็นผู้ชำระค่าข้าวตามตามสัญญาซื้อขายระหว่างกรมการค้าต่างประเทศกับบริษัทกวางตงฯ และบริษัทไห่หนานฯ โดยจำเลยที่ ๑๐ เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีจำเลยที่ ๑๑ ถึงที่ ๑๓ เป็นกรรมการ จำเลยที่ ๑๔ เป็นเจ้าของกิจการบริษัทจำเลยที่ ๑๐ จำเลยที่ ๑๕ ถึงที่ ๑๗ เป็นหรือเคยเป็นพนักงานของจำเลยที่ ๑๐ จำเลยที่ ๒๐ เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีจำเลยที่ ๒๑ เป็นกรรมการ จำเลยที่ ๒๒ ถึงที่ ๒๘ เป็นผู้นำแคชเชียร์เช็คไปชำระค่าข้าวและรับมอบข้าวบางส่วนตามสัญญาซื้อขายระหว่างกรมการค้าต่างประเทศกับบริษัทกวางตงฯ และบริษัทไห่หนานฯ โดยจำเลยที่ ๒๒ เป็นนิติบุคคลประเภทห้างหุ้นส่วนจำกัด มีจำเลยที่ ๒๓ เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ จำเลยที่ ๒๔ เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีจำเลยที่ ๒๓ เป็นกรรมการ จำเลยที่ ๒๕ เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีจำเลยที่ ๒๖ เป็นกรรมการ และจำเลยที่ ๒๗ เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีจำเลยที่ ๒๘ เป็นกรรมการ

เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา โดยมีนโยบายรับจำนำข้าวเปลือกเป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก ต่อมาวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๔ นางสาวยิ่งลักษณ์ มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๕๓/๒๕๕๔ แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ และมีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ

เพื่อปฏิบัติงานตามโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล ๖ คณะ รวมทั้งคณะอนุกรรมการพิจารณา
ระบายข้าว ซึ่งมีจำนวนที่ ๑ เป็นประธานอนุกรรมการ จำนวนที่ ๓ เป็นอนุกรรมการ จำนวนที่ ๔
เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ และจำนวนที่ ๕ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาหลักเกณฑ์
วิธีการ ชนิด ปริมาณ และเงื่อนไขการจำหน่ายข้าวสารในโกดังกลางที่แปรสภาพจากข้าวเปลือก
โครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาล รวมทั้งข้าวเปลือกและข้าวสารอื่น ๆ ที่คงเหลือของรัฐบาลให้เหมาะสม
และเกิดประโยชน์ต่อตลาดโดยรวม คณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวประชุมนัดแรกเมื่อวันที่
๑๔ กันยายน ๒๕๕๔ จำนวนที่ ๕ ได้เสนอให้ที่ประชุมให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์การระบายข้าว
ในสต็อกของรัฐบาล มีสาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “วิธีการระบายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ (๑) เจรจาขายแบบรัฐต่อรัฐ
(Government to Government : G to G) กับผู้แทนหน่วยงานของรัฐบาล หรือที่ได้รับ
มอบหมายจากรัฐบาลของประเทศรวมทั้งรัฐวิสาหกิจ” ต่อมากระทรวงพาณิชย์มีหนังสือถึงเลขาธิการ
คณะรัฐมนตรี ขอให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบให้อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ
เป็นผู้ดำเนินการเจรจาซื้อขายข้าวตามโครงการรับจำนำของรัฐบาลและข้าวในสต็อกของรัฐบาลกับผู้แทน
จากรัฐบาลต่างประเทศ เป็นการซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) โดยให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์
การระบายข้าวในสต็อกของรัฐบาลที่ได้รับความเห็นชอบจากประธานกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติแล้ว
และนำผลการเจรจาต่อรองสุดท้ายในเงื่อนไขต่าง ๆ เสนอประธานอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าว
พิจารณาให้ความเห็นชอบ และมอบหมายให้อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศเป็นผู้ลงนามในสัญญาซื้อขาย
ในนามของรัฐบาลไทย ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ

เมื่อระหว่างวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ทั้งเวลากลางวัน
และกลางคืนต่อเนื่องกัน จำนวนที่ ๑ และที่ ๒ มีอำนาจและหน้าที่ในการอนุมัติ การพิจารณา จัดการ
และการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในการเจรจาตลอดจนการกำหนดเงื่อนไขต่อรอง การทำสัญญา
การแก้ไขสัญญา และการปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ จำนวนที่ ๓ มีอำนาจและหน้าที่
ในการพิจารณา จัดการ และดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงในการเจรจา ส่วนจำนวนที่ ๔ ถึงที่ ๖
มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณา จัดการ และการดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง การเข้าร่วมเจรจา
การกำหนดเงื่อนไขต่อรอง การทำสัญญา และการแก้ไขสัญญา การปฏิบัติตามสัญญา การพิจารณา
รับชำระค่าข้าว และส่งคลังสินค้าทำการส่งมอบข้าวตามสัญญาซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐ จำนวนที่ ๑ ถึงที่ ๖
ร่วมกับจำนวนที่ ๗ ถึงที่ ๒๑ กับพวก กระทำความผิดด้วยการแบ่งหน้าที่กันทำเป็นขั้นเป็นตอน

โดยจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ ร่วมกันเสนอราคาซื้อข้าวเพื่อให้บริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ เป็นผู้ที่มีสิทธิทำสัญญาซื้อขายข้าวกับกรมการค้าต่างประเทศแบบรัฐต่อรัฐในราคาต่ำกว่าท้องตลาดเป็นพิเศษ โดยแอบอ้างว่าบริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ เป็นผู้แทนของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้บริษัทกว้างตงฯ เข้าทำสัญญาซื้อขายข้าวกับกรมการค้าต่างประเทศ ๓ ฉบับ และบริษัทห่ายหนานฯ เข้าทำสัญญาซื้อขายข้าวกับกรมการค้าต่างประเทศ ๑ ฉบับ ความจริงแล้วบริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ ไม่ใช่ผู้แทนของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนและไม่ใช่ผู้ชำระราคาและรับมอบข้าว แต่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๒๑ ได้ร่วมกันนำข้าวบางส่วนตามสัญญาออกขายให้ผู้ประกอบธุรกิจค้าข้าวภายในประเทศโดยข้าวบางส่วนจำเลยที่ ๗ ถึงที่ ๒๑ เป็นผู้ชำระราคาและรับมอบไป ในการนี้จำเลยที่ ๓ ได้ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้ประกอบการค้าข้าวในประเทศเชื่อว่าจำเลยที่ ๓ มีตำแหน่งหน้าที่ในการนำข้าวออกขาย ทั้งที่จำเลยที่ ๓ มิได้มีตำแหน่งหน้าที่นั้น เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองและผู้อื่น ทั้งนี้ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๒๑ ได้กระทำความผิดหลายกรรมต่างกันตามสัญญาซื้อขายข้าวรวม ๔ ฉบับ คือ

สัญญาฉบับที่ ๑ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ ระหว่างกรมการค้าต่างประเทศ กับบริษัทกว้างตงฯ ตกลงซื้อขายข้าวทุกชนิดในคลังสินค้าของรัฐบาลไทย ปีการผลิต ๒๕๕๘/๕๙ ถึง ๒๕๕๒/๕๓ ปริมาณ ๒,๑๙๕,๐๐๐ ตัน

สัญญาฉบับที่ ๒ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ ระหว่างกรมการค้าต่างประเทศ กับบริษัทกว้างตงฯ ตกลงซื้อขายข้าว ๕ เพอร์เซ็นต์ ข้าวเหนียว ๑๐๐ เพอร์เซ็นต์ ข้าวหอมมะลิหักและข้าวขาวหักในคลังสินค้าของรัฐบาลไทย ปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ ปริมาณ ๒,๐๐๐,๐๐๐ ตัน

สัญญาฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ระหว่างกรมการค้าต่างประเทศ กับบริษัทกว้างตงฯ ตกลงซื้อขายข้าวขาว ๕ เพอร์เซ็นต์ และข้าวขาวหักเอวันเลิศ ปีการผลิต ๒๕๕๕ ปริมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ ตัน ต่อมาจำเลยที่ ๔ ได้ทำบันทึกเสนอขอแก้ไขสัญญาปรับเปลี่ยนปริมาณข้าวขาว ๕ เพอร์เซ็นต์ อีก ๑,๓๐๐,๐๐๐ ตัน รวมเป็น ๒,๓๐๐,๐๐๐ ตัน และจำเลยที่ ๒ ได้ให้ความเห็นชอบ

สัญญาฉบับที่ ๔ ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๕ ระหว่างกรมการค้าต่างประเทศ กับบริษัทห่ายหนานฯ ตกลงซื้อขายข้าวเหนียวเอวัน ปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ และ ๒๕๕๕ ปริมาณ ๖๕,๐๐๐ ตัน

ในการทำสัญญาฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ ดำเนินการโดยจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ ถึงที่ ๖ ส่วนสัญญาฉบับที่ ๓ และฉบับที่ ๔ ดำเนินการโดยจำเลยที่ ๒ ที่ ๔ ถึงที่ ๖ จำเลยดังกล่าว

ได้ร่วมกันใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่กรมการค้าต่างประเทศ องค์การคลังสินค้า และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร กระทรวงพาณิชย์ ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่กรมการค้าต่างประเทศ องค์การคลังสินค้า องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร และกระทรวงพาณิชย์ ส่วนจำเลยที่ ๓ ได้สนับสนุนการกระทำความผิดดังกล่าว และจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ กับบริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ ได้ร่วมกันในการเสนอราคา โดยให้บริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ ยื่นข้อเสนอเกี่ยวกับการซื้อข้าวของรัฐเพื่อให้เป็นผู้มีสิทธิ ทำสัญญากับกรมการค้าต่างประเทศแบบรัฐต่อรัฐในราคาต่ำกว่าท้องตลาดเป็นพิเศษโดยหลีกเลี่ยง การแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมและเป็นการเอาเปรียบแก่กรมการค้าต่างประเทศอันมิใช่เป็นไป ในทางการประกอบธุรกิจปกติ โดยจำเลยที่ ๗ ถึงที่ ๒๑ ได้สนับสนุนในการกระทำความผิด กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๔ จำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ ทำหน้าที่เป็นคณะผู้เจรจาฝ่ายไทย ร่วมกันเจรจา ซื้อขายข้าวกับบริษัทกว้างตงฯ แล้วเสนอผลการเจรจาให้จำเลยที่ ๑ ในฐานะประธานอนุกรรมการ พิจารณาระบายข้าวให้ความเห็นชอบ ซึ่งจำเลยที่ ๑ ได้ให้ความเห็นชอบในวันเดียวกัน ครั้นวันรุ่งขึ้น จำเลยที่ ๔ ได้ลงนามในสัญญาซื้อขายข้าวกับบริษัทกว้างตงฯ ตามสัญญาฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ ต่อมาจำเลยที่ ๔ ได้เสนอบันทึกขอแก้ไขสัญญาซื้อขายข้าวทั้งสองฉบับดังกล่าวหลายครั้ง จำเลยที่ ๑ หรือที่ ๒ ซึ่งเป็นประธานอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวในช่วงเวลานั้น ๆ ได้ให้ความเห็นชอบทุกครั้ง หลังทำสัญญามีการชำระราคาและส่งมอบข้าวตามสัญญาฉบับที่ ๑ ปริมาณ ๑,๘๒๐,๘๖๑ ตัน เป็นเงิน ๑๘,๒๐๘,๑๕๖,๕๘๖ บาท ตามสัญญาฉบับที่ ๒ ปริมาณ ๑,๔๐๒,๕๓๘ ตัน เป็นเงิน ๒๘,๙๘๘,๑๑๑,๖๕๓ บาท สำหรับการทำสัญญาฉบับที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ ทำหน้าที่เป็นคณะผู้แทนเจรจาฝ่ายไทยได้ร่วมเจรจากับบริษัทกว้างตงฯ แล้วนำเสนอผลการเจรจาขอความเห็นชอบจากจำเลยที่ ๒ ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าว ซึ่งจำเลยที่ ๒ ได้ให้ความเห็นชอบ ครั้นวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๔ ลงนามในสัญญา ฉบับที่ ๓ กับบริษัทกว้างตงฯ หลังทำสัญญามีการชำระราคาและรับมอบข้าวไป ๑,๖๕๔,๔๕๓ ตัน เป็นเงิน ๒๒,๕๐๕,๘๖๕,๓๖๙ บาท ส่วนการทำสัญญาฉบับที่ ๔ นั้น เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ ทำหน้าที่เป็นคณะผู้เจรจาฝ่ายไทย ร่วมกันเจรจาซื้อขายข้าวกับบริษัทห่ายหนานฯ แล้วเสนอผลการเจรจาให้จำเลยที่ ๒ ในฐานะประธานอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวให้ความเห็นชอบ ซึ่งจำเลยที่ ๒ ได้ให้ความเห็นชอบ ครั้นวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๔ ได้ลงนามในสัญญา

ซื้อขายข้าวฉบับที่ ๔ กับบริษัทห่ายหนานฯ มีการชำระราคาและรับมอบข้าวไป รวม ๖๑,๓๘๓ ตัน เป็นเงิน ๘๔๗,๐๘๘,๔๐๖ บาท ทั้งนี้ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติ การพิจารณา หรือการดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับการเสนอซื้อข้าวดังกล่าว รู้หรือมีพฤติการณ์ปรากฏแจ้งชัดว่า ควรรู้ว่าการเสนอราคาซื้อข้าวไทยตามสัญญาทั้งสี่ฉบับมีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่ละเว้นไม่ดำเนินการ เพื่อให้มีการยกเลิกการเสนอราคาดังกล่าว โดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมเพื่อเอื้ออำนวย แก่บริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ เป็นผู้มิสิทธิทำสัญญาซื้อขายข้าวไทยกับกรมการค้าต่างประเทศ โดยจำเลยที่ ๗ ถึงที่ ๒๑ สนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าว

เมื่อระหว่างวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๒๒ ถึงที่ ๒๘ ซึ่งเป็นผู้ประกอบธุรกิจค้าข้าวรู้ดีอยู่แล้วว่ามีการทุจริตนำข้าวที่ทำสัญญาซื้อข้าวแบบรัฐต่อรัฐมาขายให้ ผู้ประกอบธุรกิจค้าข้าวภายในประเทศ ได้ร่วมกันซื้อข้าวและรับมอบข้าวบางส่วนตามสัญญาซื้อขายข้าว แบบรัฐต่อรัฐจากกลุ่มของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๒๑ หลายครั้ง อันเป็นการสนับสนุนจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ ผู้มีหน้าที่จัดการขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ รักษาสินค้าข้าว ตลอดจนดูแลการรับชำระค่าข้าวและส่งมอบข้าว ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่กรมการค้าต่างประเทศ องค์การคลังสินค้า องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร กระทรวงพาณิชย์ และปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติโดยมิชอบ และใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่กรมการค้าต่างประเทศ องค์การคลังสินค้า องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร กระทรวงพาณิชย์ และเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ทั้งนี้ จำเลยที่ ๒๒ ถึงที่ ๒๘ ซื้อข้าว และชำระค่าข้าวด้วยแคชเชียร์เช็คให้จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๒๑ พร้อมรับมอบข้าวไป กล่าวคือ จำเลยที่ ๒๒ และที่ ๒๓ ชำระค่าข้าวด้วยแคชเชียร์เช็คธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) จำนวน ๔ ฉบับ ฉบับที่ ๑ จำนวนเงิน ๔๒๔,๗๓๔,๕๔๐.๔๘ บาท ฉบับที่ ๒ จำนวนเงิน ๓๕,๙๒๐,๒๗๙.๐๓ บาท ฉบับที่ ๓ จำนวนเงิน ๖,๒๗๕,๘๐๒ บาท และฉบับที่ ๔ จำนวนเงิน ๑,๗๕๕,๙๘๑ บาท จำเลยที่ ๒๓ และที่ ๒๔ ชำระค่าข้าวด้วยแคชเชียร์เช็คธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ๒ ฉบับ ฉบับที่ ๑ จำนวนเงิน ๓๖๐,๑๖๕,๐๒๒.๓๕ บาท และฉบับที่ ๒ จำนวนเงิน ๘,๖๔๒,๙๒๗.๒๑ บาท จำเลยที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ชำระค่าข้าวด้วยแคชเชียร์เช็คธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จำนวนเงิน ๖๕,๙๔๓,๐๘๕.๕๐ บาท จำเลยที่ ๒๗ และที่ ๒๘ ชำระค่าข้าวด้วยแคชเชียร์เช็คธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) จำนวน ๑๖๕,๑๐๐,๐๐๐ บาท

โจทก์ขอถือจำนวนเงินที่มีการรับมอบข้าวตามสัญญาทั้งสิ้นฉบับ รวม ๗๐,๕๔๙,๒๒๒,๐๑๔ บาท เป็นฐานในการคำนวณค่าปรับร้อยละ ๕๐ ของจำนวนเงินที่มีการทำสัญญา เป็นเงินค่าปรับ ๓๕,๒๗๔,๖๑๑,๐๐๗ บาท เหตุเกิดที่ทำเนียบรัฐบาล แขวงและเขตดุสิต โรงแรมโซฟิเทล เซ็นทาราแกรนด์ แขวงและเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร กรมการค้าต่างประเทศ องค์การคลังสินค้า และกระทรวงพาณิชย์ ตำบลบางกระสอ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และท้องที่รับมอบข้าวจากองค์การคลังสินค้า และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร ตำบลวังแขม อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ตำบลนากลาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ตำบลสุขสำราญ อำเภอดงพญาเย็น จังหวัดนครสวรรค์ ตำบลบางคูวัด อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี และอีกหลายท้องที่ทั่วราชอาณาจักร เกี่ยวพันกัน จำเลยที่ ๑๔ เป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยที่ ๒ ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๓๓๓๑ - ๓๓๓๒/๒๕๕๗ และคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๓๓๓๓ - ๓๓๓๔/๒๕๕๗ ของศาลแขวงสมุทรปราการ ซึ่งศาลพิพากษา ลงโทษจำคุกจำเลยที่ ๒ คดีละ ๓ ปี ขอให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓, ๘๖, ๙๑, ๑๕๑, ๑๕๗ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔, ๙, ๑๐, ๑๒ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔, ๑๒๓, ๑๒๓/๑ ปรับจำเลยที่ ๑ เป็นเงินร้อยละห้าสิบของจำนวนเงินที่มีการทำสัญญา ๒ ฉบับแรก ค่าปรับจำนวน ๒๓,๕๕๘,๑๓๔,๑๑๙ บาท และปรับจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๒๑ เป็นเงินร้อยละห้าสิบของจำนวนเงินที่มีการทำสัญญา ๔ ฉบับ ค่าปรับจำนวน ๓๕,๒๗๔,๖๑๑,๐๐๗ บาท และนับโทษจำคุกของจำเลยที่ ๑๔ ต่อจากโทษจำคุกของจำเลยที่ ๒ ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๓๓๓๑ - ๓๓๓๒/๒๕๕๗ และคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๓๓๓๓ - ๓๓๓๔/๒๕๕๗ ของศาลแขวงสมุทรปราการ

จำเลยที่ ๓ และที่ ๑๖ หลบหนี ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีชั่วคราว

จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ ถึงที่ ๑๕ ที่ ๑๗ ถึงที่ ๒๘ ให้การปฏิเสธ แต่จำเลยที่ ๑๔ รับว่าเป็นบุคคลคนเดียวกับจำเลยที่ ๒ ในคดีที่โจทก์ขอให้นับโทษต่อ

ระหว่างพิจารณา ผู้ร้องทั้งห้ายื่นคำร้องและแก้ไขคำร้องว่า ผู้ร้องทั้งห้าเป็นหน่วยงานของรัฐ และมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ผู้ร้องที่ ๑ ได้ทำสัญญาขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐซึ่งเป็นข้าว ในโครงการรับจำนำ ผู้ร้องที่ ๒ และที่ ๓ มีหน้าที่ดูแลรักษาข้าวในคลังสินค้าและเบิกจ่ายข้าวแก่ผู้ซื้อ ผู้ร้องที่ ๔ เป็นหน่วยงานกำกับดูแลผู้ร้องที่ ๑ ส่วนผู้ร้องที่ ๕ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเงินการคลัง ของแผ่นดิน ผู้ร้องที่ ๑ ทำสัญญาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐกับบริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห้วยหนานฯ

ต่ำกว่าราคาในท้องตลาดอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลยทั้งยี่สิบแปด ทำให้ผู้ร้องที่ ๑ ชำระเงินค่าข้าวแก่ผู้ร้องที่ ๒ และที่ ๓ ต่ำกว่าราคาในท้องตลาด การกระทำของจำเลยทั้งยี่สิบแปดเป็นการจงใจทำละเมิดต่อผู้ร้องทั้งห้าโดยผิดกฎหมาย ทำให้ผู้ร้องทั้งห้าได้รับความเสียหาย ๒ ส่วน คือ ส่วนต่างของราคาข้าวตามสัญญากับราคาข้าวในท้องตลาด ณ วันที่ทำสัญญาซื้อขาย และส่วนต่างของมูลค่าข้าวตามสัญญากับจำนวนเงินที่มีการชำระราคา พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันที่ได้รับมอบข้าวอันเป็นวันทำละเมิด แยกคำนวณตามสัญญาแต่ละฉบับ ดังนี้

ค่าเสียหายตามสัญญาฉบับที่ ๑ เป็นข้าวเก่าทุกชนิดที่มีอยู่ในสต็อกประกอบด้วย ข้าวหอมมะลิ ๑๐๐ เพอร์เซ็นต์ ชั้น ๒ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ และปีการผลิต ๒๕๕๒/๕๓ มีการรับมอบ ๔๙,๕๔๐ ตัน ข้าวหอมจังหวัด ปีการผลิต ๒๕๕๒ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ และปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ มีการรับมอบ ๕๑,๙๔๙.๕๗ ตัน ข้าวปทุมธานี ปีการผลิต ๒๕๕๑ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ ปีการผลิต ๒๕๕๒ ปีการผลิต ๒๕๕๒/๕๓ และปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ มีการรับมอบ ๑๖๑,๙๒๘.๒๗ ตัน ข้าวขาว ๕ เพอร์เซ็นต์ ปีการผลิต ๒๕๕๙ ปีการผลิต ๒๕๕๑ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๓ ปีการผลิต ๒๕๕๒ และปีการผลิต ๒๕๕๒/๕๓ มีการรับมอบ ๑,๕๑๕,๗๙๕.๖๘ ตัน ข้าวขาว ๑๐ เพอร์เซ็นต์ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ มีการรับมอบ ๒,๕๕๑.๔๖ ตัน ข้าวขาว ๑๕ เพอร์เซ็นต์ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ มีการรับมอบ ๒๐๐ ตัน ข้าวขาว ๒๕ เพอร์เซ็นต์ เลิศ ปีการผลิต ๒๕๔๘/๔๙ มีการรับมอบ ๑๘,๑๗๖ ตัน และข้าวเหนียวขาว ๑๐ เพอร์เซ็นต์ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ ปีการผลิต ๒๕๕๒ และปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ มีการรับมอบ ๒๐,๖๗๔.๖๘ ตัน รวมค่าเสียหาย ๑๐,๙๙๑,๗๓๖,๑๓๙.๙๐ บาท ดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันรับมอบข้าว คือวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๔ ถึงวันยื่นคำร้องรวมเป็นต้นเงินและดอกเบี้ย ๑๔,๗๑๑,๖๑๐,๖๗๘.๗๖ บาท ค่าเสียหายตามสัญญาฉบับที่ ๒ เป็นข้าวปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ ประกอบด้วย ข้าวหอมมะลิ ๑๐๐ เพอร์เซ็นต์ ชั้น ๒ มีการรับมอบ ๕๘๔,๔๙๗.๓๐ ตัน ข้าวขาว ๕ เพอร์เซ็นต์ มีการรับมอบ ๓๒๑,๑๒๘.๒๓ ตัน ข้าวท่อนหอมมะลิ มีการรับมอบ ๓๐,๑๕๗.๖๔ ตัน ปลายข้าวหอมมะลิ มีการรับมอบ ๒๘๐,๙๘๒.๙๙ ตัน ปลายข้าวขาวเอวันเลิศ มีการรับมอบ ๑๕๖,๖๑๐.๓๑ ตัน และข้าวขาว ๑๐ เพอร์เซ็นต์ มีการรับมอบ ๒๙,๑๖๑.๓๙ ตัน รวมค่าเสียหาย ๒,๑๓๕,๖๓๒,๔๘๓.๘๗ บาท ดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันรับมอบข้าว คือ วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ถึงวันยื่นคำร้องรวมต้นเงินและดอกเบี้ย ๒,๗๘๙,๙๒๕,๙๑๕.๔๐ บาท ค่าเสียหายตามสัญญาฉบับที่ ๓ เป็นข้าวนาปรัง ปีการผลิต ๒๕๕๕ ประกอบด้วยข้าวขาว ๕ เพอร์เซ็นต์

มีการรับมอบ ๑,๓๕๐,๙๘๖.๒๕ ตัน และปลายข้าวขาวเอวันเลิศ มีการรับมอบ ๓๐๓,๔๖๖.๘๘ ตัน รวมค่าเสียหาย ๖,๖๘๗,๔๑๙,๙๙๔.๐๙ บาท ดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันรับมอบข้าว คือวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ ถึงวันยื่นคำร้องเป็นต้นเงินและดอกเบี้ย ๘,๕๕๔,๘๕๙,๑๒๕.๓๒ บาท ค่าเสียหายตามสัญญาฉบับที่ ๔ คือ เป็นปลายข้าวเหนียวเอวัน ปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ มีการรับมอบ ๔๙,๑๕๑.๕๔ ตัน และปลายข้าวเหนียวเอวัน ปีการผลิต ๒๕๕๕ มีการรับมอบ ๑๒,๒๓๑.๖๘ ตัน รวมค่าเสียหาย ๑๙๙,๔๙๕,๔๙๕.๓๐ บาท ดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันรับมอบข้าว คือวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕ ถึงวันยื่นคำร้องรวมต้นเงินและดอกเบี้ย ๒๕๓,๕๖๔,๒๔๐.๑๖ บาท ส่วนความเสียหายที่เกิดจากการชำระเงินน้อยกว่ามูลค่าข้าวที่รับไปตามสัญญา แยกเป็นสัญญาฉบับที่ ๑ จำนวน ๑๑๓.๖๔ บาท สัญญาฉบับที่ ๒ จำนวน ๔๓,๔๓๘,๑๒๓.๙๒ บาท สัญญาฉบับที่ ๓ จำนวน ๑,๓๘๐.๖๔ บาท และสัญญาฉบับที่ ๔ จำนวน ๓๐.๓๐ บาท รวมต้นเงินค่าเสียหายตามสัญญาทั้งสี่ฉบับ ๔๓,๔๓๙,๖๔๘.๕๐ บาท ขอให้บังคับจำเลยที่ ๗ ถึงที่ ๑๕ และที่ ๑๗ ถึงที่ ๒๘ ร่วมกันชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ร้องทั้งห้า โดยให้จำเลยที่ ๗ ถึงที่ ๑๕ และที่ ๑๗ ถึงที่ ๒๑ ร่วมกันชำระเงิน ๒๖,๓๖๖,๗๐๘,๑๗๒.๔๒ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีของต้นเงินค่าเสียหาย ๒๐,๐๕๗,๗๒๓,๗๖๑.๖๖ บาท นับถัดจากวันยื่นคำร้องไปจนกว่าจะชำระเสร็จ โดยให้จำเลยที่ ๒๒ และที่ ๒๓ ร่วมรับผิดชอบชำระเงิน ๗๘,๗๓๘,๔๕๕.๓๑ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีของต้นเงินค่าเสียหาย ๖๐,๕๔๘,๔๔๑.๕๒ บาท นับถัดจากวันยื่นคำร้องไปจนกว่าจะชำระเสร็จ ให้จำเลยที่ ๒๓ และที่ ๒๔ ร่วมรับผิดชอบชำระเงิน ๑๓๙,๘๙๐,๐๔๑.๐๑ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีของต้นเงิน ๑๐๘,๕๗๐,๐๖๓.๒๓ บาท นับถัดจากวันยื่นคำร้องไปจนกว่าจะชำระเสร็จ ให้จำเลยที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ร่วมรับผิดชอบชำระเงิน ๔๑,๔๕๑,๙๓๓.๗๑ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีของต้นเงินค่าเสียหาย ๓๐,๙๗๐,๖๘๘.๙๒ บาท นับถัดจากวันยื่นคำร้องไปจนกว่าจะชำระเสร็จ และให้จำเลยที่ ๒๗ และที่ ๒๘ ร่วมรับผิดชอบชำระเงิน ๑๖๓,๔๒๔,๙๖๔.๔๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปีของต้นเงินค่าเสียหาย ๑๒๒,๓๑๓,๗๔๙.๕๐ บาท นับถัดจากวันยื่นคำร้องจนกว่าจะชำระเสร็จ

จำเลยที่ ๗ ถึงที่ ๑๕ และที่ ๑๗ ถึงที่ ๒๑ ให้การคดีส่วนแบ่งว่า ผู้ร้องที่ ๑ ทำสัญญาซื้อขายข้าวกับบริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ โดยชอบซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ และวัตถุประสงค์ของผู้ร้องที่ ๑ หากเกิดความเสียหายก็เป็นความผิดพลาดของผู้ร้องที่ ๑ เอง ผู้ร้องที่ ๑

จึงไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ผู้ร้องที่ ๒ และที่ ๓ มีหน้าที่ดูแลเก็บรักษาข้าวเท่านั้น ย่อมไม่ได้รับความเสียหาย ผู้ร้องที่ ๔ เป็นหน่วยงานกำกับดูแล การยื่นคำร้องของผู้ร้องที่ ๔ เป็นการใช้สิทธิที่ซ้ำซ้อนกับผู้ร้องอื่น ส่วนผู้ร้องที่ ๕ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเงินการคลังของแผ่นดิน เป็นผู้บริหารงบประมาณแผ่นดินเท่านั้น ผู้ร้องทั้งห้าไม่ใช่เจ้าของข้าว จึงไม่ใช่ผู้เสียหายที่มีอำนาจยื่นคำร้องได้ และเรียกค่าเสียหายสูงเกินจริง จำเลยที่ ๗ ถึงที่ ๑๕ และที่ ๑๗ ถึงที่ ๒๑ ไม่ได้ร่วมกัน หรือสนับสนุนให้บริษัทกว้างตงฯ บริษัทห้าหนานฯ หรือบุคคลอื่นกระทำความผิดต่อผู้ร้องทั้งห้า เหตุตามคำร้องเกิดจากมูลละเมิดมีกำหนดอายุความ ๑ ปี นับแต่ทำสัญญาหรือวันส่งมอบข้าว ทั้งไม่อาจนำอายุความทางอาญาที่ยาวกว่ามาใช้เนื่องจากจำเลยมิได้กระทำความผิดตามคำฟ้อง คดีของผู้ร้องทั้งห้าจึงขาดอายุความ คำร้องขอชดใช้ค่าสินไหมทดแทนต้องยื่นก่อนเริ่มสืบพยาน ผู้ร้องทั้งห้ายื่นคำร้องเกินกำหนดระยะเวลาตามกฎหมายแล้ว และเป็นการยื่นคำร้องโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ วรรคท้าย แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้สำหรับข้อหาความผิดฐานร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติเท่านั้น แต่คดีนี้โจทก์มิได้ฟ้องจำเลยในข้อหาความผิดฐานร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องทั้งห้าจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องและศาลไม่มีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณา คำร้องของผู้ร้องทั้งห้าไม่ได้บรรยายว่าจำเลยแต่ละคนร่วมกับพวกกระทำความผิดอย่างไร ทำละเมิดเมื่อใด ต้นเงินค่าเสียหายและดอกเบี้ยจำนวนเท่าใด ผิดนัดเมื่อใด จึงเป็นคำร้องที่เคลือบคลุม ทั้งตามคำร้องของผู้ร้องทั้งห้ากล่าวอ้างว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเป็นการละเมิดต่อผู้ร้องทั้งห้าซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ทำให้ได้รับความเสียหายอันเป็นข้อพิพาทระหว่างรัฐกับเอกชน คดีอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง จำเลยที่ ๗ เป็นพนักงานส่งเอกสาร ทำหน้าที่ซื้อแคชเชียร์เช็คนำไปมอบให้เจ้าหน้าที่ของผู้ร้องที่ ๑ อันเป็นการประกอบอาชีพตามปกติโดยสุจริต จำเลยที่ ๘ รับจ้างบริษัทกว้างตงฯ จัดส่งเอกสารและติดต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐภายหลังมีการทำสัญญาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐซึ่งจำเลยที่ ๘ เชื้อโดยสุจริตและชอบด้วยกฎหมาย ส่วนจำเลยที่ ๙ เป็นผู้รับมอบอำนาจของบริษัทห้าหนานฯ แต่ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการเจรจาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ จำเลยที่ ๑๐ ประกอบกิจการค้าข้าวตามกฎหมาย มีฐานะทางการเงินที่มั่นคง ส่งออกข้าวไปจำหน่ายยังต่างประเทศปีละหลายล้านตัน มูลค่าไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท จำเลยที่ ๑๐ ซื้อข้าวบางส่วนตามฟ้องจากบริษัทไพน์ คอนติเนนตัล เทรดดิ้ง จำกัด ซึ่งเป็นนายหน้าหรือตัวแทนการค้าในสาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยเป็นข้าวที่บริษัทกว้างตงฯ

ชื่อมาจากรัฐบาลไทยโดยสุจริตตามทางการค้าปกติ มีข้อตกลงให้จำเลยที่ ๑๐ ชำระค่าข้าวแก่ผู้ร้องที่ ๑ และรับมอบข้าวจากผู้ร้องที่ ๒ และที่ ๓ จำเลยที่ ๑๐ ชำระราคาและรับมอบข้าว คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท จำเลยที่ ๑๑ และที่ ๑๒ เป็นกรรมการของจำเลยที่ ๑๐ กระทำการภายในขอบวัตถุประสงค์ และบริหารงานภายใต้นโยบายที่กำหนดโดยคณะกรรมการหรือมติที่ประชุมของผู้ถือหุ้น ส่วนจำเลยที่ ๑๓ เป็นลูกจ้างของจำเลยที่ ๑๐ ตำแหน่งฝ่ายจัดซื้อ มีหน้าที่จัดซื้อบรรจุภัณฑ์ เพิ่งได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการของจำเลยที่ ๑๐ ภายหลังจากทำสัญญาซื้อขายข้าวทั้งสี่ฉบับแล้ว และได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่ดูแลเฉพาะเรื่องการจดทะเบียนและการรับรองรายชื่อผู้ถือหุ้นเท่านั้น จำเลยที่ ๑๔ ไม่ใช่เจ้าของหรือผู้ถือหุ้นของจำเลยที่ ๑๐ ได้ลาออกจากการเป็นกรรมการและโอนขายหุ้นให้บุคคลอื่นตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ หลังจากนั้น ไม่เคยเกี่ยวข้องกับการบริหารหรือสั่งการในกิจการของจำเลยที่ ๑๐ จำเลยที่ ๑๕ เคยเป็นพนักงานของบริษัทเพอร์ซิเดนท์ อะกรี เทรดดิ้ง จำกัด ตำแหน่งพนักงานทั่วไป ทำหน้าที่ขายข้าวเปลือกและข้าวสาร ต่อมาปี ๒๕๕๐ ได้ลาออกมาประกอบธุรกิจค้าข้าว และไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการระบายข้าวในโครงการรับจำนำข้าวเปลือก จำเลยที่ ๑๖ เป็นพนักงานของจำเลยที่ ๑๐ ในตำแหน่งผู้จัดการทั่วไป จำเลยที่ ๑๐ สั่งจำเลยที่ ๑๖ เปิดบัญชีในนามของจำเลยที่ ๑๖ เพื่อรับเงินซื้อข้าวและเบิกเงินไปซื้อแคชเชียร์เช็คชำระค่าข้าวในกิจการของจำเลยที่ ๑๐ เพื่อจำเลยที่ ๑๐ จะได้ไม่ถูกธนาคารหักเงินฝากไปชำระหนี้ตามข้อตกลงในการขอสินเชื่อ ทั้งการซื้อแคชเชียร์เช็คชำระค่าข้าวเกิดขึ้นภายหลังจากทำสัญญาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐแล้ว จำเลยที่ ๑๖ จึงไม่อาจเป็นผู้สนับสนุนการกระทำ ความผิดตามฟ้อง จำเลยที่ ๑๗ ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัท และเป็นผู้ซื้อแคชเชียร์เช็คชำระค่าข้าวบางฉบับโดยการไหว้วานเป็นครั้งคราวจากจำเลยที่ ๗ ซึ่งรู้จักคุ้นเคยกันมาก่อน โดยไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลประโยชน์จากการซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ จำเลยที่ ๑๘ ประกอบอาชีพรับราชการเป็นนายแพทย์ด้านโสต ศอ นาสิก ประจำโรงพยาบาลรามาริมดิ ไม่เคยเกี่ยวข้องกับการค้าข้าวมาก่อน จำเลยที่ ๑๙ ให้จำเลยที่ ๑๑ กู้ยืมเงินส่วนตัวระยะสั้น ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท โดยจำเลยที่ ๑๑ ขอให้ส่งจ่ายเช็คเงินสดฝากไว้ที่เคาน์เตอร์แล้วจะส่งคนมารับเช็ค การที่จำเลยที่ ๗ นำเช็คของจำเลยที่ ๑๙ ไปเบิกถอนแล้วรวมกับเงินสดอื่นอีก ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ไปซื้อแคชเชียร์เช็คชำระค่าข้าวให้ผู้ร้องที่ ๑ นั้น จำเลยที่ ๑๙ ไม่ได้เกี่ยวข้องด้วย จำเลยที่ ๒๐ เพิ่งจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๕ อันเป็นเวลาภายหลังจากมีการทำสัญญาซื้อขายข้าวแล้ว มีจำเลยที่ ๒๑ เป็นกรรมการ มีวัตถุประสงค์ประกอบกิจการอสังหาริมทรัพย์ ได้ลงทุนก่อสร้างอาคารชุดเพื่อขาย ๓ โครงการ รวมมูลค่าโครงการ

๔,๔๗๙,๙๓๐,๐๖๕.๐๒ บาท แคชเชียร์เช็คธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) จำนวน ๗๓๙,๐๐๐,๐๐๐ บาท ที่นำไปชำระค่าข้าวซึ่งปรากฏว่าเงินซื้อแคชเชียร์เช็คดังกล่าวถูกถอนมาจากบัญชีของจำเลยที่ ๒๑ นั้น สืบเนื่องมาจากจำเลยที่ ๒๑ กู้ยืมเงินจากจำเลยที่ ๑๐ จำนวน ๗๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท มาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนชั่วคราว ต่อมาจำเลยที่ ๒๐ ชำระคืนเงินกู้แก่จำเลยที่ ๑๐ แล้ว ทั้งนี้ จำเลยที่ ๑๐ กับจำเลยที่ ๒๑ มีการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนเป็นการชั่วคราวระหว่างกัน มีวงเงินกว่า ๗,๕๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท มีการจ่ายผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ย ขอให้ยกคำร้อง

จำเลยที่ ๒๒ ถึงที่ ๒๔ ให้การคดีส่วนแบ่งว่า ผู้ร้องที่ ๑ ถึงที่ ๔ มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิด จึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย ผู้ร้องที่ ๕ มีหน้าที่บริหารงบประมาณแผ่นดินต้องไปไล่เบี้ยจากผู้ร้องที่ ๑ ถึงที่ ๔ ผู้ร้องทั้งห้าไม่ได้รับความเสียหาย จึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้อง จำเลยที่ ๒๒ และที่ ๒๔ ประกอบการค้าข้าวแต่ไม่เคยซื้อข้าวจากหน่วยงานของรัฐ การดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาลทำให้ขาดแคลนข้าวเปลือกในตลาด จำเลยที่ ๒๓ ไม่สามารถหาซื้อข้าวได้ แต่ผู้ประกอบการค้าข้าวรายใหญ่ยังคงดำเนินธุรกิจได้ตามปกติ จำเลยที่ ๒๓ สอบถามผู้ประกอบการค้าข้าวถึงแหล่งซื้อข้าวได้รับแจ้งว่าสามารถติดต่อซื้อข้าวของรัฐบาลจากจำเลยที่ ๓ ซึ่งเป็นเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ จนกระทั่งเมื่อประมาณเดือนสิงหาคม ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๑๕ โทรศัพท์มาเสนอขายข้าวของรัฐบาลที่เก็บอยู่ในคลังสินค้าของจำเลยที่ ๒๒ แต่จำเลยที่ ๒๓ ไม่เชื่อมั่นเนื่องจากไม่เคยติดต่อกับจำเลยที่ ๑๕ มาก่อน จำเลยที่ ๑๕ จึงขอให้จำเลยที่ ๒๓ ติดต่อกับจำเลยที่ ๓ จำเลยที่ ๒๓ โทรศัพท์ติดต่อจำเลยที่ ๓ ได้รับการยืนยันว่าสามารถซื้อข้าวของรัฐบาลได้ โดยมีเงื่อนไขให้ส่งจ่ายแคชเชียร์เช็คชำระค่าข้าวในนามของผู้ร้องที่ ๑ แล้วนำแคชเชียร์เช็คไปมอบให้จำเลยที่ ๓ เพื่อจัดทำเอกสารการรับข้าว จำเลยที่ ๒๓ ยังได้สอบถามหัวหน้าคลังสินค้ากลางจังหวัดยโสธร ก็ได้รับการยืนยันว่ากระบวนการซื้อขายถูกต้อง จำเลยที่ ๒๓ ไม่เคยซื้อข้าวของรัฐบาลมาก่อน และไม่ทราบว่าจำเลยที่ ๓ นำข้าวตามสัญญาซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐมาขายให้ จึงโทรศัพท์ต่อรองราคาซื้อขายข้าวกับจำเลยที่ ๓ จนได้ข้อยุติ โดยจำเลยที่ ๒๒ ตกลงซื้อข้าวหอมมะลิ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ชั้น ๒ จำนวน ๑๔,๗๔๗.๗๒๗๑ ตัน ราคาตันละ ๒๘,๘๐๐ บาท เป็นเงิน ๔๒๔,๗๓๔,๕๔๐.๔๘ บาท ข้าวขาว ๕ เปอร์เซ็นต์ จำนวน ๒,๒๐๓.๗๐๐ ตัน ราคาตันละ ๑๖,๓๐๐ บาท เป็นเงิน ๓๕,๙๒๐,๒๗๙.๐๓ บาท ข้าวเหนียว ๑๐ เปอร์เซ็นต์ จำนวน ๓๔๒.๙๔๐ ตัน ราคาตันละ ๑๘,๓๐๐ บาท เป็นเงิน ๖,๒๗๕,๘๐๒ บาท และปลายข้าวเหนียวเอวัน จำนวน ๑๑๔.๗๗๐ ตัน ราคาตันละ ๑๕,๓๐๐ บาท เป็นเงิน ๑,๗๕๕,๙๘๑ บาท

สำหรับจำเลยที่ ๒๔ ตกลงซื้อข้าวเป็นข้าวขาว ๕ เปอร์เซ็นต์ จำนวน ๑๗,๗๙๖.๕๓๑ ตัน ราคาตันละ ๑๖,๓๐๐ บาท เป็นเงิน ๒๙๐,๐๘๓,๔๖๕.๐๘ บาท ปลายข้าวขาวเอวันเลิศ จำนวน ๔,๖๓๐.๙๒๐ ตัน ราคาตันละ ๑๕,๓๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๗๐,๘๕๓,๐๗๖ บาท ข้าวขาว ๕ เปอร์เซ็นต์ จำนวน ๑๙๖.๐๓๔ ตัน ราคาตันละ ๑๖,๓๐๐ บาท และข้าวหอมมะลิ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ชั้น ๒ จำนวน ๑๖๒.๓๖๐ ตัน ราคาตันละ ๒๘,๘๐๐ บาท เป็นเงิน ๔,๖๗๕,๙๖๘ บาท ซึ่งเป็นราคาตลาดใกล้เคียงกับราคากลางที่กรมการค้าภายในและสมาคมโรงสีข้าวไทยกำหนด จำเลยที่ ๒๓ ซื้อแคชเชียร์ชำระราคาข้าวแก่ผู้ร้องที่ ๑ จำนวน ๖ ฉบับ โดยนำแคชเชียร์เช็คไปมอบให้จำเลยที่ ๗ ตามที่ได้รับแจ้งจากจำเลยที่ ๓ และจำเลยที่ ๑๕ โทรศัพท์มาสอบถามชื่อผู้รับมอบอำนาจที่จะไปรับมอบข้าว หลังจากนั้น ๒ ถึง ๓ วัน จำเลยที่ ๒๒ และที่ ๒๔ ได้รับเอกสารการรับมอบข้าวส่งมาทางไปรษณีย์ ส่วนที่โจทก์และผู้ร้องทั้งห้ากล่าวหาว่า มีการนำแคชเชียร์เช็คของจำเลยที่ ๒๓ ไปรับมอบข้าวจากคลังสินค้าอื่นนั้น จำเลยที่ ๒๒ และที่ ๒๔ ไม่เคยได้รับมอบข้าวดังกล่าว จำเลยที่ ๒๒ และที่ ๒๔ ซื้อข้าวในราคาตลาดไม่เป็นการกระทำละเมิดต่อผู้ร้องทั้งห้า ทั้งผู้ร้องทั้งห้าไม่ได้รับความเสียหาย จำเลยที่ ๒๓ กระทำในฐานะผู้แทนและภายในขอบวัตถุประสงค์ของจำเลยที่ ๒๒ และที่ ๒๔ ย่อมไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว ขอให้ยกคำร้อง

จำเลยที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ให้การคดีส่วนแพ่งว่า จำเลยที่ ๒๕ และที่ ๒๖ ไม่ได้กระทำละเมิดต่อผู้ร้องทั้งห้า จำเลยที่ ๒๕ ตกลงซื้อข้าวหอมมะลิ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ชั้น ๒ ปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ ที่เก็บรักษาในคลังสินค้าของบริษัทชัยมงคลรุ่งเรืองการเกษตร จำกัด ๒,๒๗๓.๘๙๙๕ ตัน ราคาตันละ ๒๙,๐๐๐ บาท เป็นเงิน ๖๕,๙๔๓,๐๘๕.๕๐ บาท จากจำเลยที่ ๑๕ ในราคาตลาดตามทางการค้าปกติโดยเข้าใจว่าเป็นข้าวที่เอกชนซื้อจากรัฐบาลโดยถูกต้องแล้วนำมาขายต่อผ่านนายหน้า ทั้งเป็นการซื้อรวมน้ำหนักกระสอบในราคา ๒๙ บาทต่อกิโลกรัม ต้องเสียค่าขนส่งประมาณ ๒๕๐ บาทต่อตัน และต้องเสียค่าใช้จ่ายปรับปรุง ๑,๕๐๐ บาทต่อตัน จึงจะสามารถส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศได้ จำเลยที่ ๒๕ ไม่ได้รับมอบข้าวขาว ๕ เปอร์เซ็นต์ ตามสัญญาขายข้าวฉบับที่ ๑ หากมีการนำแคชเชียร์เช็คของจำเลยที่ ๒๕ ไปชำระค่าข้าวขาว ๕ เปอร์เซ็นต์ ก็เป็นเรื่องนอกเหนือเจตนาของจำเลยที่ ๒๕ ขอให้ยกคำร้อง

จำเลยที่ ๒๗ และที่ ๒๘ ให้การคดีส่วนแพ่งว่า จำเลยที่ ๒๗ ไม่ได้ร่วมกระทำความผิดหรือสนับสนุนการกระทำความผิดตามฟ้อง จึงมิได้กระทำละเมิดต่อผู้ร้องทั้งห้า จำเลยที่ ๒๗ ตกลงซื้อข้าวขาว

๕ เพอร์เซ็นต์ นาปรังปี ๒๕๕๒ จำนวน ๑๒,๗๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๑๓,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๑๖๕,๑๐๐,๐๐๐ บาท จากจำเลยที่ ๑๐ ในราคาตลาดตามทางการค้าปกติ โดยชำระค่าข้าวให้ผู้ร้องที่ ๑ ด้วยเช็คเชียร์เช็ค แต่จำเลยที่ ๒๗ ไม่ได้ซื้อข้าวนาปรัง ชนิดข้าวขาว ๕ เพอร์เซ็นต์ จำนวน ๒๒,๙๐๐ ตัน และข้าวหอมมะลิ ๑๐๐ เพอร์เซ็นต์ ชั้น ๒ จำนวน ๒,๘๙๕.๑๗ ตัน ตามที่ผู้ร้องทั้งห้ากล่าวอ้าง ที่ผู้ร้องทั้งห้าคิดดอกเบี้ยนับแต่วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๔ ไม่ถูกต้องเพราะจำเลยที่ ๒๗ และที่ ๒๘ เพิ่งซื้อข้าวเมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๖ ผู้ร้องคิดค่าเสื่อมและราคาข้าวไม่ถูกต้อง ขอให้ยกคำร้อง

ศาลพิจารณแล้วพิพากษาว่า จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ ถึงที่ ๖ มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง, ๑๐, ๑๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ (เดิม) ประกอบมาตรา ๘๓ อันเป็นการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ การกระทำของจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ ถึงที่ ๖ เป็นความผิดหลายกรรมต่างกันแยกตามรายสัญญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ จำเลยที่ ๑ กระทำความผิด ๒ กระทง จำคุกกระทงละ ๑๘ ปี รวมเป็นจำคุก ๓๖ ปี จำเลยที่ ๒ กระทำความผิด ๒ กระทง จำคุกกระทงละ ๑๘ ปี รวมเป็นจำคุก ๓๖ ปี จำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ กระทำความผิดคนละ ๔ กระทง จำคุกจำเลยที่ ๔ กระทงละ ๑๐ ปี รวมเป็นจำคุก ๔๐ ปี จำคุกจำเลยที่ ๕ กระทงละ ๘ ปี รวมเป็นจำคุก ๓๒ ปี จำคุกจำเลยที่ ๖ กระทงละ ๖ ปี รวมเป็นจำคุก ๒๔ ปี และจำเลยที่ ๒ มีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ (เดิม) ประกอบมาตรา ๘๓ อันเป็นการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ (เดิม) ประกอบมาตรา ๘๓ ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ อีกกระทงหนึ่ง จำคุก ๖ ปี รวมโทษทุกกระทงแล้วเป็นจำคุกจำเลยที่ ๒ มีกำหนด ๔๒ ปี

จำเลยที่ ๗ ถึงที่ ๑๒ ที่ ๑๔ และที่ ๑๕ มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง, ๑๐, ๑๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ (เดิม) ประกอบมาตรา ๘๖ อันเป็นการกระทำความผิดเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคา ต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ เป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน แยกตามรายสัญญา ให้เรียงกระทงลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ จำเลยที่ ๗ กระทำความผิด ๓ กระทง จำคุกกระทงละ ๔ ปี รวมเป็นจำคุก ๑๒ ปี จำเลยที่ ๘ กระทำความผิด ๒ กระทง จำคุกกระทงละ ๔ ปี รวมเป็นจำคุก ๘ ปี จำเลยที่ ๙ กระทำความผิด ๑ กระทง จำคุก ๔ ปี จำเลยที่ ๑๐ ปรับกระทงละ ๒๕๐,๐๐๐ บาท รวม ๔ กระทง เป็นเงิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท จำเลยที่ ๑๑ ที่ ๑๒ ที่ ๑๔ และที่ ๑๕ กระทำความผิด ๔ กระทง จำคุกจำเลยที่ ๑๑ และที่ ๑๒ คนละกระทงละ ๔ ปี รวมเป็นจำคุกคนละ ๑๖ ปี จำคุกจำเลยที่ ๑๔ กระทงละ ๑๒ ปี รวมเป็นจำคุก ๔๘ ปี ให้นับโทษจำเลยที่ ๑๔ ต่อจากโทษจำคุกของจำเลยที่ ๒ ในคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๓๓๓๑ - ๓๓๓๒/๒๕๕๗ และคดีอาญาหมายเลขแดงที่ ๓๓๓๓ - ๓๓๓๔/๒๕๕๗ ของศาลแขวงสมุทรปราการ จำคุกจำเลยที่ ๑๕ กระทงละ ๘ ปี รวมเป็นจำคุก ๓๒ ปี จำเลยที่ ๗ และที่ ๙ ยังมีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ (เดิม) ประกอบมาตรา ๘๖ อันเป็นการกระทำความผิดเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ (เดิม) ประกอบมาตรา ๘๖ ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ อีกกระทงหนึ่ง จำคุกจำเลยที่ ๗ และที่ ๙ มีกำหนดคนละ ๔ ปี รวมโทษทุกกระทงแล้ว จำคุกจำเลยที่ ๗ มีกำหนด ๑๖ ปี จำคุกจำเลยที่ ๙ มีกำหนด ๘ ปี

จำเลยที่ ๑๓ ที่ ๑๗ ที่ ๑๘ ที่ ๒๐ และที่ ๒๑ มีความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ (เดิม) ประกอบมาตรา ๘๖ อันเป็นการกระทำความผิดเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ (เดิม) ประกอบมาตรา ๘๖ ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุกจำเลยที่ ๑๓ ที่ ๑๗ ที่ ๑๘ และที่ ๒๑ คนละ ๔ ปี และปรับจำเลยที่ ๒๐ เป็นเงิน ๒๕,๐๐๐ บาท หากจำเลยที่ ๑๐ และที่ ๒๐ ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ ข้อหาและคำขออื่นในท้าย ให้ยกฟ้องโจทก์สำหรับจำเลยที่ ๑๙ และที่ ๒๒ ถึงที่ ๒๘

ให้จำเลยที่ ๑๐ ที่ ๑๔ และที่ ๑๕ ร่วมกันชำระเงินแก่ผู้ร้องที่ ๕ จำนวน ๑๖,๙๑๒,๑๒๘,๒๗๓.๖๖ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีของต้นเงิน ๙,๗๑๗,๑๖๕,๒๙๑.๕๔ บาท นับแต่วันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๔ ของต้นเงิน ๑,๓๓๗,๕๔๗,๘๙๑.๗๙ บาท นับแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ของต้นเงิน ๕,๖๙๔,๗๔๙,๔๙๖.๗๓ บาท นับแต่วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ และของต้นเงิน ๑๖๒,๖๖๕,๕๙๓.๖๐ บาท นับแต่วันที่ ๑ กันยายน ๒๕๕๕ เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ โดยให้จำเลยที่ ๗ ถึงที่ ๙ ร่วมรับผิดชอบละ ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้จำเลยที่ ๑๑ ถึงที่ ๑๓ และที่ ๑๗ ร่วมรับผิดชอบละ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ให้จำเลยที่ ๑๘ ร่วมรับผิดชอบ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีนับแต่วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๕ เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จให้จำเลยที่ ๒๐ และที่ ๒๑ ร่วมรับผิดชอบเป็นเงิน ๑,๒๙๔,๑๐๙,๗๖๗.๘๗ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ ให้ยกคำร้องของผู้ร้องที่ ๑ ถึงที่ ๔ และยกคำร้องของผู้ร้องที่ ๕ สำหรับจำเลยที่ ๑๙ และที่ ๒๒ ถึงที่ ๒๘ ค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพบ คำขออื่นให้ยก

ต่อมาโจทก์ยื่นคำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาสำหรับจำเลยที่ ๓ และที่ ๑๖

ศาลมีคำสั่งให้ยกคดีสำหรับจำเลยที่ ๓ และที่ ๑๖ ขึ้นพิจารณา โดยส่งสำเนาคำฟ้อง คำร้องขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาของโจทก์กับแจ้งสิทธิและเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดให้จำเลยที่ ๓ และที่ ๑๖ ทราบโดยชอบแล้ว

ระหว่างพิจารณาผู้ร้องทั้งห้ายื่นคำร้องว่า ผู้ร้องทั้งห้าเป็นหน่วยงานของรัฐและมีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามกฎหมาย ผู้ร้องที่ ๑ ได้ทำสัญญาขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐซึ่งเป็นข้าวในโครงการรับจำนำ ผู้ร้องที่ ๒ และที่ ๓ มีหน้าที่ดูแลรักษาข้าวในคลังสินค้าและเบิกจ่ายข้าวแก่ผู้ซื้อ ผู้ร้องที่ ๔ เป็นหน่วยงานกำกับดูแล ผู้ร้องที่ ๑ ส่วนผู้ร้องที่ ๕ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเงินการคลังของแผ่นดิน ผู้ร้องที่ ๑ ทำสัญญาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐกับบริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ ต่ำกว่าราคาในท้องตลาด อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๑๘ และที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๘ กับพวก ทำให้ผู้ร้องที่ ๑ ชำระเงินค่าข้าวแก่ผู้ร้องที่ ๒ และที่ ๓ ต่ำกว่าราคาในท้องตลาด การกระทำของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๑๘ และที่ ๒๐ ถึงที่ ๒๘ กับพวก เป็นการจงใจทำละเมิดต่อผู้ร้องทั้งห้า โดยผิดกฎหมาย ทำให้ผู้ร้องทั้งห้าได้รับความเสียหาย ๒ ส่วน คือ ส่วนต่างของราคาข้าวตามสัญญา กับราคาข้าวในท้องตลาด ณ วันที่ทำสัญญาซื้อขาย และส่วนต่างของมูลค่าข้าวตามสัญญากับจำนวนเงิน

ที่มีการชำระราคา พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันทำสัญญาอันเป็นวันทำละเมิดเป็นต้นไป จนกว่าจะชำระเสร็จ แยกคำนวณตามสัญญาแต่ละฉบับ ดังนี้ ค่าเสียหายตามสัญญาฉบับที่ ๑ เป็นข้าวเก่าทุกชนิดที่มีอยู่ในสต็อกประกอบด้วย ข้าวหอมมะลิ ๑๐๐ เพอร์เซ็นต์ ชั้น ๒ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ และปีการผลิต ๒๕๕๒/๕๓ มีการรับมอบ ๔๙,๕๔๐ ตัน ข้าวหอมจังหวัด ปีการผลิต ๒๕๕๒ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ และปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ มีการรับมอบ ๕๑,๙๔๙.๕๗ ตัน ข้าวปทุมธานี ปีการผลิต ๒๕๕๑ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ ปีการผลิต ๒๕๕๒ ปีการผลิต ๒๕๕๒/๕๓ และปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ มีการรับมอบ ๑๖๑,๙๒๘.๒๗ ตัน ข้าวขาว ๕ เพอร์เซ็นต์ ปีการผลิต ๒๕๕๙ ปีการผลิต ๒๕๕๑ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๓ ปีการผลิต ๒๕๕๒ และปีการผลิต ๒๕๕๒/๕๓ มีการรับมอบ ๑,๕๑๕,๗๙๕.๖๘ ตัน ข้าวขาว ๑๐ เพอร์เซ็นต์ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ มีการรับมอบ ๒,๕๕๑.๔๖ ตัน ข้าวขาว ๑๕ เพอร์เซ็นต์ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ มีการรับมอบ ๒๐๐ ตัน ข้าวขาว ๒๕ เพอร์เซ็นต์ เลิศ ปีการผลิต ๒๕๕๘/๕๙ มีการรับมอบ ๑๘,๑๗๖ ตัน และข้าวเหนียวขาว ๑๐ เพอร์เซ็นต์ ปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ ปีการผลิต ๒๕๕๒ และปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ มีการรับมอบ ๒๐,๖๗๔.๖๘ ตัน รวมค่าเสียหาย ๑๐,๙๙๑,๗๓๖,๑๓๙.๙๐ บาท ดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันทำสัญญา คือวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ ถึงวันยื่นคำร้อง รวมเป็นต้นเงินและดอกเบี้ย ๑๖,๕๔๑,๐๕๗,๑๗๓.๒๗ บาท ค่าเสียหายตามสัญญาฉบับที่ ๒ เป็นข้าวปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ ประกอบด้วย ข้าวหอมมะลิ ๑๐๐ เพอร์เซ็นต์ ชั้น ๒ มีการรับมอบ ๕๘๔,๔๙๗.๓๐ ตัน ข้าวขาว ๕ เพอร์เซ็นต์ มีการรับมอบ ๓๒๑,๑๒๘.๒๓ ตัน ข้าวท่อนหอมมะลิ มีการรับมอบ ๓๐,๑๕๗.๖๔ ตัน ปลายข้าวหอมมะลิ มีการรับมอบ ๒๘๐,๙๘๒.๙๙ ตัน ปลายข้าวขาวเอวันเลิศ มีการรับมอบ ๑๕๖,๖๑๐.๓๑ ตัน และข้าวขาว ๑๐ เพอร์เซ็นต์ มีการรับมอบ ๒๙,๑๖๑.๓๙ ตัน รวมค่าเสียหาย ๒,๑๓๕,๖๓๒,๔๘๓.๘๗ บาท ดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันทำสัญญา คือวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ ถึงวันยื่นคำร้องรวมต้นเงินและดอกเบี้ย ๓,๒๑๓,๘๓๔,๓๓๕.๘๓ บาท ค่าเสียหายตามสัญญาฉบับที่ ๓ เป็นข้าวนาปรัง ปีการผลิต ๒๕๕๕ ประกอบด้วยข้าวขาว ๕ เพอร์เซ็นต์ มีการรับมอบ ๑,๓๕๐,๙๘๖.๒๕ ตัน และปลายข้าวขาวเอวันเลิศ มีการรับมอบ ๓๐๓,๔๖๖.๘๘ ตัน รวมค่าเสียหาย ๖,๖๘๗,๔๑๙,๙๙๔.๐๙ บาท ดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันทำสัญญา คือวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ ถึงวันยื่นคำร้องเป็นต้นเงินและดอกเบี้ย ๙,๖๙๑,๒๖๒,๔๘๑.๘๕ บาท ค่าเสียหายตามสัญญาฉบับที่ ๔ เป็นปลายข้าวเหนียวเอวัน ปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ มีการรับมอบ ๔๙,๑๕๑.๕๔ ตัน และปลายข้าวเหนียวเอวัน ปีการผลิต ๒๕๕๕ มีการรับมอบ ๑๒,๒๓๑.๖๘ ตัน

รวมค่าเสียหาย ๑๙๙,๔๙๕,๔๙๕.๓๐ บาท ดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันทำสัญญา คือวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๕ ถึงวันยื่นคำร้องรวมต้นเงินและดอกเบี้ย ๒๘๖,๔๔๐,๐๐๔.๖๖ บาท รวมค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากราคาขายข้าวตามสัญญาทั้งสี่ฉบับเป็นต้นเงินและดอกเบี้ย ๒๙,๗๓๒,๕๙๓,๙๙๕.๖๐ บาท ส่วนความเสียหายที่เกิดจากการชำระเงินน้อยกว่ามูลค่าข้าวที่รับไปตามสัญญา แยกเป็นสัญญาฉบับที่ ๑ จำนวน ๑๑๓.๖๔ บาท สัญญาฉบับที่ ๒ จำนวน ๔๓,๔๓๘,๑๒๓.๙๒ บาท สัญญาฉบับที่ ๓ จำนวน ๑,๓๘๐.๖๔ บาท และสัญญาฉบับที่ ๔ จำนวน ๓๐.๓๐ บาท รวมต้นเงินค่าเสียหายตามสัญญาทั้งสี่ฉบับ ๔๓,๔๓๙,๖๔๘.๕๐ บาท ดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีนับแต่วันทำสัญญา แต่ลดฉบับถึงวันยื่นคำร้องรวมต้นเงินและดอกเบี้ย ๖๕,๓๗๐,๖๔๑.๓๘ บาท รวมเป็นค่าเสียหายในคดีนี้ทั้งสิ้น ๒๙,๗๙๗,๙๖๔,๖๓๖.๙๘ บาท ขอให้บังคับจำเลยที่ ๑๖ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ร้องทั้งห้า ๒๙,๗๙๗,๙๖๔,๖๓๖.๙๘ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ของต้นเงินค่าเสียหาย ๒๐,๐๕๗,๗๒๓,๗๖๑.๖๖ บาท นับถัดจากวันยื่นคำร้องไปจนกว่าจะชำระเสร็จ

จำเลยที่ ๓ และที่ ๑๖ ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาครั้งแรกถือว่าการปฏิเสธศาลออกหมายจับจำเลยที่ ๓ และที่ ๑๖ เป็นเวลาเกินกว่าสามเดือนแล้วยังไม่สามารถจับกุมตัวได้ จึงดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปโดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยที่ ๓ และที่ ๑๖ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๘ วรรคสอง ระหว่างไต่สวนจำเลยที่ ๓ และที่ ๑๖ ไม่มาศาลและไม่ได้แต่งตั้งทนายความมาดำเนินการแทน

จำเลยที่ ๑๖ ไม่ยื่นคำให้การส่วนแบ่ง

พิเคราะห์คำฟ้อง คำร้อง คำให้การ รายงานการไต่สวนข้อเท็จจริงคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตลอดจนพยานหลักฐานที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไต่สวนเพิ่มเติมแล้ว ข้อเท็จจริงเบื้องต้นรับฟังได้ว่า จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตั้งแต่วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๕ ตามประกาศแต่งตั้งรัฐมนตรี ประกาศให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีและแต่งตั้งรัฐมนตรีเอกสารหมายเลข จ.๔๑ หน้า ๑๐๔๒ ถึง ๑๐๔๖ จำเลยที่ ๒ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังตั้งแต่วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๔ พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๕ ในวันเดียวกันจำเลยที่ ๒ ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และพ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๖ ตามประกาศให้รัฐมนตรีพ้นจากความเป็นรัฐมนตรีและแต่งตั้งรัฐมนตรีเอกสารหมายเลข จ.๔๑

หน้า ๑๐๔๒ ถึง ๑๐๔๔ และ จ.๔๒ หน้า ๑๐๕๐ ถึง ๑๐๕๖ จำเลยที่ ๓ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ ต่อมาวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตามคำสั่งกระทรวงพาณิชย์ เอกสารหมายเลข จ.๔๓ หน้า ๑๐๕๗ และ ๑๗๕๙ จำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ตั้งแต่วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๓ จนเกษียณอายุราชการในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๕ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักบริหารการค้าข้าว กรมการค้าต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ต่อมาวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๕๕ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ จำเลยที่ ๖ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเลขานุการกรมการค้าต่างประเทศ เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๔ ต่อมาวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักบริหารการค้าข้าว กรมการค้าต่างประเทศ ตามเอกสารหมายเลข จ.๔๔ หน้า ๑๐๗๖ ถึง ๑๐๙๔ จำเลยที่ ๑๐ เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีจำเลยที่ ๑๑ ถึงที่ ๑๓ เป็นกรรมการตามหนังสือรับรองเอกสารหมายเลข จ.๑๕ หน้า ๖๘๑ จำเลยที่ ๒๐ เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด จดทะเบียนจัดตั้งเมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๕ มีจำเลยที่ ๒๑ เป็นกรรมการตามหนังสือรับรองเอกสารหมายเลข จ.๒๖ หน้า ๘๕๓ จำเลยที่ ๒๒ เป็นนิติบุคคลประเภทห้างหุ้นส่วนจำกัด มีจำเลยที่ ๒๓ เป็นหุ้นส่วนผู้จัดการ ตามหนังสือรับรองเอกสารหมายเลข จ.๘๓๒ หน้า ๗๑๕๘๙ จำเลยที่ ๒๔ เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีจำเลยที่ ๒๓ กับพวกเป็นกรรมการ ตามหนังสือรับรองเอกสารหมายเลข จ.๘๓๔ หน้า ๗๒๑๔๕ จำเลยที่ ๒๕ เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีจำเลยที่ ๒๖ กับพวกเป็นกรรมการตามหนังสือรับรองเอกสารหมายเลข จ.๘๖๑ หน้า ๗๗๒๖๑ และจำเลยที่ ๒๗ เป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด มีจำเลยที่ ๒๘ กับพวกเป็นกรรมการ ตามหนังสือรับรองเอกสารหมายเลข จ.๘๘๖ หน้า ๘๓๘๓๔ ส่วนบริษัทกวางตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ เป็นรัฐวิสาหกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน ตามบันทึกข้อความของสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองกวางโจว เอกสารหมายเลข จ.๖๑ หน้า ๓๗๐๙

เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อที่ประชุมรัฐสภา โดยมีนโยบายนำระบบจําหน่ายสินค้าเกษตรมาใช้ในการสร้างความมั่นคงด้านรายได้ให้แก่เกษตรกร โดยกำหนดราคารับจําหน่ายสำหรับข้าวเปลือกเจ้า ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ และข้าวเปลือกหอมมะลิ (๔๒ กรัม) ความชื้นไม่เกินร้อยละ ๑๕ ที่ราคาเกี่ยวละ ๑๕,๐๐๐ บาท และ ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก ครั้นวันที่ ๘ กันยายน ๒๕๕๔

นางสาวยิ่งลักษณ์ มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๑๕๓/๒๕๕๔ แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) ให้มีอำนาจหน้าที่จัดการข้าวรวมถึงการเสนอกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ข้าวต่อคณะรัฐมนตรี ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวเพื่อให้การจัดการข้าวสอดคล้องกันทั้งระบบและมีการพัฒนาต่อเนื่อง การอนุมัติแผนงานโครงการ และมาตรการเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดข้าว แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน คณะที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการด้านการผลิต การตลาด และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับข้าว โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นรองประธานกรรมการ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ จำเลยที่ ๓ และกรรมการอื่นรวม ๒๔ คน เป็นกรรมการ โดยมีปลัดกระทรวงพาณิชย์เป็นกรรมการและเลขานุการ อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศเป็นกรรมการ และผู้ช่วยเลขานุการ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีเอกสารหมายเลข จ.๔๖ หน้า ๑๑๓๒ ถึง ๑๑๓๓ มีการประชุม กขช. ครั้งแรก เมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๔ โดย นางสาวยิ่งลักษณ์ เป็นประธานการประชุม และจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ ถึงที่ ๖ ได้เข้าร่วมประชุมด้วย ปลัดกระทรวงพาณิชย์รายงานให้ที่ประชุมทราบว่า ณ วันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๔ รัฐบาลมีข้าวสารในโกดังกลางตามโครงการแทรกแซงของรัฐรวม ๒,๑๘๙,๐๑๕.๖๗ ตัน และมีข้าวเปลือกในยุ้งฉางกลาง ๕๗,๖๕๐.๙๓ ตัน และจำเลยที่ ๔ รายงานที่ประชุมว่า ข้าวสารดังกล่าวมีข้าวเสื่อมสภาพ ๘,๐๐๐ ตัน ได้ขายเป็นอาหารสัตว์ ส่วนข้าวสารอีก ๒,๑๐๐,๐๐๐ ตัน ยังมีสภาพใช้ได้แต่ต้องมีการปรับปรุง ตามรายงานการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข จ.๔๖

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๔ นางสาวยิ่งลักษณ์ ในฐานะประธานกรรมการ กขช. มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิบัติงานโครงการรับจำนำข้าวเปลือกรวม ๖ คณะ คือ (๑) คณะอนุกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติด้านการผลิต (๒) คณะอนุกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติด้านการตลาด (๓) คณะอนุกรรมการติดตามกำกับดูแลการรับจำนำระดับจังหวัด (๔) คณะอนุกรรมการกำกับดูแลการรับจำนำข้าว (๕) คณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าว (๖) คณะอนุกรรมการตรวจสอบและติดตามการรับจำนำข้าว จำเลยที่ ๑ ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานอนุกรรมการด้านการตลาด ประธานอนุกรรมการติดตามกำกับดูแล การรับจำนำข้าว ประธานอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าว และประธานอนุกรรมการตรวจสอบ และติดตามการรับจำนำข้าว ส่วนจำเลยที่ ๓ ได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการทั้งสี่คณะดังกล่าวเช่นกัน ตามคำสั่ง กขช. ที่ ๒/๒๕๕๔ ที่ ๔/๒๕๕๔ ที่ ๕/๒๕๕๔ และที่ ๖/๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข จ.๔๖ ต่อมาวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ นางสาวยิ่งลักษณ์ นายกรัฐมนตรี มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๔๒/๒๕๕๕ ปรับปรุงและแต่งตั้งกรรมการ กขช. (เพิ่มเติม) โดยให้รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

(นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง) พ้นจากตำแหน่งรองประธานกรรมการ ให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ และจำเลยที่ ๓ พ้นจากตำแหน่งกรรมการ กขช. และแต่งตั้งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นรองประธานกรรมการ และเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นกรรมการ มีผลให้จำเลยที่ ๑ พ้นจากตำแหน่งกรรมการ กขช. และจำเลยที่ ๒ ได้รับแต่งตั้งเป็นรองประธานกรรมการ กขช. ส่วนจำเลยที่ ๓ แม้จะพ้นจากตำแหน่งกรรมการ กขช. ในฐานะส่วนบุคคล แต่ก็ได้รับการแต่งตั้งให้กลับมาดำรงตำแหน่งกรรมการ กขช. ในฐานะที่จำเลยที่ ๓ ดำรงตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีเอกสารหมายเลข ๖๔๖ แฟ้ม ๔ หน้า ๑๑๖๘ ต่อมาวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ นางสาวยิ่งลักษณ์ มีคำสั่ง กขช. ที่ ๒/๒๕๕๕ ที่ ๓/๒๕๕๕ ที่ ๔/๒๕๕๕ และที่ ๑๑/๒๕๕๕ ปรับปรุงและแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการตลาด (เพิ่มเติม) คณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าว (เพิ่มเติม) โดยให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์และผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์พ้นจากตำแหน่ง และแต่งตั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานและเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นอนุกรรมการทั้งสี่คณะ มีผลให้จำเลยที่ ๑ พ้นจากตำแหน่งประธานคณะอนุกรรมการทั้งสี่คณะ โดยมีจำเลยที่ ๒ เป็นประธานคณะอนุกรรมการแทน ส่วนจำเลยที่ ๓ ยังคงได้รับแต่งตั้งเป็นอนุกรรมการทั้งสี่คณะในฐานะเป็นเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และให้รองอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศที่อธิบดีมอบหมายเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ ในคณะอนุกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติด้านการตลาด และคณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าว ตามคำสั่ง กขช. เอกสารหมายเลข ๖๔๖ หน้า ๑๑๗๐ และ ๑๑๗๒

คณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าว มีอำนาจหน้าที่พิจารณาหลักเกณฑ์ วิธีการ ชนิด ปริมาณ และเงื่อนไขการจำหน่ายข้าวสารในโกดังกลางที่แปรสภาพจากข้าวเปลือกในโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาล รวมทั้งข้าวเปลือกและข้าวสารอื่น ๆ ที่คงเหลือของรัฐบาลเพื่อให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อตลาดโดยรวม ตลอดจนกำกับดูแลแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการระบายข้าว กำหนดวิธีการระบายข้าวได้ตามความจำเป็น รวมทั้งการระบายข้าวสารในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า (AFET) ให้เป็นไปตามแผนการระบายข้าว และคำนึงถึงผลกระทบต่อราคาตลาด โดยใช้ระบบการส่งออกเป็นสำคัญและรายงานผลการดำเนินงานต่อ กขช. ในการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าว ครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๔ ฝ่ายเลขานุการได้จัดเตรียมร่างยุทธศาสตร์การระบายข้าวในสต็อกของรัฐบาลนำเสนอต่อที่ประชุมที่ประชุมมีมติเห็นชอบยุทธศาสตร์การระบายข้าวในสต็อกของรัฐบาล ซึ่งกำหนดให้ระบายข้าวด้วย ๕ วิธี คือ ๑) เจริญขายแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) กับผู้แทนหน่วยงานของรัฐบาลหรือที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล

ของทุกประเทศรวมทั้งรัฐวิสาหกิจ ๒) ในตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET) ๓) ขายเป็นการทั่วไปให้แก่ผู้ประกอบการในประเทศ ๔) ขายให้แก่องค์กรและหน่วยงานในและต่างประเทศ เพื่อสาธารณประโยชน์ ๕) บริจาคในกรณีที่เหมาะสมเพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ และที่ประชุมยังมีมติเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการระบายข้าว มีอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ เป็นประธานคณะทำงาน ผู้แทนกรมการค้าภายใน ผู้แทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้แทนองค์การคลังสินค้า และรองอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศที่ได้รับมอบหมายเป็นคณะทำงาน และเลขานุการ ผู้อำนวยการสำนักบริหารการค้าข้าวเป็นผู้ช่วยเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการ ระบายข้าวเปลือกและข้าวสารอื่น ๆ รวมถึงการเจรจาต่อรองการเสนอซื้อให้ได้ราคาและปริมาณเป็นข้อยุติ แล้วนำเสนอประธานอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวให้ความเห็นชอบ ตามรายงานการประชุม ของคณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวเอกสารหมายเลข จ.๔๐๕ หน้า ๗๐๙๘๖ ถึง ๗๐๙๙๙ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๔ จำเลยที่ ๑ มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการระบายข้าว ซึ่งมีองค์ประกอบตามที่คณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวได้มีมติเห็นชอบ ตามเอกสารหมายเลข ล.๑๘๑ หน้า ๗๐๖ ในวันเดียวกันนั้นจำเลยที่ ๑ มีหนังสือเสนอยุทธศาสตร์การระบายข้าวให้ นางสาวยิ่งลักษณ์ ในฐานะประธานกรรมการ กชช. พิจารณาให้ความเห็นชอบ ซึ่ง นางสาวยิ่งลักษณ์ ได้ให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมายเลข จ.๒๖๓ หน้า ๖๔๖๓๕ ต่อมากระทรวงพาณิชย์ มีหนังสือฉบับลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๔ และวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๔ เสนอให้คณะรัฐมนตรี พิจารณาให้ความเห็นชอบให้อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศเป็นผู้ดำเนินการเจรจาการค้าซื้อขายข้าว ตามโครงการรับจำนำของรัฐบาลและข้าวในสต็อกของรัฐบาลกับผู้แทนหน่วยงานของรัฐบาล หรือที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของทุกประเทศ โดยให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การระบายข้าวในสต็อก ของรัฐบาลที่ได้รับความเห็นชอบจากประธานกรรมการ กชช. แล้ว โดยให้อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ นำผลการเจรจาต่อรองสุดท้ายในเงื่อนไขต่าง ๆ เช่น ปริมาณ ราคา การชำระเงิน การส่งมอบ และค่าประกันภัยสินค้า เป็นต้น เสนอให้ประธานอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวให้ความเห็นชอบ กับขอให้มอบหมายให้อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศเป็นผู้ลงนามในสัญญาซื้อขายในนามของรัฐบาลไทย วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๔ คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ ตามเอกสารหมายเลข จ.๖๑ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีหนังสือแจ้งมติคณะรัฐมนตรี ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ทราบ ตามเอกสารหมายเลข จ.๔๔ หน้า ๑๐๖๓

โครงการรับจำนำข้าวเปลือกของรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ เริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ ได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการรับจำนำ คือ เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรที่จะเข้าโครงการจะต้องมีหนังสือรับรองเกษตรกรจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเป็นลูกค้าของ ธ.ก.ส. โดยให้องค์การคลังสินค้าและองค์การตลาดเพื่อเกษตรกรทำหน้าที่เป็นนายคลังสินค้านำข้าวเปลือกและออกไปประทวนสินค้าให้แก่เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกร นำใบประทวนสินค้าไปจำนำกับ ธ.ก.ส. และ ธ.ก.ส. จะจ่ายเงินแก่เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรภายใน ๓ วันทำการ มีกำหนดไถ่ถอนภายใน ๔ เดือน ทั้งนี้ กชช. ได้มีมติเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือก รวม ๔ โครงการ ๕ ฤดูกาลผลิต คือ ๑) โครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปี ปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ มีเกษตรกรนำข้าวเปลือกเข้าร่วมโครงการ ๖.๘๘ ล้านตัน ใช้เงินรับจำนำ ๑๑๘,๐๓๓.๓๒ ล้านบาท ๒) โครงการรับจำนำข้าวเปลือกนาปรัง ปีการผลิต ๒๕๕๕ มีเกษตรกรนำข้าวเปลือกเข้าร่วมโครงการ ๑๔.๗ ล้านตัน ใช้เงินรับจำนำ ๒๑๘,๕๕๐.๘๗ ล้านบาท ๓) โครงการรับจำนำข้าวเปลือก ปีการผลิต ๒๕๕๕/๕๖ ครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ มีเกษตรกรนำข้าวเปลือกเข้าร่วมโครงการ ๒๒ ล้านตัน ใช้เงินรับจำนำ ๓๕๐,๕๑๗.๒๒ ล้านบาท ๔) โครงการรับจำนำข้าวเปลือก ปีการผลิต ๒๕๕๖/๕๗ (ครั้งที่ ๑) มีเกษตรกรนำข้าวเปลือกเข้าร่วมโครงการ ๑๖.๕ ล้านตัน ใช้เงินรับจำนำ ๑๙๑,๒๑๔.๓๒ ล้านบาท

สำหรับการทำสัญญาขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐตามฟ็องนั้น เมื่อวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๔ บริษัทกว้างตงฯ มีหนังสือถึงอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศขอซื้อข้าวที่มีอยู่ในคลังและข้าวที่กำลังจะเก็บเกี่ยวในโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ตามเอกสารหมายเลข ๖๕๙ หน้า ๓๓๗๔ ต่อมาวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ บริษัทกว้างตงฯ มีหนังสือถึงอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศขอกำหนดนัดหมายเจรจาในวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมายเลข ๖๖๒ หน้า ๓๘๗๙ ในวันเดียวกันนั้น จำเลยที่ ๔ ได้มีบันทึกถึงผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองกวางโจว ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า บริษัทกว้างตงฯ เป็นรัฐวิสาหกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือไม่ พร้อมตรวจสอบรายชื่อบุคคลผู้มีอำนาจลงนาม ตามเอกสารหมายเลข ๖๖๒ วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๔ จำเลยที่ ๔ ทำบันทึกขอความเห็นชอบผลการเจรจา อ้างว่ามีการเจรจากับบริษัทกว้างตงฯ ตามกำหนดนัดหมายโดยจำเลยที่ ๔ ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะผู้เจรจาได้ข้อสรุปว่า บริษัทกว้างตงฯ ตกลงซื้อข้าวจากไทยโดยจะทำสัญญาแยกเป็น ๒ ฉบับ คือ ฉบับที่ ๑ ข้าวปีการผลิตเก่าทั้งหมดทุกชนิดข้าวในสต็อกของรัฐบาลรวมประมาณ ๒ ล้านตัน ฝ่ายจีนเสนอซื้อในราคาเฉลี่ยราคาเดียวที่ตันละ ๑๐,๐๐๐ บาท กำหนดระยะเวลาจับมอบ

ภายใน ๑๐ เดือน ส่วนฝ่ายไทยเสนอขายในราคาเฉลี่ยราคาเดียวที่ตันละ ๑๑,๕๐๐ บาท กำหนดระยะเวลารับมือภายใน ๖ เดือน ส่วนฉบับที่ ๒ ข้าวปีการผลิตใหม่ ปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ ที่ยังไม่ถึงกำหนดเก็บเกี่ยวและรัฐบาลจะเริ่มโครงการรับจำนำข้าวเปลือกในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ ประกอบด้วยข้าว ๔ ชนิด คือ ข้าวขาว ข้าวหนึ่ง ปลายข้าวขาว และปลายข้าวหอมมะลิ รวมประมาณ ๒ ล้านตัน เริ่มการรับมือภายใน ๓๐ วัน นับแต่เปิด L/C ในปริมาณอย่างน้อย ๒๐๐,๐๐๐ ตันต่อเดือน เป็นระยะเวลา ๑๐ เดือน ฝ่ายจีนเสนอซื้อโดยใช้ราคาขายส่งข้าวในตลาดกรุงเทพ ของกรมการค้าภายใน ๑ วันก่อนลงนามในสัญญา ส่วนฝ่ายไทยเสนอราคาขายโดยใช้ราคาขายส่งข้าว ในตลาดกรุงเทพมหานครของกรมการค้าภายในนับจากวันที่ลงนามในสัญญา ๓๐ วัน ในวันเดีวนั้น จำเลยที่ ๑ ได้ให้ความเห็นชอบในราคาและเงื่อนไขตามข้อเสนอของบริษัทกว้างตงฯ ตามบันทึกข้อความ เอกสารหมายเลข จ.๖๑ หน้า ๓๓๖๘ ถึง ๓๓๗๒ ต่อมาในวันรุ่งขึ้นจำเลยที่ ๔ ได้ลงนามในสัญญากับ บริษัทกว้างตงฯ ๒ ฉบับ คือ

ฉบับที่ ๑ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ ขายข้าวไทยทุกชนิดที่มีอยู่ในสต็อกทั้งหมด รวมปริมาณ ๒,๑๙๕,๐๐๐ ตัน บวก/ลบ ร้อยละ ๑๐ เป็นข้าวนาปี ปีการผลิตเก่า ประกอบด้วย ปีการผลิต ๒๕๔๘/๔๙ ถึงปีการผลิต ๒๕๕๒/๕๓ และข้าวนาปรังปี ๒๕๔๙ ถึงนาปรังปี ๒๕๕๒ กับบริษัทกว้างตงฯ ราคา ณ หน้าคลังสินค้า (Ex - warehouse) ถัวเฉลี่ยทุกชนิดข้าวตันละ ๑๐,๐๐๐ บาท การชำระเงินเป็นแบบ L/C ชนิดเพิกถอนไม่ได้เต็มจำนวนครอบคลุมมูลค่าข้าว ตามสัญญาทั้งหมด กำหนดส่งมอบ ๑๐ เดือน มีข้อตกลงว่าข้าวที่ส่งมอบต้องใช้เพื่อการบริโภค ภายในประเทศของผู้ซื้อเป็นหลัก แต่ผู้ซื้ออาจจัดส่งข้าวให้ประเทศที่สามในรูปแบบการค้า หรือการบริจาคได้เช่นกัน ตามสัญญาซื้อขายข้าวไทยพร้อมคำแปลเอกสารหมายเลข จ.๖๑ หน้า ๓๖๐๐ ถึง ๓๖๐๕

สัญญาฉบับที่ ๒ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ ขายข้าวนาปี ปีการผลิตใหม่ ๒๕๕๔/๕๕ กับบริษัทกว้างตงฯ ปริมาณ ๒,๐๐๐,๐๐๐ ตัน บวก/ลบ ร้อยละ ๑๐ ราคารวมน้ำหนักกระสอบ ณ หน้าคลังสินค้า (Ex - warehouse) ประกอบด้วยข้าวขาว ๕ เปอร์เซนต์ ตันละ ๑๖,๙๕๐ บาท ข้าวหนึ่ง ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ตันละ ๑๗,๒๕๐ บาท ปลายข้าวหอมมะลิ ตันละ ๑๔,๖๕๐ บาท และปลายข้าวขาว ตันละ ๑๓,๖๕๐ บาท เงื่อนไขการชำระเงินเป็นแบบ L/C ชนิดเพิกถอนไม่ได้ เต็มจำนวนครอบคลุมมูลค่าข้าวตามสัญญาทั้งหมด กำหนดส่งมอบภายใน ๑๐ เดือน ตามสัญญาซื้อขายข้าวไทย พร้อมคำแปลเอกสารหมายเลข จ.๖๑ หน้า ๓๖๐๖ ถึง ๓๖๑๑ จ.๖๔

ต่อมาวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ บริษัทกว้างตงฯ มีหนังสือถึงอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ แจ้งให้ทราบว่า ได้แต่งตั้งให้จำเลยที่ ๘ เป็นผู้แทนรับมอบอำนาจในการชำระค่าข้าว การรับมอบข้าว และการจัดทำเอกสารต่าง ๆ ตามเอกสารหมายเลข ๙๓๓ หน้า ๑๑๕๘๑ วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๔ จำเลยที่ ๔ ทำบันทึกขอความเห็นชอบให้แก่ไขสัญญาฉบับที่ ๑ และฉบับที่ ๒ อ้างว่าบริษัทกว้างตงฯ ขอเพิ่มวิธีการชำระเงินอีก ๒ วิธี คือการชำระเงินล่วงหน้า โดยโอนเงินผ่านธนาคาร (SWIFT) หรือชำระด้วยแคชเชียร์เช็คในรูปเงินบาทออกโดยธนาคารที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย โดยจำเลยที่ ๔ เสนอความเห็นว่าการชำระเงินล่วงหน้าตามที่บริษัทกว้างตงฯ เสนอเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายไทยมากขึ้น จำเลยที่ ๑ ได้ให้ความเห็นชอบ ตามบันทึกข้อความเอกสารหมายเลข ๖๑๑ หน้า ๓๕๔๓ ถึง ๓๕๔๕ วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ จำเลยที่ ๔ ทำบันทึกขอความเห็นชอบให้แก่ไขสัญญาฉบับที่ ๒ อ้างว่าบริษัทกว้างตงฯ ขอเพิ่มปริมาณปลายข้าวหอมอีก ๒๕๐,๐๐๐ ตัน รวมเป็น ๒,๒๕๐,๐๐๐ ตัน และขอเพิ่มระยะเวลารับมอบข้าวอีก ๒.๕ เดือน จำเลยที่ ๑ ได้ให้ความเห็นชอบ ตามบันทึกข้อความเอกสารหมายเลข ๖๑๑ หน้า ๓๕๖๕ ถึง ๓๕๖๘ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ จำเลยที่ ๔ ทำบันทึกขอความเห็นชอบให้แก่ไขสัญญาฉบับที่ ๑ อ้างว่าบริษัทกว้างตงฯ ขอผ่อนผันเงื่อนไขเกี่ยวกับปริมาณการรับมอบข้าวระหว่างวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๕ ซึ่งตามสัญญากำหนดให้รับมอบข้าวอย่างน้อยเดือนละ ๒๐๐,๐๐๐ ตัน เป็นไม่กำหนดปริมาณการรับมอบข้าวขั้นต่ำ เนื่องจากได้รับผลกระทบจากอุทกภัยเป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง จำเลยที่ ๑ ได้ให้ความเห็นชอบ ตามบันทึกข้อความเอกสารหมายเลข ๖๑๑ หน้า ๓๕๙๑ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ บริษัทกว้างตงฯ มีหนังสือถึงอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศแจ้งให้ทราบว่าได้แต่งตั้งให้จำเลยที่ ๗ และที่ ๘ เป็นผู้แทนรับมอบอำนาจในการชำระค่าข้าว การรับมอบข้าว และการดำเนินการด้านเอกสารต่าง ๆ ตามเอกสารหมายเลข ๖๑๑ หน้า ๔๒๘๒ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๔ ทำบันทึกขอความเห็นชอบให้แก่ไขสัญญาฉบับที่ ๑ อ้างว่าบริษัทกว้างตงฯ ขอแก้ไขเงื่อนไขในเรื่องปริมาณการรับมอบข้าว ๒๐๐,๐๐๐ ตันต่อเดือน เป็น ๑๕๐,๐๐๐ ตันต่อเดือน และขอขยายเวลารับมอบข้าวเพิ่มอีก ๔ เดือน สิ้นสุดวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ อ้างเหตุอุทกภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทยช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม ๒๕๕๔ จำเลยที่ ๔ เสนอความเห็นให้ปรับลดปริมาณการรับมอบข้าวเป็น ๑๘๐,๐๐๐ ตันต่อเดือน และขยายเวลารับมอบข้าวออกไป ๓ เดือน จำเลยที่ ๑ ให้ความเห็นชอบตามความเห็นของจำเลยที่ ๔ ตามเอกสารหมายเลข ๖๑๑ หน้า ๓๖๒๑ ถึง ๓๖๒๓ วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๔

ทำบันทึกขอความเห็นชอบให้แก่ไขสัญญาฉบับที่ ๒ อ้างว่าบริษัทกว้างตงฯ ขอเพิ่มชนิดข้าวหอมมะลิ ๕๐๐,๐๐๐ ตัน โดยให้รวมอยู่ในปริมาณตามสัญญาและขอขยายระยะเวลารับมืออีก ๑ เดือน จำเลยที่ ๒ ได้ให้ความเห็นชอบตามเอกสารหมาย จ.๕๐๗ หน้า ๓๖๖๐ ถึง ๓๖๖๒ และเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๔ ทำบันทึกขอความเห็นชอบให้แก่ไขสัญญาฉบับที่ ๒ อ้างว่าบริษัทกว้างตงฯ ขอเพิ่มชนิดข้าวขาว ๑๐ เปอร์เซนต์ ปริมาณ ๕๐,๐๐๐ ตัน โดยให้รวมอยู่ในปริมาณตามสัญญาเดิม เสนอซื้อในราคาตันละ ๑๓,๘๖๐ บาท โดยที่ราคาตลาดในขณะนั้นตันละ ๑๖,๙๕๐ บาท จำเลยที่ ๒ ให้ความเห็นชอบในราคาตามข้อเสนอของบริษัทกว้างตงฯ ตามเอกสารหมาย ล.๓๔๐ หน้า ๑๓๙๒๖ ถึง ๑๓๙๒๙ หลังจากจำเลยที่ ๔ เกษียณอายุราชการแล้ว นางปราณี ศิริพันธ์ มาดำรงตำแหน่งอธิบดี กรรมการค้าต่างประเทศ ได้เสนอขอความเห็นชอบให้แก่ไขสัญญาฉบับที่ ๑ ขยายระยะเวลารับมือข้าว โดยจำเลยที่ ๒ ให้ความเห็นชอบให้แก่ไขทั้งสองครั้ง มีการแก้ไขเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ และวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๕๕ ตามเอกสารหมาย ล.๒๘๖ และ ล.๒๘๗ หน้า ๑๓๐๒๙ ถึง ๑๓๐๓๕

สำหรับการทำสัญญาฉบับที่ ๓ นั้น จำเลยที่ ๔ ทำบันทึกลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๕ เสนอจำเลยที่ ๒ อ้างว่าบริษัทกว้างตงฯ มีหนังสือลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๕ ถึงอธิบดีกรรมการค้าต่างประเทศ เสนอขอทำสัญญาฉบับใหม่ขอซื้อข้าวนาปรัง ปีการผลิต ๒๕๕๕ ประกอบด้วย ข้าวขาว ๕ เปอร์เซนต์ และปลายข้าวขาวเอวันเล็ค ชนิดละ ๕๐๐,๐๐๐ ตัน เสนอราคาซื้อตันละ ๑๑,๕๐๐ และ ๙,๐๐๐ บาท ตามลำดับ กำหนดระยะเวลารับมือ ๑๐ เดือน โดยราคาตลาดในขณะนั้น ข้าวขาว ๕ เปอร์เซนต์ ตันละ ๑๗,๖๕๐ บาท ปลายข้าวขาวเอวันเล็ค ตันละ ๑๖,๒๕๐ บาท จำเลยที่ ๔ เสนอความเห็น ให้กำหนดระยะเวลารับมือ ๕ เดือน ส่วนราคาให้เทียบราคาส่งออกของประเทศคู่แข่ง ราคาข้าวขาว ๕ เปอร์เซนต์ คำนวณได้ตันละ ๑๓,๘๖๐ บาท และปลายข้าวขาวเอวันเล็ค ตันละ ๑๒,๔๖๐ บาท จำเลยที่ ๒ ให้ความเห็นชอบในราคาตามข้อเสนอของจำเลยที่ ๔ ส่วนกำหนดระยะเวลาส่งมอบได้ให้ความเห็นชอบตามข้อเสนอของบริษัทกว้างตงฯ ทั้งนี้ ในทางไต่สวนไม่ปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวันเวลาและสถานที่ ตลอดจนบุคคลผู้เข้าร่วมเจรจาทั้งของฝ่ายไทยและฝ่ายบริษัทกว้างตงฯ ต่อมาวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๔ ลงนามในสัญญาฉบับที่ ๓ กับบริษัทกว้างตงฯ ขยายข้าวนาปรัง ปีการผลิต ๒๕๕๕ ข้าวขาว ๕ เปอร์เซนต์ ปริมาณ ๕๐๐,๐๐๐ ตัน และปลายข้าวขาวเอวันเล็ค ปริมาณ ๕๐๐,๐๐๐ ตัน รวมปริมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ ตัน กับบริษัทกว้างตงฯ ราคาหน้าคลังสินค้า ข้าวขาว ๕ เปอร์เซนต์ ตันละ ๑๓,๘๖๐ บาท ปลายข้าวขาวเอวันเล็ค ตันละ ๑๒,๔๖๐ บาท เงื่อนไขการชำระเงิน ๓ วิธี

คือ ชำระแบบ L/C ชนิดเพิกถอนไม่ได้หรือโอนเงินผ่านธนาคารหรือแคชเชียร์เช็ค กำหนดการส่งมอบข้าว ภายใน ๓๐ วัน นับจากวันที่ระบุในการเปิด L/C หรือนับจากวันที่ผู้ขายได้รับการโอนชำระเงิน หรือแคชเชียร์เช็คจากผู้ซื้อและให้เสร็จสิ้นภายใน ๑๐ เดือน ปริมาณการรับมอบขั้นต่ำ ๑๐๐,๐๐๐ ตันต่อเดือน ข้าวที่ส่งมอบตามสัญญาเพื่อการบริโภคภายในประเทศของผู้ซื้อเป็นหลัก แต่ผู้ซื้ออาจส่งข้าว ให้แก่ประเทศที่สามในรูปแบบการค้าหรือการบริจาคได้ ตามสัญญาซื้อขายข้าวไทยพร้อมคำแปลเอกสาร หมายเลข จ.๖๔ หน้า ๔๒๗๕ ถึง ๔๒๘๑ ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๔ ทำบันทึกขอความเห็นชอบให้แก่ไขสัญญาฉบับที่ ๓ อ้างว่าบริษัทกว้างตงฯ ขอเพิ่มข้าวขาว ๕ เปอร์เซนต์ อีก ๑,๓๐๐,๐๐๐ ตัน รวมเป็น ๒,๓๐๐,๐๐๐ ตัน จำเลยที่ ๒ ได้ให้ความเห็นชอบ ตามบันทึกข้อความ เอกสารหมายเลข จ.๙๐๖ หน้า ๘๗๗๒๔ ถึง ๘๗๗๒๖

ส่วนการทำสัญญาฉบับที่ ๔ จำเลยที่ ๔ ได้ทำบันทึกข้อความลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๕ ถึงผู้อำนวยการส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองกวางโจว ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบข้อมูล เกี่ยวกับสถานะความเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจของบริษัทห่ายหนานฯ พร้อมรายชื่อบุคคล ผู้มีอำนาจลงนามผูกพัน ตามเอกสารหมายเลข จ.๖๑ หน้า ๓๗๐๘ ต่อมาวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๔ ได้ทำบันทึกขอความเห็นชอบกรอบแนวทางการเจรจาอ้างว่าบริษัทห่ายหนานฯ เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจของมณฑลห่ายหนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน มีหนังสือลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕ ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ แจ้งความประสงค์ขอซื้อปลายข้าวเหนียวในสต็อกของรัฐบาล ซึ่งกรมการค้าต่างประเทศได้ประสานงานเป็นการภายในได้รับแจ้งว่าบริษัทห่ายหนานฯ จะส่งคณะผู้แทน เดินทางมาเจรจาซื้อปลายข้าวเหนียวแบบรัฐต่อรัฐกับกรมการค้าต่างประเทศในวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕ จึงขอความเห็นชอบกรอบแนวทางการเจรจาในเรื่องชนิดข้าว ปีการผลิต ปริมาณ รูปแบบการชำระเงิน และราคาขาย จำเลยที่ ๒ ให้ความเห็นชอบตามที่เสนอตามเอกสารหมายเลข จ.๖๑ หน้า ๓๗๐๕ ถึง ๓๗๐๗ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองกวางโจว มีบันทึกลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๕ ถึงอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศแจ้งผลการตรวจสอบว่าดำเนินการตรวจสอบ แล้วได้รับแจ้งจากหน่วยงานคณะกรรมการควบคุมและบริหารทรัพย์สินแห่งรัฐบาลประชาชนจีน มณฑลห่ายหนานว่า บริษัทห่ายหนานฯ เป็นรัฐวิสาหกิจ ผู้มีอำนาจลงนาม คือ นายเซียเหมียน ตามเอกสารหมายเลข จ.๖๑ หน้า ๓๗๐๙ ต่อมาจำเลยที่ ๔ ทำบันทึกลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ ขอความเห็นชอบผลการเจรจาอ้างว่า เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕ คณะผู้แทนของบริษัทห่ายหนานฯ นำโดย นายเซียเหมียน ได้เดินทางมาประเทศไทยเพื่อเจรจาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐกับรัฐบาลไทย

โดยมีอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศเป็นหัวหน้าคณะผู้เจรจา ผลการเจรจาได้ข้อสรุปว่า บริษัทห่ายหนานฯ ประสงค์ขอซื้อปลายข้าวเหนียว ปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ และปีการผลิต ๒๕๕๕ ปริมาณ ๘๐,๐๐๐ ตัน แต่ฝ่ายไทยแจ้งว่ามีข้าวเหนียวในสต็อกทั้งสิ้น ๖๕,๙๖๓ ตัน สามารถจำหน่ายให้ได้ ๕๐,๐๐๐ ตัน ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกันในเรื่องปริมาณปลายข้าวเหนียวที่ ๕๐,๐๐๐ ตัน กำหนดระยะเวลาจับมอบ ภายใน ๑ เดือน บริษัทห่ายหนานฯ เสนอราคาซื้อตันละ ๑๓,๘๐๐ บาท แต่ฝ่ายไทยเสนอราคาขาย ตันละ ๑๔,๒๓๐ บาท ต่อมาเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๒ ให้ความเห็นชอบในราคา ตามข้อเสนอของบริษัทห่ายหนานฯ ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๙ หน้า ๓๓๘๖ ถึง ๓๓๙๐ ในวันเดียวกัน หลังจากจำเลยที่ ๒ ให้ความเห็นชอบผลการเจรจา จำเลยที่ ๔ ทำบันทึกเสนอจำเลยที่ ๒ อ้างว่า ในวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๕ นั้นเอง บริษัทห่ายหนานฯ ได้ประสานแจ้งขอปรับเพิ่มปริมาณ ปลายข้าวเหนียวอีก ๑๕,๐๐๐ ตัน จึงขอความเห็นชอบให้ปรับเพิ่มปลายข้าวเหนียวและขอปรับ แก้ไขบันทึกผลสรุปการเจรจาระหว่างบริษัทห่ายหนานฯ กับกรมการค้าต่างประเทศเกี่ยวกับปริมาณ ปลายข้าวเหนียวจาก ๕๐,๐๐๐ ตัน เป็น ๖๕,๐๐๐ ตัน และจำเลยที่ ๒ ให้ความเห็นชอบในวันเดียวกัน ตามเอกสารหมายเลข ล.๓๘๕ หน้า ๑๔๓๓๖ วันที่ ๕ กันยายน ๒๕๕๕ บริษัทห่ายหนานฯ มีหนังสือ ถึงอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศแจ้งให้ทราบว่า ได้แต่งตั้งให้จำเลยที่ ๙ เป็นผู้แทนรับมอบอำนาจใน การชำระค่าข้าวและการดำเนินการด้านต่าง ๆ ตามเอกสารหมายเลข จ.๙๓ หน้า ๑๓๑๒๔ ต่อมาวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๔ ลงนามในสัญญาฉบับที่ ๔ ซื้อขายปลายข้าวเหนียวปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ และ ๒๕๕๕ กับบริษัทห่ายหนานฯ ปริมาณ ๖๕,๐๐๐ ตัน ราคา ณ หน้าคลังสินค้า (Ex - warehouse) ตันละ ๑๓,๘๐๐ บาท เงื่อนไขการชำระเงิน ๓ วิธี คือ ชำระแบบ L/C ชนิดเพิกถอนไม่ได้ หรือโอนเงินผ่านธนาคาร หรือแคชเชียร์เช็ค กำหนดมอบให้แล้วเสร็จภายใน ๑ เดือน นับจากวันส่งมอบครั้งแรก โดยข้าวตามสัญญาจะต้องใช้บริโภครภายในประเทศของผู้ซื้อเป็นหลัก แต่ผู้ซื้ออาจส่งข้าวให้ประเทศ ที่สามในรูปแบบการค้าหรือการบริจาคได้ ตามสัญญาซื้อขายข้าวไทยพร้อมค่าแปล เอกสารหมายเลข จ.๖๔ หน้า ๔๒๘๔

ในการรับมอบข้าวตามสัญญาซื้อขายข้าวทั้งสี่ฉบับ มีจำเลยที่ ๗ และที่ ๘ เป็นตัวแทนชำระเงิน และรับมอบข้าวตามสัญญาฉบับที่ ๑ ถึงที่ ๓ ส่วนสัญญาฉบับที่ ๔ มีจำเลยที่ ๙ เป็นตัวแทนชำระเงินค่าข้าว และรับมอบข้าว มีการชำระค่าข้าวทั้งสี่สัญญาด้วยแคชเชียร์เช็คหลายร้อยฉบับ และรับมอบข้าว ตามสัญญาฉบับที่ ๑ จำนวน ๑,๘๒๐,๘๑๕.๖๖๐ ตัน สัญญาฉบับที่ ๒ จำนวน ๑,๔๐๒,๕๓๗.๘๖๐ ตัน สัญญาฉบับที่ ๓ จำนวน ๑,๖๕๔,๔๕๓.๑๓๐ ตัน สัญญาฉบับที่ ๔ จำนวน ๖๑,๓๘๓.๒๒๐ ตัน ตามรายการขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ เอกสารหมายเลข จ.๙๓๕

ก่อนเริ่มดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน มีหนังสือลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๔ เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีให้ขยายตลาดเดิม และเจาะตลาดใหม่ ๆ ในตลาดโลก ให้สำรวจและรายงานประมาณข้าวเปลือกและข้าวสารคงค้างทั้งหมด ตรวจสอบคุณภาพและจัดทำข้อมูลให้ชัดเจน จัดเตรียมแผนงานระบายข้าวจากโครงการรับจำนำข้าวเปลือกโดยเร็ว ตามเอกสารหมายเลข จ.๙๗๙ และในการจัดหาเงินทุนเพื่อโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ทั้ง ๔ โครงการ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีมีหนังสือถึงหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ให้เสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ซึ่งกระทรวงการคลังได้เสนอความเห็น ให้เร่งระบายผลผลิตเพื่อลดความเสี่ยง โดยให้กระทรวงพาณิชย์กำกับ ติดตาม ควบคุม รายงานความคืบหน้า การระบายข้าวสาร ปริมาณ มูลค่าคงเหลือ ปัญหาและอุปสรรคให้คณะรัฐมนตรีและกระทรวงการคลังทราบ ทุกวันที่ ๗ ของเดือนถัดไป โดยเสนอความเห็นเดิมซ้ำ ๆ หลายครั้งหลายคราว เช่น หนังสือลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ วันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๕๕ วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๕ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๕ วันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๕ และวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๖ ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๔ และ จ.๕๕ ส่วนสำนักงบประมาณมีหนังสือลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี ขอให้กระทรวงพาณิชย์เร่งระบายข้าวอย่างต่อเนื่องเพื่อป้องกันข้าวเสื่อมและลดภาระงบประมาณ ให้องค์การคลังสินค้าและองค์การตลาดเพื่อเกษตรกรรายงานปริมาณ มูลค่าการระบายข้าวสาร ปริมาณ และมูลค่าคงเหลือของข้าวสารปีการผลิต ๒๕๕๑/๕๒ ปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ ให้สำนักงบประมาณทราบ โดยให้กระทรวงพาณิชย์กำกับ ติดตาม ควบคุม รายงานความคืบหน้าการระบายข้าวสาร ปริมาณ มูลค่าคงเหลือ ปัญหาและอุปสรรคให้คณะรัฐมนตรี กระทรวงการคลัง และสำนักงบประมาณทราบทุกวันที่ ๗ ของเดือน คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ว่า ให้เสนอความเห็นของกระทรวงการคลัง และสำนักงบประมาณให้ กขช. พิจารณาก่อนแล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป ต่อมา กระทรวงการคลังมีหนังสือลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๔ เสนอให้ กขช. พิจารณาข้อเสนอแนะดังกล่าว ซึ่งต่อมา กขช. ได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ ให้กระทรวงพาณิชย์โดยกรมการค้าต่างประเทศ รายงานผลความคืบหน้าในการระบายข้าวให้คณะรัฐมนตรีทราบเป็นครั้งคราวตามความเหมาะสมเนื่องจาก เป็นเรื่องละเอียดอ่อนอาจส่งผลกระทบต่อระบบการค้า ต่อมากระทรวงการคลังมีหนังสือลงวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๕๕ เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีว่า ให้กระทรวงพาณิชย์โดยกรมการค้าต่างประเทศ

รายงานผลความคืบหน้าในการระบายข้าว ปริมาณและมูลค่าสินค้าคงเหลือ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค ให้คณะกรรมการบริหารเป็นครั้งคราวตามความเห็นของ กชช. หรือตามที่เห็นเหมาะสมไม่น้อยกว่า ๓ ครั้งต่อปี เพื่อให้คณะกรรมการมีข้อมูลในการตัดสินใจได้ทันที โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานประมง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และกระทรวงพาณิชย์ต่างเห็นด้วยกับข้อเสนอของกระทรวงพาณิชย์ และคณะกรรมการมีมติเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ เห็นชอบตามข้อเสนอดังกล่าวของกระทรวงการคลัง นอกจากนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหนังสือลงวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๕ ถึงนายกรัฐมนตรีว่าการระบายข้าวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายกรณีมีพฤติการณ์ที่ปรากฏต่อสาธารณะทางสื่อมวลชนส่อไปในทางไม่โปร่งใส โดยอ้างว่าการระบายข้าวของรัฐบาลไปสู่ต่างประเทศจะต้องเป็นความลับเพราะเกรงว่าหากต่างประเทศทราบว่าประเทศไทยมีข้าวจำนวนมากแล้วจะกดราคาให้ต่ำลงซึ่งไม่เป็นความจริง เนื่องจากต่างประเทศทราบปริมาณข้าวที่ประเทศไทยมีอยู่ในความครอบครอง และได้เสนอแนะว่าการระบายข้าวสมควรมอบหมายให้หน่วยงานรับผิดชอบกำหนดแผนการบริหารจัดการระบายข้าวอย่างเป็นระบบ และรายงานผลการดำเนินการให้ กชช. พิจารณาโดยเร็วและต่อเนื่อง ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการ และรายละเอียดการระบายหรือจำหน่ายข้าวสารขององค์การคลังสินค้าและองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร ให้ประกาศเปิดเผยและดำเนินการโดยโปร่งใส และสำนักเลขาธิการคณะกรรมการได้มีหนังสือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ ปรากฏว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานประมง และกระทรวงการคลังต่างเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยเฉพาะกระทรวงการคลังยังเสนอว่าข้อเสนอเรื่องกำหนดแผนการบริหารจัดการระบายข้าวควรนำมาใช้อย่างเร่งด่วน คณะรัฐมนตรีได้มีการประชุมเมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๕๕ มีมติยืนยันว่าการดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในการยกระดับราคาพืชผลทางการเกษตร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีมาตรการและกลไกควบคุมดูแลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการมีระบบการตรวจสอบให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความโปร่งใส แต่ไม่ได้มีมติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ให้กำหนดแผนการบริหารจัดการระบายข้าว

นอกจากนี้ ยังมีการตั้งกระทู้ถามนายกรัฐมนตรีและอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรเกี่ยวกับการระบายข้าวหลายครั้ง โดยเมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๕ นายอลงกรณ์ พลบุตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

พรรคประชาธิปัตย์ ได้ตั้งกระทู้ถามนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับโครงการรับจำนำข้าวเปลือก ปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ ว่ามีปริมาณการรับจำนำข้าวเปลือกจำนวนเท่าใด เก็บเป็นข้าวสารเข้าสต็อกและการขายแบบรัฐต่อรัฐ หรือการประมูลจำนวนเท่าใด โดยมีจำเลยที่ ๑ ซึ่งแจ้งว่าปริมาณการระบายข้าวสารแบบรัฐต่อรัฐเป็นความลับ ไม่สามารถเปิดเผยได้ ต่อมา มีการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีระหว่างวันที่ ๒๕ ถึงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ โดย นายวรงค์ เดชกิจวิกรม อภิปรายว่ามีการทุจริตในการขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ เนื่องจากบริษัทต่าง ๆ ที่เป็นผู้ซื้อนั้นได้แต่งตั้งจำเลยที่ ๘ เป็นผู้รับมอบอำนาจรับข้าวและจำเลยที่ ๘ มอบอำนาจช่วงให้จำเลยที่ ๑๕ ไปรับข้าวตามสัญญาแบบรัฐต่อรัฐแล้วนำไปขายต่อภายในประเทศ โดยไม่ได้ส่งออกแต่อย่างใด และแคชเชียร์เช็คที่ชำระค่าข้าวก็มาจากธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) มีจำเลยที่ ๗ ซึ่งเป็นพนักงานของบริษัทจำเลยที่ ๑๐ เป็นผู้ซื้อเช็ค โดยจำเลยที่ ๑๔ เคยมอบอำนาจให้จำเลยที่ ๗ ไปจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำเลยที่ ๑๐ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๗ จำเลยที่ ๒ ได้ตอบข้ออภิปรายว่าการขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐไม่มีเบื้องหน้าเบื้องหลัง ข้ออภิปรายเป็นการจินตนาการของผู้อภิปราย ข้อมูลการระบายข้าวของรัฐบาลที่ผ่าน ๆ มา ล้วนแต่เก็บเป็นความลับทางการค้า การเปิดให้รัฐบาลต่างประเทศมาเสนอซื้อข้าวนั้น กรมการค้าต่างประเทศได้ตรวจสอบผ่านสถานทูตจีน ตรวจสอบไปถึงรัฐบาลของจีน ซึ่งได้รับการยืนยันว่าหน่วยงานที่มาติดต่อซื้อข้าวเป็นรัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลจีน ถือหุ้น ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ส่วนรัฐวิสาหกิจผู้ซื้อจะมอบหมายให้ใครเป็นผู้ดำเนินการรับข้าวเป็นสิทธิของผู้ซื้อ จำเลยที่ ๒ ไม่มีอำนาจไปก้าวกาย ตามเอกสารหมายเลข จ.๓๙๖

หลังอภิปรายไม่ไว้วางใจ วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๒ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ ตรวจสอบข้อเท็จจริงการจำหน่ายข้าวสารในสต็อกของรัฐบาล โดยมี นางวัชร วิมุกตายน ปลัดกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการได้รายงานผลการตรวจสอบให้จำเลยที่ ๒ ทราบเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๕ ว่ากรณีการขายแบบรัฐต่อรัฐโดยเฉพาะกรณีของบริษัทต่าง ๆ มีการดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้โดยครบถ้วนถูกต้อง ไม่พบข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐาน ว่ามีการปฏิบัติผิดหรือฝ่าฝืนต่อสัญญา ตามเอกสารหมายเลข ล.๑๘๔ หน้า ๗๑๔ ถึง ๗๒๗ จำเลยที่ ๒ สั่งการให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า มีการนำข้าวที่ขายแบบรัฐต่อรัฐวนกลับมาจำหน่ายหรือไม่ และการชำระค่าข้าวตามสัญญาแบบรัฐต่อรัฐจำเป็นต้องเปิด L/C หรือไม่ คณะกรรมการตรวจสอบ ข้อเท็จจริงได้ทำการตรวจสอบเพิ่มเติมและรายงานผลการตรวจสอบเมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๖ ว่ามีการวางมาตรการป้องกันการทุจริตในแต่ละขั้นตอนของโครงการรับจำนำข้าวเปลือกอย่างเป็นระบบ

จากการตรวจสอบ ๔ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการไม่พบว่ามีการนำข้าวสารวนกลับมาจำหน่ายอีก ส่วนการรับชำระค่าข้าวตามสัญญาแบบรัฐต่อรัฐตามหลักการค้าระหว่างประเทศโดยทั่วไปสามารถชำระด้วยวิธี L/C การโอนเงินผ่านธนาคาร หรือการชำระด้วยแคชเชียร์เช็ค การเลือกวิธีชำระด้วยการโอนเงินผ่านธนาคารและแคชเชียร์เช็คเป็นวิธีที่รัฐบาลไทยได้รับประโยชน์สูงสุด ตามเอกสารหมายเลข จ.๔๗ ประเด็นการระบายข้าวได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนทั้งหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ได้เริ่มนำเสนอข่าวอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ก่อนมีการอภิปรายไม่ไว้วางใจตลอดจนภายหลังจากนั้น สื่อมวลชนก็ยังนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐอย่างต่อเนื่องในทำนองไม่เชื่อว่าเป็นการขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐจริง จำเลยที่ ๒ ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนว่าการระบายข้าวดำเนินการด้วยความโปร่งใส ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๒๙ และ จ.๙๘๔ จำเลยที่ ๒ ยังได้ตอบกระทู้ถามของ นายบุญเลิศ ไพรินทร์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์ โดยตอบกระทู้เป็นหนังสือและประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่า รัฐบาลไทยได้ทำสัญญาขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐกับประเทศอินโดนีเซีย จีน และโกตดิวัวร์ ประมาณ ๗.๓๒ ล้านตัน โดยรัฐบาลได้กำหนดรูปแบบการชำระเงินค่าข้าวตามสัญญาซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐไว้หลายวิธี อาทิ การเปิด L/C การโอนเงินผ่านธนาคาร (TT) และการชำระเป็นเช็คเงินสด (Cashier's cheque) ตามเอกสารหมายเลข จ.๑๒๙ ระหว่างปลายปี ๒๕๕๕ ถึงกลางปี ๒๕๕๖ นายสมศักดิ์ โกศัยสุข หัวหน้าพรรคการเมืองใหม่ นายวรรงค์ เดชกิจวิกรม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิษณุโลก เขต ๑ พรรคประชาธิปัตย์ และ นายมงคลกิตต์ สุขสินธารานนท์ เลขาธิการคณะกรรมการภาคีเครือข่ายต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของชาติ ต่างยื่นหนังสือต่อประธานกรรมการ ป.ป.ช. กล่าวหาว่ามีการทุจริตในโครงการรับจำหน่ายข้าวเปลือก รวมถึงการทุจริตในการระบายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ มีการขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐให้แก่ผู้ที่ไม่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลต่างประเทศและชำระค่าข้าวแก่กรมการค้าต่างประเทศด้วยแคชเชียร์เช็คที่ออกโดยธนาคารที่ตั้งอยู่ในประเทศไทย ไม่ได้ชำระด้วยวิธีเปิด L/C ตามที่ถือปฏิบัติกันมา คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการทำการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วพบว่า ไม่มีการส่งข้าวออกไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่นำมาเวียนขายให้ผู้ประกอบธุรกิจค้าข้าวภายในประเทศ และชำระค่าข้าวด้วยแคชเชียร์เช็คของธนาคารในประเทศไทย รวม ๖ ธนาคาร โดยจำเลยที่ ๗ ที่ ๘ และที่ ๑๘ เป็นผู้ซื้อแคชเชียร์เช็ค และเงินที่ใช้ซื้อแคชเชียร์เช็คชำระค่าข้าวมาจากบัญชีของจำเลยหลายคน กล่าวคือ จำเลยที่ ๑๐ จำนวน ๑๘๖ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๑๐,๕๖๖,๙๙๗,๗๕๐.๔๓ บาท จำเลยที่ ๑๒ จำนวน ๕๕ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓,๐๕๒,๘๗๐,๙๒๗.๓๔ บาท จำเลยที่ ๑๕ จำนวน ๘๘๖ ฉบับ

รวมเป็นเงิน ๒๒,๐๐๔,๗๐๙,๓๕๑.๖๘ บาท จำเลยที่ ๑๖ จำนวน ๖๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๕,๕๙๙,๔๗๓,๕๘๒.๑๗ บาท จำเลยที่ ๑๗ จำนวน ๑๓ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๒๓๗,๗๒๓,๘๓๐.๐๐ บาท จำเลยที่ ๑๘ จำนวน ๑ ฉบับ เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท จำเลยที่ ๒๐ จำนวน ๑ ฉบับ เป็นเงิน ๗๓๙,๐๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท จำเลยที่ ๒๒ จำนวน ๔ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๔๖๘,๖๘๖,๖๐๒.๕๑ บาท จำเลยที่ ๒๔ จำนวน ๒ ฉบับ รวมเป็นเงิน ๓๖๘,๘๐๗,๙๔๙.๕๖ บาท จำเลยที่ ๒๕ จำนวน ๑ ฉบับ เป็นเงิน ๖๕,๙๔๓,๐๘๕.๕๐ บาท จำเลยที่ ๒๗ จำนวน ๑ ฉบับ เป็นเงิน ๑๖๕,๑๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท และเป็นเงินของผู้ประกอบธุรกิจค้าข้าวในประเทศที่เป็นนิติบุคคลและบุคคลธรรมดาอีก ๑๔ ราย รวมแคชเชียร์เช็ค ๓๐๖ ฉบับ เป็นเงิน ๓๑,๙๑๙,๑๖๓,๘๘๐.๑๓ บาท เมื่อคดีเสร็จการไต่สวน คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้ส่งรายงาน เอกสาร และความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องจำเลยทั้งที่ยี่สิบแปด บริษัทกว้างตงฯ และบริษัทท้ายหนานฯ กับพวก รวม ๗ ราย ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรายงานและสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงเอกสารหมาย จ.๒๘๓ หน้า ๖๗๒๓๕ ถึง ๖๗๗๐๕

สำหรับสัญญาซื้อขายข้าวทั้ง ๔ ฉบับ ตามฟ้องไม่เป็นสัญญาซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐ หรือ G to G ด้วยเหตุผลดังได้วินิจฉัยไว้แล้วในชั้นที่มีการดำเนินคดีกับจำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๔ ถึงที่ ๖ ที่ ๗ ถึงที่ ๑๕ และที่ ๑๗ ถึงที่ ๒๘ เนื่องจากบริษัทกว้างตงฯ และบริษัทท้ายหนานฯ ซึ่งเป็นคู่สัญญาฝ่ายผู้ซื้อมิได้เป็นหน่วยงานของรัฐที่ได้รับมอบหมายให้มาทำสัญญาซื้อขายข้าวกับประเทศไทย เงินที่ชำระค่าข้าวตามสัญญามิได้ออนมาจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นรัฐผู้ซื้อแต่มาจากผู้ประกอบการค้าข้าวในประเทศไทยที่ชำระโดยการซื้อแคชเชียร์เช็คธนาคารต่าง ๆ ในประเทศไทย และที่สำคัญข้าวตามสัญญาซื้อขายมิได้ส่งไปยังประเทศผู้ซื้อ แต่นำออกขายให้แก่ผู้ประกอบการภายในประเทศ อันเป็นผลต่อเนื่องมาจากการทำยุทธศาสตร์การระบายข้าวที่เปิดช่องให้มีการทำสัญญากับบริษัททั้งสองดังกล่าว

ปัญหาต้องวินิจฉัยว่าจำเลยที่ ๓ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ เห็นว่า ขณะเกิดเหตุจำเลยที่ ๓ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเลขานุการรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ ขณะที่จำเลยที่ ๑ ดำรงตำแหน่ง ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลกรมการค้าต่างประเทศ และจำเลยที่ ๓ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าว ทั้งโดยส่วนตัวได้รับแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) ต่อมาเมื่อจำเลยที่ ๒ ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์แทนจำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๓

ยังคงได้รับแต่งตั้งให้เป็นเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และได้รับแต่งตั้งให้เป็นอนุกรรมการย่อยของคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) อีก ๓ คณะ รวมทั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวอันแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและการได้รับความไว้วางใจที่จำเลยที่ ๓ ได้รับจากฝ่ายการเมืองในตำแหน่งอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวจำเลยที่ ๓ มีอำนาจหน้าที่พิจารณาหลักเกณฑ์ วิธีการ ชนิด ปริมาณ และเงื่อนไขในการจำหน่ายข้าวสารในโกดังกลางๆ ที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อตลาดโดยรวมตลอดจนกำกับดูแล แก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการระบายข้าวดังกล่าว พิจารณากำหนดวิธีการระบายข้าวได้ตามความจำเป็น รวมทั้งระบายจำหน่ายข้าวสารในตลาดเกษตรล่วงหน้า โดยเป็นไปตามแผนการระบายข้าว และให้คำนึงถึงผลกระทบต่อราคาตลาด โดยใช้ระบบการส่งออกเป็นสำคัญ มีอำนาจเชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงข้อเท็จจริง ให้ข้อมูล รวมทั้งขอให้ส่งเอกสารหลักฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณา ฯลฯ และรายงานผลต่อ กขช. ต่อไป ส่วนในตำแหน่งผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรี และตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรี จำเลยที่ ๓ มีหน้าที่วิเคราะห์กลั่นกรองเรื่องเพื่อเสนอรัฐมนตรี จำเลยที่ ๓ เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการ กขช. และการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวครั้งแรก (ครั้งที่ ๑/๒๕๕๔) ย่อมทราบดีถึงนโยบายของรัฐบาลในการรับจำนำข้าวและต้องการระบายข้าวออกจากโกดัง ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการระบายข้าวตามภาระหน้าที่ซึ่งเน้นให้มีการส่งออกเป็นสำคัญโดยการขายแบบรัฐต่อรัฐ มีหน้าที่ให้นโยบายและกรอบการเจรจาการขายข้าวแก่จำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ ก่อนที่จะทำการเจรจากับบริษัทกวางตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ หลังจากที่เจรจาเสร็จก่อนส่งเรื่องให้จำเลยที่ ๑ หรือจำเลยที่ ๒ พิจารณาอนุมัติ จำเลยที่ ๓ ในฐานะเลขานุการรัฐมนตรีและอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวมีหน้าที่กลั่นกรองและเสนอความเห็นก่อนทุกครั้ง แต่ในการจัดทำยุทธศาสตร์การระบายข้าวที่กำหนดวิธีการระบายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ หรือ (G to G) ให้รวมทั้งรัฐวิสาหกิจของประเทศผู้ซื้อด้วยและสัญญาทั้ง ๔ ฉบับตามฟ้องข้อเท็จจริงได้ความจากการไต่สวนว่า หลังจากประธาน กขช. มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวตามคำสั่งคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติที่ ๕/๒๕๕๔ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๕๔ คณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวได้จัดประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมาย จ.๔๐๕ หน้า ๗๐๙๖๕ ถึง ๗๐๙๘๕ ซึ่งเป็นระเบียบวาระการประชุม วาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา ข้อ ๓.๑ ยุทธศาสตร์การระบายข้าวในสต็อกของรัฐบาล ในข้อ ๒. วิธีระบายข้าว หัวข้อย่อย ๑) เสร็จขายแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) กับรัฐบาลต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย บังกลาเทศ อินโดนีเซีย

และฟิลิปปินส์ ฯลฯ ซึ่งมีข้อความตรงกับร่างยุทธศาสตร์การระบายข้าวที่เสนอให้ที่ประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวพิจารณา โดยวิธีขายแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) ไม่มีข้อความให้รวมถึงรัฐวิสาหกิจของประเทศผู้ซื้อแต่อย่างใด ข้อเท็จจริงได้ความจากคำเบิกความของจำเลยที่ ๕ ว่าจำเลยที่ ๕ เป็นผู้นำเสนอยุทธศาสตร์ต่อคณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวและได้เพิ่มเติมข้อความรัฐวิสาหกิจตามคำสั่งของจำเลยที่ ๔ ข้อนี้จำเลยที่ ๔ ก็เบิกความรับว่าเป็นผู้สั่งให้จำเลยที่ ๕ เพิ่มเติมข้อความรัฐวิสาหกิจเข้าไปในยุทธศาสตร์ฯ จริง อันแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๔ และที่ ๕ เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการเพิ่มเติมข้อความเพื่อขยายความหมายของการซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) ที่ให้รวมถึงรัฐวิสาหกิจของประเทศผู้ซื้อเข้าไว้ในยุทธศาสตร์ฯ สำหรับจำเลยที่ ๑ และที่ ๓ เมื่อมีการเสนอยุทธศาสตร์ฯ ที่มีข้อความแตกต่างไปจากร่างยุทธศาสตร์ฯ ที่เสนอต่อที่ประชุม จำเลยที่ ๑ ประธานในที่ประชุมจำเลยที่ ๓ ซึ่งเป็นอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวก็ได้สอบถามหรือสั่งการให้จำเลยที่ ๔ และที่ ๕ อธิบายให้เกิดความกระจ่างถึงความจำเป็นในการเพิ่มเติมข้อความรวมทั้งรัฐวิสาหกิจดังกล่าว ทั้งที่เป็นเรื่องสำคัญอันมีผลต่อการดำเนินการระบายข้าว จึงเป็นพิรุณ ที่อ้างว่ายุทธศาสตร์ระบายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) ให้รวมถึงรัฐวิสาหกิจของประเทศผู้ซื้อยึดถือแนวปฏิบัติตามการซื้อขายน้ำมันสำปะหลังแบบ G to G ในสมัยรัฐบาล นายอภิสิทธิ์ โดย นางสาวชุติมา ขณะดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศชี้แจงและลงมติในที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายน้ำมันสำปะหลังเมื่อวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๒ ตามเอกสารหมายเลข ๓๓๔๙ แพ้ม ๓๔ หน้า ๑๔๐๐๒ ถึง ๑๔๐๑๒ ว่ารัฐวิสาหกิจของจีนคือรัฐบาลจีนอย่างชัดเจน จึงเป็นบรรทัดฐานที่ยึดถือปฏิบัติ นั้น เห็นว่า ตามเอกสารหมายเลข ๓๓๔๙ หน้า ๑๔๐๐๒ ถึง ๑๔๐๑๒ เป็นเพียงรายงานการประชุมคณะอนุกรรมการด้านการตลาดน้ำมันสำปะหลังซึ่งมีวาระเพื่อพิจารณารอบยุทธศาสตร์การระบายผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลัง แม้ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติเห็นชอบรอบยุทธศาสตร์ผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลังตามที่คณะทำงานเสนอ โดยมีข้อสังเกตเพิ่มเติมเพื่อประกอบการนำเสนอคณะกรรมการนโยบายน้ำมันสำปะหลังเกี่ยวกับการระบายแบบรัฐต่อรัฐ หรือ G to G โดย G ของประเทศผู้ซื้อให้ครอบคลุมถึงรัฐวิสาหกิจของประเทศผู้ซื้อด้วย ก็เป็นเพียงความเห็นเบื้องต้นของคณะอนุกรรมการฯ เพราะยังต้องเสนอรอบยุทธศาสตร์ฯ และข้อสังเกตดังกล่าวให้คณะกรรมการนโยบายน้ำมันสำปะหลังพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งปรากฏว่าคณะกรรมการนโยบายน้ำมันสำปะหลังได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๒ ตามเอกสารหมายเลข จ.๖๒ แพ้ม ๑๑ หน้า ๓๘๑๙ ถึง ๓๘๒๒ เห็นชอบรอบยุทธศาสตร์การระบายผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลังตามที่คณะอนุกรรมการด้านการตลาดน้ำมันสำปะหลังเสนอ ดังนี้ (๑) วิธีการระบาย

๑) เจรจาขายแบบรัฐต่อรัฐ G to G โดย G ของประเทศผู้ซื้อให้ครอบคลุมถึงรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของประเทศผู้ซื้อด้วย ๒) ... แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการนโยบายมันสำปะหลังมิได้เห็นชอบวิธีการขาย G to G ตามข้อสังเกตของอนุกรรมการด้านการตลาด มันสำปะหลังเสียทั้งหมด ซึ่ง นางสาวชุติมา ก็เบิกความอธิบายว่าข้อความดังกล่าวมีความหมายว่า รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานที่จะเป็นคู่สัญญาแบบรัฐต่อรัฐได้จะต้องได้รับมอบหมายจากประเทศผู้ซื้อด้วย ไม่ได้หมายความว่าหากเป็นรัฐวิสาหกิจแล้วจะทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐได้โดยไม่ต้องได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของประเทศแต่อย่างใด ข้ออ้างว่ายึดถือตามยุทธศาสตร์การระบายมันสำปะหลังจึงไม่ตรงต่อข้อเท็จจริง ทั้งการที่ยุทธศาสตร์ระบายข้าวระบุข้อความ “รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ” ในวิธีการระบายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) ไว้ท้ายข้อความ “ผู้แทนหน่วยงานของรัฐบาลหรือที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของทุกประเทศ” ไม่ตรงกับยุทธศาสตร์การระบายมันสำปะหลังที่กล่าวอ้างว่ายึดถือเป็นแนวปฏิบัติ ทำให้เห็นเจตนาของ จำเลยที่ ๑ ที่ ๓ ที่ ๔ และที่ ๕ ว่าต้องการเพิ่มถ้อยคำรัฐวิสาหกิจในยุทธศาสตร์ระบายข้าว เพื่อขยายขอบเขตการเจรจาขายข้าวให้แก่รัฐวิสาหกิจของต่างประเทศโดยรัฐวิสาหกิจนั้นไม่จำเป็นต้องได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของประเทศผู้ซื้อ อันไม่เป็นไปตามหลักการของสัญญาซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐ หรือ G to G ดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้ว นอกจากนี้ ยังได้ความจากการไต่สวนว่าหลังจากคณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวมีมติเห็นชอบกรอบยุทธศาสตร์การระบายข้าว นายกิตติรัตน์ ณ ระนอง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ มีหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ด่วนที่สุด ที่ พณ ๐๓๐๗/๓๒๔๐ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน ๒๕๕๔ ซึ่งต่อมามีการแก้ไขข้อความตามหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ด่วนที่สุด ที่ พณ ๐๓๐๗/๓๓๒๑ ลงวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข ๖๑ แฟ้ม ๑๐ หน้า ๓๔๔๖ ถึง ๓๔๕๑ ขอความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรี ตามข้อ ๕.๒ การเจรจาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) ของรัฐบาลไทยกับรัฐบาลประเทศต่าง ๆ หัวข้อย่อย ๕.๒.๑ เห็นชอบให้อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ เป็นผู้ดำเนินการเจรจาซื้อขายข้าวตามโครงการรับจำนำของรัฐบาลและข้าวในสต็อกของรัฐบาล กับผู้แทนหน่วยงานของรัฐบาลหรือที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของทุกประเทศ ซึ่งเป็นการเจรจาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) โดยให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การระบายข้าวในสต็อกของรัฐบาลที่ได้รับ ความเห็นชอบจากประธานกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) โดยไม่ระบุข้อความในส่วนคำว่า รัฐวิสาหกิจ ทั้งที่เป็นเรื่องสำคัญและไม่เคยมียุทธศาสตร์ในรัฐบาลก่อนกำหนดไว้ในลักษณะนี้ ทั้ง กขช. ไม่เคยมีมติให้ขายข้าวแก่รัฐวิสาหกิจที่ไม่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลต่างประเทศได้ หากจะมีเพิ่มเติมในส่วนนี้

ก็ควรที่จะระบุไว้ให้ชัดเจนเพื่อคณะรัฐมนตรีจะได้พิจารณาถึงผลดีผลเสียและประโยชน์ที่จะเกิดแก่ประเทศชาติอย่างกว้างขวางและส่วนราชการนำไปปฏิบัติโดยไม่เกิดปัญหา แสดงให้เห็นเป็นพิรุณว่า กรมการค้าต่างประเทศ ซึ่งมีจำเลยที่ ๔ ดำรงตำแหน่งอธิบดีเป็นหน่วยงานเจ้าของเรื่องหลีกเลี่ยงที่จะเสนอข้อความรัฐวิสาหกิจให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเพื่อป้องกันการโต้แย้งในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีที่อ้างว่านายกรัฐมนตรีในฐานะประธาน กขช. ให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์การระบายข้าวแล้วนั้นก็เป็นเรื่องผิดปกติ เพราะในเรื่องสำคัญเช่นนี้สมควรที่จะต้องได้รับการพิจารณาและลงมติโดยคณะกรรมการทั้งคณะ มิใช่ให้ประธาน กขช. รับผิดชอบแต่ผู้เดียว ข้ออ้างจึงไม่อาจหักล้างการดำเนินการที่เป็นข้อพิรุณดังกล่าวได้ ส่วนกรณีการทำสัญญาขายข้าวทั้ง ๔ ฉบับตามฟ้องข้อเท็จจริงจากการไต่สวนได้ความว่าภายหลังจากที่นายกรัฐมนตรีในฐานะประธาน กขช. ให้ความเห็นชอบยุทธศาสตร์การระบายข้าวเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๔ แล้ว บริษัทกว้างตงฯ มีหนังสือลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมายเลข จ.๖๒ แฟ้ม ๑๑ หน้า ๓๘๗๖ ยื่นแสดงเจตจำนงเพื่อขอซื้อข้าวในสต็อกของรัฐบาลที่สำนักงานอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศโดยไม่ได้ผ่านพิธีการทางการทูตหรือการเจรจาระหว่างผู้นำประเทศและต่อมามีหนังสือลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๔ ในเอกสารฉบับดังกล่าว หน้า ๓๘๗๙ ถึงจำเลยที่ ๔ นัดเจรจาวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๔ ทั้งที่ขณะนั้นคณะรัฐมนตรียังไม่ได้มีมติเห็นชอบให้จำเลยที่ ๔ เสร็จการทำสัญญาขายข้าวแก่รัฐวิสาหกิจต่างประเทศได้ ส่อว่าบริษัทผู้ซื้อได้ทราบข้อมูลการดำเนินการของกรมการค้าต่างประเทศล่วงหน้า จำเลยที่ ๔ ซึ่งเคยเจรจาทำสัญญาขายข้าวแก่หน่วยงานรัฐวิสาหกิจตัวแทนนำเข้าข้าวของประเทศต่าง ๆ มาก่อนย่อมทราบว่าบริษัทกว้างตงฯ ไม่ใช่รัฐวิสาหกิจนำเข้าข้าวของสาธารณรัฐประชาชนจีน การดำเนินการของกรมการค้าต่างประเทศจึงควรกระทำด้วยความรอบคอบเพื่อให้การเจรจาทำสัญญาเป็นไปโดยถูกต้องและรักษาผลประโยชน์ของประเทศ แต่ปรากฏว่าหนังสือที่กรมการค้าต่างประเทศมีไปถึงกรมเอเชียตะวันออกและสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เมืองกวางโจว ตามเอกสารหมายเลข ล.๓๑๓ และ ล.๓๑๔ แฟ้ม ๓๓ หน้า ๑๖๒๒ และ ๑๖๒๓ กลับขอให้ตรวจสอบเฉพาะสถานะความเป็นรัฐวิสาหกิจของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนและรายชื่อบุคคลผู้มีอำนาจลงนามผูกพันของบริษัทกว้างตงฯ โดยละเว้นที่จะตรวจสอบถึงการได้รับมอบหมายจากรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน และเมื่อถึงวันนัดเจรจาดังกล่าว คณะฝ่ายไทยประกอบด้วยจำเลยที่ ๔ หัวหน้าคณะเจรจา จำเลยที่ ๕ ทำหน้าที่ให้ข้อมูลในการเจรจา และจำเลยที่ ๖ ซึ่งจำเลยที่ ๔ มอบหมายให้ทำหน้าที่สนับสนุนข้อมูลในการเจรจาและเป็นล่าม

ร่วมกันเจรจากับบริษัทต่าง ๆ ข้อเท็จจริงได้ความต่อไปว่าภายหลังจำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ เสร็จจากบริษัทต่าง ๆ มีการเสนอผลการเจรจาต่อจำเลยที่ ๑ ตามบันทึกข้อความเอกสารหมายเลข จ.๕๙ แพ้ ๑๐ หน้า ๓๓๖๘ ถึง ๓๓๗๓ ในวันเดียวกัน โดยจำเลยที่ ๑ ก็ได้สั่งการให้มีการตรวจสอบทั้งที่ข้อเสนอตามบันทึกข้อความดังกล่าวของจำเลยที่ ๔ อ้างถึงการเจรจาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) กับผู้แทนหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อซื้อข้าวสารทั้งหมดทุกชนิดในสต็อกของรัฐบาลซึ่งเป็นข้าวสารในปีการผลิตเก่าและข้าวใหม่จากโครงการรับจำนำข้าวเปลือก โดยราคาข้าวในปีการผลิตเก่าเป็นการขายในราคาเดียวที่ตันละ ๑๐,๐๐๐ บาท ซึ่งต่ำกว่าราคาจำหน่ายข้าวสารเฉลี่ยในสต็อกของรัฐบาลให้แก่ผู้ประกอบการภายในประเทศเพื่อส่งออกในรัฐบาลที่ผ่านมาถึงตันละ ๓,๐๐๐ บาท ในราคาหน้าคลังสินค้า (Ex-warehouse) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ไม่นิยมในการค้าระหว่างประเทศเพราะจะเป็นภาระแก่ผู้ซื้อซึ่งอยู่ต่างประเทศในการขนส่งสินค้าเพื่อส่งออกและในด้านผู้ขายก็เกิดความลำบากในการตรวจสอบว่ามีการส่งออกจริงหรือไม่ นอกจากนั้น เป็นการขายข้าวปริมาณมากถึง ๔.๑๙๕ ล้านตัน ซึ่งมากจนผิดปกติเพราะในการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวครั้งที่ ๑/๒๕๕๔ เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๔ ตามรายงานการประชุมเอกสารหมายเลข จ.๔๐๕ แพ้ ๑๕๔ หน้า ๗๐๘๘๙ จำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ ถึงที่ ๖ ได้รับทราบสถานการณ์การนำเข้าข้าวของสาธารณรัฐประชาชนจีนว่าจะลดลงจาก ๐.๖ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๔ เป็น ๐.๔ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๕ หรือลดลงร้อยละ ๓๓ จึงยอมเป็นไปไม่ได้ที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนจะนำเข้าข้าวในปริมาณดังกล่าว นอกจากนี้ ได้ความจากคำเบิกความของ นายสกล หาญสุทธิวารินทร์ อดีตข้าราชการระดับสูงของกรมการค้าต่างประเทศ นางดวงพร รอดพยัคฆ์ นางอรนุช โอสถานนท์ และ นางสาวชุติมา บุญยประภัศร ตรงกันว่า ในกระบวนการเจรจาและทำสัญญาการซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐเฉพาะระหว่างการเจรจาเท่านั้นที่ต้องรักษาความลับไว้ เมื่อเจรจาทกลงกันแล้วจะมีการเปิดเผยหรือแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน แต่จำเลยที่ ๔ กลับเสนอต่อจำเลยที่ ๑ อ้างถึงข้อเสียว่าหากข้อมูลการเจรจาซื้อขายข้าวดังกล่าวแพร่กระจายออกไปสู่สาธารณชนอาจถูกวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ประกอบการในประเทศว่าเป็นการขายข้าวที่มีราคาต่ำเกินไปและไม่เหมาะสมกับราคาตลาด อันเป็นข้อบ่งชี้เจตนาของจำเลยที่ ๔ กับพวกว่า นอกจากต้องการปิดบังต่อสาธารณชนแล้วยังเท่ากับเป็นการยอมรับอย่างชัดเจนว่าราคาที่ขายจะทำให้รัฐได้รับความเสียหายจากการขาดทุนจำนวนมาก จึงควรที่จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ต้องตระหนักและตรวจสอบความถูกต้องของสัญญาอย่างจริงจังตั้งแต่จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ หาได้กระทำไม่ จำเลยที่ ๑ กลับให้ความเห็นชอบ

ในการทำสัญญาตามข้อเสนอของบริษัทกว้างตงฯ และจำเลยที่ ๔ ลงนามสัญญาทั้ง ๒ ฉบับ เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมายเลข จ.๖๔ แฟ้ม ๑๒ หน้า ๔๓๖๗ ถึง ๔๓๗๒ คำแปลเอกสารหมายเลข จ.๖๔ แฟ้ม ๑๒ หน้า ๔๒๖๓ ถึง ๔๒๖๘ และเอกสารหมายเลข จ.๖๔ แฟ้ม ๑๒ หน้า ๔๓๗๓ ถึง ๔๓๗๘ คำแปลเอกสารหมายเลข จ.๖๔ แฟ้ม ๑๒ หน้า ๔๒๖๙ ถึง ๔๒๗๔ ตามลำดับ ซึ่งปรากฏว่าขณะมีการเจรจาและลงนามสัญญานั้น กรมการค้าต่างประเทศยังไม่ได้รับแจ้งมติคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบให้ทำการระบายนโยบายรัฐต่อรัฐ (G to G) ตามหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๒๑๓๘๐ ลงวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๔ เอกสารหมายเลข จ.๖๑ แฟ้ม ๑๐ หน้า ๓๔๒๗ และยังไม่ได้รับแจ้งผลการตรวจสอบสถานะการเป็นรัฐวิสาหกิจของบริษัทกว้างตงฯ จากสำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ เมืองกวางโจว ตามเอกสารหมายเลข ล.๓๑๕ แฟ้ม ๓๓ หน้า ๑๓๖๒๔ ถึง ๑๓๖๒๖ นอกจากนั้น จำเลยที่ ๔ ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้ทำสัญญาขายข้าวแทนกรมการค้าต่างประเทศได้จัดเตรียมสัญญาซื้อขายโดยเพิ่มเติมเงื่อนไขของสัญญาในสาระสำคัญที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ซื้อฝ่ายเดียว โดยผู้ซื้อข้าวถูกในราคามิตรภาพแบบรัฐต่อรัฐ มีสิทธิที่จะนำข้าวไปขายต่อเพื่อค้ำกำไรในเชิงพาณิชย์ได้ เท่ากับสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางการค้าให้แก่ผู้ซื้อและสร้างความเสียหายเปรียบในการแข่งขันให้แก่ข้าวจากประเทศไทย ทำให้เห็นว่ากระบวนการเจรจาและทำสัญญาจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ ถึงที่ ๖ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องได้กระทำไปโดยเร่งรีบ ปิดบังอำพราง ไม่โปร่งใสและมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าเป็นพิรุณ ซึ่งข้อเท็จจริงปรากฏต่อมาว่าหลังจากนั้น บริษัทกว้างตงฯ มีหนังสือลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ขอแก้ไขวิธีการชำระเงินตามสัญญาทั้ง ๒ ฉบับ จากที่ต้องชำระเงินเต็มจำนวนตามมูลค่าข้าวทั้งหมดในการรับมอบแต่ละครั้งด้วยวิธี Letter of Credit (L/C) โดยเพิ่มการชำระเงินด้วยวิธีโอนผ่านธนาคารหรือชำระเป็นแคชเชียร์เช็คในรูปเงินบาทก่อนการรับมอบข้าวในแต่ละงวด จำเลยที่ ๔ และที่ ๕ มีบันทึกข้อความลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๔ ตามเอกสารหมายเลข จ.๙๐๔ แฟ้ม ๓๖๙ หน้า ๘๖๐๓๒ ถึง ๘๖๐๓๔ และ จ.๖๑ แฟ้ม ๑๐ หน้า ๓๖๑๒ ถึง ๓๖๑๔ เสนอจำเลยที่ ๑ ให้มีการแก้ไขสัญญาตามคำขอของบริษัทกว้างตงฯ ซึ่งไม่ปรากฏว่าบริษัทกว้างตงฯ มีข้อขัดข้องในการชำระเงินด้วยวิธี L/C อย่างไร จำเลยที่ ๑ ก็ให้ความเห็นชอบในวันเดียวกันโดยละเอียดที่จะใช้พิจารณาอนุญาตให้รอบคอบว่าวิธีการชำระเงินดังกล่าวเมื่อผนวกเข้ากับการขายในรูปแบบราคาหน้าคลังสินค้า (Ex-Warehouse) แล้วจะเป็นช่องทางให้เกิดการนำข้าวตามสัญญาออกขายให้แก่ผู้ประกอบการค้าข้าวในประเทศ ซึ่งหลังจากนั้นก็เกิดเหตุการณ์นี้ขึ้น พฤติการณ์ที่ได้ความดังกล่าวทำให้เห็นว่าจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ ถึงที่ ๖

มีการวางแผนกันมาเป็นขั้นเป็นตอนตั้งแต่การเสนอกรอบยุทธศาสตร์การระบายข้าวให้คณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวให้ความเห็นชอบโดยเพิ่มถ้อยคำ “รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ” ในวิธีการระบายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ เพื่อเปิดทางให้รัฐวิสาหกิจต่างประเทศมีสิทธิเสนอราคาซื้อข้าวได้ในราคามิตรภาพโดยอ้างการทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) และเมื่อทำสัญญาซื้อข้าวแล้วก็แก้ไขสัญญาเกี่ยวกับวิธีการชำระเงินที่ล้วนเป็นไปตามข้อเสนอของบริษัทต่าง ๆ อันเป็นผลให้เกิดการนำข้าวตามสัญญามาขายในประเทศ นอกจากนั้น จำเลยที่ ๔ และที่ ๕ ยังได้บันทึกเสนอต่อจำเลยที่ ๑ เพื่อแก้ไขสัญญาทั้ง ๒ ฉบับตามคำขอของบริษัทต่าง ๆ อีก ๓ ครั้ง โดยการเสนอขอแก้ไขสัญญาฉบับที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ เป็นการขอปรับเปลี่ยนชนิดข้าวในปีการผลิตใหม่ ๒๕๕๔/๕๕ ประกอบด้วยข้าวหอมมะลิ ข้าวหอมจังหวัด และข้าวหอมปทุมธานี รวม ๒๕๐,๐๐๐ ตัน จำเลยที่ ๑ เห็นชอบให้ขายในราคาเทียบเคียงกับราคาส่งออกข้าวของประเทศเวียดนาม ในราคาหน้าคลังสินค้า ๑๘,๖๕๐ บาทต่อตัน ๑๕,๓๕๐ บาทต่อตัน และ ๑๒,๑๕๐ บาทต่อตัน ตามลำดับ ตามเอกสารหมายเลข จ.๙๐๔ แพ้มี ๓๖๙ หน้า ๘๖๐๔๕ ถึง ๘๖๐๔๘ และ จ.๖๑ แพ้มี ๑๐ หน้า ๓๖๑๕ ถึง ๓๖๑๘ ขณะที่ราคาขายส่งข้าวของสมาคมโรงสีข้าวไทย ณ วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ มีราคาข้าวหอมมะลิลอยอยู่ที่ ๒๐,๓๗๕ บาทต่อตัน และราคาข้าวหอมจังหวัดและข้าวหอมปทุมธานีของกรมการค้าภายในมีราคาอยู่ที่ประมาณ ๑๗,๐๗๕ บาทต่อตัน และ ๑๓,๘๗๕ บาทต่อตัน ตามลำดับ ทั้งกรณีดังกล่าวควรต้องดำเนินการเปิดให้มีการประมูลสุ่ราคากัน

เมื่อจำเลยที่ ๒ ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวต่อจากจำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๓ ก็ยังคงได้รับแต่งตั้งให้เป็นอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าว เมื่อจำเลยที่ ๔ และที่ ๕ มีบันทึกเสนอต่อจำเลยที่ ๑ เพื่อขอความเห็นชอบในการดำเนินการที่เกี่ยวกับสัญญาฉบับที่ ๒ และแก้ไขสัญญาตามคำขอของบริษัทต่าง ๆ อีก ๓ ครั้ง กล่าวคือ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๕ ขอรับมอบปลายข้าวหอมมะลิและปลายข้าวขาว ปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคา ๑๔,๖๕๐ บาทต่อตัน สำหรับข้าวหอมมะลิ และ ๑๓,๖๕๐ บาทต่อตัน สำหรับปลายข้าวขาว กำหนดเวลารับมอบ ๑.๕ เดือน โดยหักจากระยะเวลารับมอบทั้งหมด ๑๐ เดือน ตามเอกสารหมายเลข จ.๙๐๔ แพ้มี ๓๖๙ หน้า ๘๖๐๔๙ ถึง ๘๖๐๕๑ และ จ.๖๑ แพ้มี ๑๐ หน้า ๓๖๓๕ ถึง ๓๖๓๗ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ขอเพิ่มปริมาณชนิดข้าวหอมมะลิอีก ๕๐๐,๐๐๐ ตัน ซึ่งรวมอยู่ในปริมาณ ๒,๒๕๐,๐๐๐ ตัน และขอขยายระยะเวลารับมอบปลายข้าวหอมมะลิและปลายข้าวขาวปริมาณ ๓๐๐,๐๐๐ ตัน

เพิ่มอีก ๑ เดือน ตามเอกสารหมาย จ.๖๑ แฟ้ม ๑๐ หน้า ๓๖๖๐ ถึง ๓๖๖๒ และ จ.๙๐๔ แฟ้ม ๓๖๙ หน้า ๘๖๐๕๒ ถึง ๘๖๐๕๔ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๕ เห็นชอบให้รับมอบข้าว ในปริมาณที่คงเหลืออีก ๒,๑๕๕,๐๐๐ ตัน ตามเอกสารหมาย จ.๖๑ แฟ้ม ๑๐ หน้า ๓๖๘๐, ๓๖๘๑ และเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๔ และที่ ๖ มีบันทึกเสนอต่อจำเลยที่ ๒ ให้แก้ไขสัญญา เพิ่มชนิดข้าวขาว ๑๐ เปอร์เซ็นต์ ปริมาณ ๕๐,๐๐๐ ตัน ราคาตันละ ๑๓,๖๘๐ บาท ขณะที่ราคา ภายในประเทศของกรมการค้าภายในอยู่ที่ประมาณ ๑๖,๙๕๐ บาทต่อตัน ตามเอกสารหมาย จ.๙๐๔ แฟ้ม ๓๖๙ หน้า ๘๖๐๕๕ ถึง ๘๖๐๕๘ ต่อมาเมื่อ นางปราณี ศิริพันธ์ ดำรงตำแหน่งอธิบดี กรมการค้าต่างประเทศต่อจากจำเลยที่ ๔ จำเลยที่ ๖ ได้มีบันทึกเสนอตามลำดับชั้นขอความเห็นชอบ จากจำเลยที่ ๒ ให้แก้ไขสัญญาฉบับที่ ๑ เพื่อขยายระยะเวลารับมอบข้าวตามคำขอของบริษัทกว้างตงฯ อีก ๒ ครั้ง เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ และวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๕ ตามเอกสารหมาย จ.๙๐๔ แฟ้ม ๓๖๙ หน้า ๘๖๐๔๑ ถึง ๘๖๐๔๓, ล.๒๘๖ หน้า ๑๓๐๓๐ ถึง ๑๓๐๓๒ และ ล.๒๘๗ แฟ้ม ๓๐ หน้า ๑๓๐๓๔ ถึง ๑๓๐๓๖ บันทึกข้อความที่เสนอขอให้จำเลยที่ ๒ พิจารณาให้ความเห็นชอบ ในการดำเนินการที่เกี่ยวกับสัญญาทั้ง ๒ ฉบับ และการแก้ไขสัญญาทุกครั้งกล่าวอ้างถึงการขายข้าว แบบรัฐต่อรัฐ (G to G) กับหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน พร้อมความเป็นมาของเรื่อง จำเลยที่ ๒ ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง ในรัฐบาลมาก่อนย่อมรู้อยู่แล้วว่าขณะนั้นรัฐบาลไทยยังไม่ได้เจรจาขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐกับรัฐบาล สาธารณรัฐประชาชนจีนและคณะรัฐมนตรีไม่เคยมีมติเห็นชอบให้ขายข้าวแก่รัฐวิสาหกิจต่างประเทศ ที่ไม่ได้รับมอบหมายจากประเทศนั้นได้ จำเลยที่ ๒ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติหรือให้ความเห็นชอบ จึงควรจะต้องดำเนินการตรวจสอบถึงความถูกต้องและที่มาของรัฐวิสาหกิจที่เข้าทำสัญญาว่าได้รับมอบหมายมาจาก รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนจริงหรือไม่ จำเลยที่ ๒ ไม่กระทำแต่กลับเห็นชอบให้แก้ไขสัญญา ตามคำขอของบริษัทกว้างตงฯ โดยเฉพาะการเห็นชอบให้แก้ไขสัญญาเพิ่มชนิดข้าวหอมมะลิและข้าวขาว ๑๐ เปอร์เซ็นต์ ทั้งที่ควรเปิดให้มีการประมูลสุ่ราคากันเพื่อให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรมในระหว่างผู้ซื้อ และรักษาผลประโยชน์สูงสุดให้แก่รัฐ ยิ่งกว่านั้น เมื่อบริษัทกว้างตงฯ มีหนังสือขอซื้อข้าวปีการผลิตนาปี ๒๕๕๕ ชนิดข้าวขาว ๕ เปอร์เซ็นต์ ปริมาณ ๕๐๐,๐๐๐ ตัน และปลายข้าวหอมมะลิ ปริมาณ ๕๐๐,๐๐๐ ตัน รวมเป็น ๑,๐๐๐,๐๐๐ ตัน ซึ่งขณะนั้น บริษัทกว้างตงฯ ได้รับมอบข้าวปีการผลิต ๒๕๕๔/๕๕ ตามสัญญาฉบับที่ ๒ เพียง ๕๐๗,๗๖๒ ตัน การขอซื้อข้าวดังกล่าวไม่ปรากฏว่ามีการเจรจากันก่อนทำสัญญา

มีแต่จำเลยที่ ๖ ทำบันทึกเสนอต่อจำเลยที่ ๔ และที่ ๕ เพื่อขอความเห็นชอบจากจำเลยที่ ๒ ตามเอกสารหมายเลข ๙๐๔ แฟ้ม ๓๖๙ หน้า ๘๖๐๖๘ ถึง ๘๖๐๗๓ และ ๙๕๙ แฟ้ม ๑๐ หน้า ๓๓๗๙ ถึง ๓๓๘๔ ข้อเสนอตามบันทึกดังกล่าวจำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ เห็นเห็นอยู่แล้วว่าหากมีการทำสัญญาฉบับใหม่ ขายข้าวในราคาต่ำกว่าราคาขายข้าวทั้งสองชนิดในสัญญาฉบับที่ ๒ บริษัทกว้างตงฯ อาจเลือกรับข้าว ตามสัญญาใหม่แทนข้าวตามสัญญาเดิมซึ่งเป็นการผิดวัตถุประสงค์ของการระบายข้าวในสต็อกของรัฐบาล ที่ต้องการระบายข้าวอายุเก่ากว่าออกไปก่อน แต่กลับเสนอให้จำเลยที่ ๒ เห็นชอบในการทำสัญญา โดยจำเลยที่ ๒ เห็นชอบให้ขายในราคาหน้าคลังสินค้า (Ex-warehouse) ชนิดข้าวขาว ๕ เปอร์เซ็นต์ ราคา ๑๓,๘๖๐ บาทต่อตัน และปลายข้าวขาวเอวันเลิศราคา ๑๒,๔๖๐ บาทต่อตัน ซึ่งเป็นราคาที่ต่ำกว่า ราคาตามสัญญาซื้อขายข้าวฉบับที่ ๒ และต่ำกว่าราคาข้าวภายในประเทศของกรมการค้าภายในที่อยู่ประมาณ ๑๗,๙๕๐ บาทต่อตัน และ ๑๖,๕๕๐ บาทต่อตัน ตามลำดับ ที่จำเลยที่ ๔ อ้างว่าสัญญานี้เป็นการขายข้าวนาปรัง ซึ่งราคาจะต่ำกว่าข้าวนาปีนั้น จำเลยที่ ๔ ก็ไม่ได้อ้างเหตุผลนี้ในบันทึกที่เสนอขอความเห็นชอบ ทั้งยังได้ความจาก นางดวงพร ว่าปัจจุบันฤดูกาลปลูกข้าวนาปีและข้าวนาปรังเคลื่อนจากเดิมจนทำให้ ราคาแทบจะแยกกันไม่ได้ขึ้นอยู่กับกลไกตลาดในแต่ละช่วงเวลา การขายข้าวนาปรังชนิดเดียวกันในราคาต่ำลง จึงเป็นการเอื้อประโยชน์แก่บริษัทกว้างตงฯ ซึ่งก็ปรากฏต่อมาว่าหลังจากนั้น บริษัทกว้างตงฯ ได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๕ ขอแก้ไขสัญญาโดยขอเพิ่มชนิดข้าวขาว ๕ เปอร์เซ็นต์ อีก ๑,๓๐๐,๐๐๐ ตัน ในราคาตันละ ๑๓,๘๖๐ บาท อันเป็นข้อยืนยันว่าบริษัทกว้างตงฯ ได้ประโยชน์จากราคาข้าวขาว ๕ เปอร์เซ็นต์ ที่ถูกลงตามสัญญาฉบับที่ ๓ และเลือกที่จะรับข้าวตามสัญญาฉบับนี้แทนที่จะเร่งรับข้าวตามสัญญาฉบับที่ ๒ แต่จำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ ก็ยังคงมีบันทึกเสนอขอความเห็นชอบ ซึ่งจำเลยที่ ๒ ก็ให้ความเห็นชอบ ตามที่บริษัทกว้างตงฯ เสนอตามเอกสารหมายเลข ๙๐๔ แฟ้ม ๓๖๙ หน้า ๘๖๐๕๙ ถึง ๘๖๐๖๑ และ ๙๐๖ แฟ้ม ๓๗๑ หน้า ๘๗๗๒๔ ถึง ๘๗๗๒๖ โดยมองข้ามถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้น และไม่เปิดให้มีการประมูลราคากันใหม่อันเป็นพฤติการณ์ที่ล้วนเป็นการเอื้ออำนวยให้บริษัทกว้างตงฯ มีสิทธิซื้อข้าวปริมาณดังกล่าวโดยไม่ต้องแข่งขันราคากับผู้ประกอบการรายอื่น ส่วนการทำสัญญาขายข้าว กับบริษัทห่ายหนานฯ จากการไต่สวนได้ความว่า จำเลยที่ ๓ เป็นคนนำหนังสือของบริษัทห่ายหนานฯ ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕ ที่มีถึงจำเลยที่ ๒ ขอซื้อปลายข้าวเหนียว ปีการผลิตนาปีและนาปรัง ในสต็อกของรัฐบาลมาเกษียณสั่งให้กรมการค้าต่างประเทศดำเนินการ ต่อมาวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ โดยจำเลยที่ ๔ หัวหน้าคณะเจรจาฝ่ายไทยร่วมเจรจากับบริษัทห่ายหนานฯ

หลังจากนั้น จำเลยที่ ๖ มีบันทึกข้อความที่ พณ ๐๓๐๗/๒๕๕ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ เสนอจำเลยที่ ๔ ลงนามขอความเห็นชอบจากจำเลยที่ ๒ ตามเอกสารหมายเลข จ.๕๕ แฟ้ม ๑๐ หน้า ๓๓๘๖ ถึง ๓๓๙๐ และ ๓๓๙๕ บันทึกดังกล่าวกล่าวอ้างว่าเป็นการเจรจาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ หรือ G to G กับผู้แทนหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่การดำเนินการของกรมการค้าต่างประเทศตามที่มีบันทึกข้อความถึงสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองกวางโจว เอกสารหมายเลข ล.๓๘๔ แฟ้ม ๓๕ หน้า ๑๔๓๑๕ กลับขอให้ตรวจสอบเฉพาะสถานะความเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนของบริษัทท้ายหนานฯ และรายชื่อบุคคลผู้มีอำนาจลงนามผูกพันของบริษัทเท่านั้น โดยละเว้นไม่ตรวจสอบถึงการได้รับมอบหมายจากรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน เช่นนี้จำเลยที่ ๒ ผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบก็ควรที่จะสั่งการให้มีการตรวจสอบเกี่ยวกับการรับมอบหมายเสียให้เกิดความชัดเจน แต่ไม่กระทำโดยกลับเห็นชอบให้ขายข้าวเหนียว ในราคาตันละ ๑๓,๘๐๐ บาท ตามข้อเสนอของบริษัทท้ายหนานฯ ขณะราคาภายในประเทศของกรมการค้าภายในอยู่ที่ประมาณ ๑๖,๔๕๐ บาทต่อตัน และยังเห็นชอบตามที่จำเลยที่ ๔ และที่ ๖ เสนอให้ปรับเพิ่มปริมาณจำหน่ายปลายข้าวเหนียวตามคำขอของบริษัทท้ายหนานฯ อีก ๕๐,๐๐๐ ตัน ตามเอกสารหมายเลข จ.๙๐๘ แฟ้ม ๓๗๒ หน้า ๘๗๗๗๐ และ ๘๗๗๗๑ ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ให้บริษัทท้ายหนานฯ ได้สิทธิทำสัญญาซื้อขายข้าวไทยโดยอ้างการทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐ เพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรมเช่นเดียวกับการเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทกว้างตงฯ สำหรับข้อเท็จจริงในการรับมอบข้าวตามสัญญาทั้ง ๔ ฉบับ ได้ความจากการไต่สวนว่า สัญญาฉบับที่ ๑ มีการรับมอบข้าวตั้งแต่วันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๔ ถึงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๖ รวมปริมาณ ๑,๘๒๐,๘๑๕.๖๖ ตัน มูลค่า ๑๘,๒๐๘,๑๕๖,๕๖๘.๓๖ บาท สัญญาฉบับที่ ๒ มีการรับมอบข้าวระหว่างวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ รวมปริมาณ ๑,๔๐๒,๕๓๗.๘๖ ตัน มูลค่า ๒๘,๙๘๘,๑๑๑,๖๕๒.๘๘ บาท สัญญาฉบับที่ ๓ มีการรับมอบข้าวระหว่างวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๕๖ รวมปริมาณ ๑,๖๕๔,๔๕๓.๑๓ ตัน มูลค่า ๒๒,๕๐๕,๘๖๕,๓๖๙.๑๖ บาท และสัญญาฉบับที่ ๔ มีการรับมอบข้าวในวันที่ ๑๐ และ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๕ รวมปริมาณ ๖๑,๓๘๓.๒๒ ตัน มูลค่า ๘๔๗,๐๘๘,๔๐๕.๗๐ บาท ตามตารางสรุปการชำระเงินเพื่อรับมอบข้าวจากคลังสินค้ากลางเอกสารหมายเลข จ.๖๙ แฟ้ม ๑๗ หน้า ๖๒๑๘ ถึง ๖๓๔๙ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามเอกสารดังกล่าวแล้วมีรายการขอรับมอบข้าวจำนวนมากที่มีปริมาณแต่ละครั้งไม่ถึง ๑๐ ตัน

บางรายการมีปริมาณไม่ถึง ๑ ตัน การขอรับมอบข้าวลักษณะเช่นนี้จำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ ซึ่งมีหน้าที่ในการรับชำระราคาและส่งมอบข้าวตามสัญญาแต่ละฉบับควรจะรู้ได้ว่าเป็นการซื้อข้าวของผู้ประกอบการภายในประเทศและผู้ซื้อมิได้ส่งข้าวออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนอันเป็นการผิดสัญญา จึงเป็นหน้าที่ของกรรมการค้าต่างประเทศในฐานะคู่สัญญาที่จะต้องตรวจสอบหากเป็นความจริงก็ควรดำเนินการบอกเลิกสัญญา แต่จำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ กลับแจ้งองค์การคลังสินค้า (อ.ค.ส.) และองค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อตก.) ให้ดำเนินการส่งมอบข้าวแก่ผู้ซื้อต่อไป ยิ่งกว่านั้น หนังสือที่จำเลยที่ ๔ แจ้งให้ อ.ค.ส. และ อตก. เพื่อเบิกจ่ายข้าวตามเอกสารหมายเลข จ.๑๑๑ แฟ้ม ๙๐ ถึง ๙๗ หน้า ๓๔๘๖๔ ถึง ๓๘๑๓๙ ก็ไม่ได้ระบุว่าบริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ เป็นผู้ซื้อท้ายหนังสือยังมีข้อความขอให้หน่วยงานทั้งสองปกปิดเป็นความลับ ในข้อนี้ได้ความจาก นางสาวพันธ์สุดา ที่ให้ถ้อยคำต่อคณะอนุกรรมการไต่สวนตามบันทึกปากคำของพยานเอกสารหมายเลข จ.๑๗๖ แฟ้ม ๑๑๖ หน้า ๕๕๑๕๘ ถึง ๕๕๑๖๓ กับเบิกความประกอบกันว่า เมื่อพยานได้รับหนังสือขอรับมอบข้าวและส่งมอบแคชเชียร์เช็คแล้ว จำเลยที่ ๕ เป็นผู้ยกร่างให้พยานพิมพ์หนังสือราชการถึง อ.ค.ส. และ อตก. ขอเบิกข้าวไปยังคลังสินค้าเสนอให้จำเลยที่ ๕ และจำเลยที่ ๔ ในฐานะผู้บังคับบัญชาพิจารณาตามลำดับชั้น จำได้ว่าจำเลยที่ ๔ ได้แก้ไขร่างและเพิ่มเติมข้อความดังกล่าวลงในเอกสารอ้างว่าประเทศผู้ซื้อไม่ต้องการให้ข้อมูลการซื้อขายเผยแพร่ออกไปให้ผู้อื่นทราบและไม่ประสงค์ให้ระบุชื่อในเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเบิกข้าว และจำเลยที่ ๕ ยังได้สั่งการให้ไม่ต้องลงทะเบียนรับหนังสือจากองค์การคลังสินค้า ต่อมาเมื่อจำเลยที่ ๕ เลื่อนตำแหน่งเป็นรองอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ โดยมีจำเลยที่ ๖ มาดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักบริหารการค้าข้าวแทนพยานก็ยังปฏิบัติในแนวทางเดิมซึ่งก็ไม่ปรากฏว่ามีข้อตกลงในสัญญาให้รักษาเป็นความลับ ทั้งยังได้ความอีกว่าภายหลังการทำสัญญาทั้ง ๔ ฉบับตลอดจนการแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาดังกล่าวในระหว่างปี ๒๕๕๔ และ ๒๕๕๕ จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ ไม่เคยรายงานให้ที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) และที่ประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวที่มีตัวแทนหน่วยราชการอื่นร่วมประชุมได้รับทราบ แต่ในการประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าว ครั้งที่ ๔/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ ในวาระเพื่อทราบ จำเลยที่ ๖ ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการฯ กลับแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่ารัฐบาลไทยได้ทำสัญญาขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐกับประเทศโกตดิวัวร์ ปริมาณ ๒๔๐,๐๐๐ ตัน ตามรายงานการประชุมเอกสารหมายเลข จ.๔๖ แฟ้ม ๖ หน้า ๒๐๗๒ จึงถือการกระทำของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ ว่าพยายามปกปิดความไม่ชอบของการระบายข้าว

และหลีกเลี่ยงการตรวจสอบย้อนหลัง ยิ่งไปกว่านั้น การที่จำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ เสนอสัญญาที่ ๑ และที่ ๒ ให้จำเลยที่ ๑ ให้ความเห็นชอบ และเสนอสัญญาที่ ๓ และที่ ๔ ให้จำเลยที่ ๒ ให้ความเห็นชอบ ทั้ง ๆ ที่สัญญาทั้งสองฉบับดังกล่าวมีข้อความว่า “...ข้าวที่ส่งมอบต้องใช้เพื่อการบริโภคภายในประเทศของผู้ซื้อเป็นหลัก แต่ผู้ซื้ออาจจัดส่งข้าวให้ประเทศที่สามในรูปแบบเพื่อการพาณิชย์หรือการบริโภคได้...” ในสัญญาข้อ ๑๑ ย่อหน้า ๕ ตามสัญญาที่ ๑ เอกสารหมายเลข จ.๖๔ แฟ้ม ๑๒ หน้า ๔๒๖๕ ข้อ ๑๑ ย่อหน้า ๖ ตามสัญญาที่ ๒ เอกสารหมายเลข จ.๖๔ แฟ้ม ๑๒ หน้า ๔๒๗๑ ข้อ ๑๑ ย่อหน้า ๗ ตามสัญญาที่ ๓ เอกสารหมายเลข จ.๖๔ แฟ้ม ๑๒ หน้า ๔๒๗๘ ข้อ ๑๑ ย่อหน้า ๔ ตามสัญญาที่ ๔ เอกสารหมายเลข จ.๖๔ แฟ้ม ๑๒ หน้า ๔๒๘๖ โดยจำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ ไม่ทักท้วงว่าการตกลงยอมให้ประเทศผู้ซื้อซึ่งซื้อข้าวในราคาสูงกว่าท้องตลาดในประเทศไทย จะทำให้ผู้ซื้อสามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการในประเทศไทยโดยอาศัยหลักเกณฑ์ Ex-warehouse และการชำระค่าข้าวด้วยแคชเชียร์เช็คได้ง่ายขึ้น เพราะมีต้นทุนที่ถูกกว่าทำให้ธุรกิจการค้าของไทยเสียหายมาก ทำลายตลาดการแข่งขันโดยเสรี ทั้งจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ก็ให้ความเห็นชอบให้ทำสัญญาโดยไม่พิจารณาข้อสัญญาดังกล่าวให้คิดว่าจะสร้างความเสียหายให้ธุรกิจค้าข้าวของไทยอย่างมาก

นอกจากนี้ มีข้อเท็จจริงว่าจำเลยที่ ๓ เข้าไปเกี่ยวข้องกับ การเสนอขอซื้อข้าวของบริษัทห้วยหนานฯ ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยได้ความตามหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ลับ ด่วนที่สุด ที่ พณ ๐๓๐๗/๒๕ ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ เอกสารหมายเลข จ.๖๒ แฟ้มที่ ๑๑ หน้า ๓๗๙๗ ถึง ๓๘๕๗ ว่า จำเลยที่ ๓ เป็นผู้เขียนหนังสือถึงกรมการค้าต่างประเทศให้ดำเนินการและส่งหนังสือดังกล่าวไปยัง กรมการค้าต่างประเทศ อันมีข้อน่าสงสัยว่าจำเลยที่ ๓ รับหนังสือดังกล่าวมาจากใคร จัดส่งจาก Hainan grain and oil industrial trading company โดยวิธีการใด ประการสำคัญต่อมาเกี่ยวกับการขายข้าวของรัฐที่เก็บไว้ในโกดังต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในความดูแลขององค์การตลาดเพื่อเกษตรกร และองค์การคลังสินค้า ได้ความจาก นายวรพงศ์ พิชญ์พงศา กรรมการบริษัทนครหลวงค้าข้าว จำกัด และบริษัทแคปปิตัลซีเรียลส์ จำกัด นายสมบัติ เฉลิมวุฒินันท์ กรรมการบริษัทเอเชียโกลเด้นไรซ์ จำกัด นายไพบูลย์ ควรทรงธรรม กรรมการบริษัทข้าวไชยพร จำกัด และบริษัทไชยพรไรซ์แอนด์ฟู๊ดโปรดักส์ จำกัด ซึ่งประกอบธุรกิจค้าข้าวชั้นนำของประเทศว่าต่างประเทศมีปัญหาไม่มีข้าวที่จะทำการส่งออก จึงให้ นายวรพงศ์ เป็นตัวแทนเข้าพบจำเลยที่ ๓ ซึ่งเป็นเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เมื่อเดินทางไปถึงที่ ห้องทำงานเลขานุการรัฐมนตรี ได้พูดคุยกันสองคน จำเลยที่ ๓ บอกว่า หาก นายวรพงศ์ นายสมบัติ

และ นายไพบุลย์ ต้องการข้าวชนิดใดให้ติดต่อกับจำเลยที่ ๓ โดยตรง ส่วนการจ่ายเงินค่าข้าวจำเลยที่ ๓ ให้ดำเนินการส่งจ่ายเช็คให้แก่กรรมการค้าต่างประเทศ แล้วนำไปมอบให้กับหน้าห้องของ พันตำรวจตรี ศราวุธ สกุลมีฤทธิ์ หรือสารวัตรเหิน ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้าในขณะนั้น หรือจะไปติดต่อกับคนของจำเลยที่ ๓ โดยตรง ซึ่งทราบภายหลังว่าเป็น นายนิมล หรือโจ รักดี (จำเลยที่ ๑๕) หรือลูกน้อง นายโจ แล้วจะมีคนนำหลักฐานในการเบิกข้าวออกจากคลังสินค้าไปมอบให้ โดยไม่จำเป็นต้องทำสัญญาซื้อขายข้าวหรือประมวลข้าวกับกรรมการค้าต่างประเทศ นายโชคชัย เศรษฐีวรรณ กรรมการบริษัทไทยฟ้า จำกัด ให้การขึ้นไต่สวนของ ป.ป.ช. และเบิกความว่าได้เข้าพบจำเลยที่ ๓ ที่กระทรวงพาณิชย์ และแจ้งว่าไม่มีข้าวจะส่งออก ซึ่งจำเลยที่ ๓ ได้ถามว่าต้องการข้าวชนิดใด ถ้าเสนอราคาเหมาะสมก็จะขายให้ นายโชคชัย จึงได้ตัดสินใจซื้อปลายข้าวหอมมะลิ จำเลยที่ ๓ แจ้งว่าให้ชำระค่าข้าวโดยส่งจ่ายแคชเชียร์เช็คแก่กรรมการค้าต่างประเทศ ต่อมาเมื่อถึงเวลาจะนำแคชเชียร์เช็คไปมอบให้ ได้รับแจ้งจากจำเลยที่ ๓ ว่าให้ไปมอบให้แก่ พันตำรวจตรี ศราวุธ หรือ สารวัตรเหิน ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า ในขณะนั้นแทน นายทวี อาจสมรรถ กรรมการบริษัทกิจวิทยโสธรไรซ์ จำกัด และหุ้นส่วนผู้จัดการห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงสีกิจวิทยโสธร ให้การในชั้นไต่สวนของ ป.ป.ช. และเบิกความว่ามี นายนิมล หรือ นายโจ โทรศัพท์มาสอบถามว่าสนใจจะซื้อข้าวในโกดังโรงสีกิจวิทยโสธรซึ่งเป็นโกดังที่ตนเองเป็นเจ้าของหรือไม่ แต่ นายทวี ไม่แน่ใจว่าซื้อแล้วจะได้รับข้าวจริงหรือไม่ นายนิมล หรือ นายโจ แจ้งว่าสามารถสอบถามไปที่จำเลยที่ ๓ กับแจ้งเบอร์โทรศัพท์ของจำเลยที่ ๓ นายทวี สอบถามผู้ประกอบการด้วยกัน เช่น นายโชคชัย เศรษฐีวรรณ ก็ได้รับการยืนยันว่าซื้อข้าวจากจำเลยที่ ๓ ได้จริง จึงติดต่อกับจำเลยที่ ๓ และได้รับแจ้งว่า นายนิมล หรือ นายโจ มีสิทธิขายข้าวได้ นายทวี จึงเจรจาซื้อขายสอบถามราคาและวิธีการกัน ๔ ครั้ง จำเลยที่ ๓ แจ้งว่าการชำระราคาข้าวให้ส่งจ่ายแคชเชียร์เช็คแก่กรรมการค้าต่างประเทศ โดยจำเลยที่ ๓ นัดหมายให้นำแคชเชียร์เช็คไปมอบที่ กระทรวงพาณิชย์ แต่เมื่อไปถึงและโทรศัพท์ติดต่อกับจำเลยที่ ๓ แจ้งให้นำแคชเชียร์เช็คค่าข้าวไปมอบแก่จำเลยที่ ๗ ที่ร้านกาแฟ ชั้น ๓ ของกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งต่อมาก็ได้รับเอกสารการรับข้าวที่ส่งมาทางไปรษณีย์ และสามารถนำไปรับข้าวจากโกดังที่ต้องการซื้อได้ และได้ความจาก นายปกรณ์ ลีศิริกุล กรรมการบริษัทเค.เอ็ม.ซี.อินเตอร์ไรซ์ จำกัด ว่า นายนิมล หรือ นายโจ ได้ติดต่อขายข้าวให้แก่ นายทวี และ นายปกรณ์ จริง ส่วน นางประพิศ มานะธัญญา กรรมการบริษัทเจียแม็ง จำกัด ให้การในชั้นไต่สวนของ ป.ป.ช. และเบิกความว่าทราบจากหัวหน้าคลังสินค้าลาดยาว หลัง ๕/๒ และคลังสินค้าบางม่วง จังหวัดนครสวรรค์ แต่จำซื้อไม่ได้บอกว่าการคลังสินค้านี้บริษัทสยามอินดิคา จำกัด จองไว้กับกรรมการค้าต่างประเทศ

หากต้องการซื้อให้ติดต่อผ่าน นายนิมล หรือ นายโจ ซึ่งเป็นพนักงานของบริษัทสยามอินดิโก้ จำกัด นางประพิศ ได้โทรศัพท์ไปซื้อข้าวจาก นายนิมล หรือ นายโจ และได้รับแจ้งจาก นายนิมล หรือ นายโจ ให้ชำระเงินด้วยแคชเชียร์เช็คสั่งจ่ายให้แก่กรมการค้าต่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมีการจ่ายแคชเชียร์เช็คเข้าบัญชี ให้จำเลยที่ ๑๖ ซึ่งทราบว่าเป็นพนักงานของบริษัทสยามอินดิโก้ จำกัด เช่นกันด้วย โดยการซื้อครั้งนี้ นางประพิศ ให้การว่าเป็นการซื้อข้าวกรมการค้าต่างประเทศต่อจากบริษัทสยามอินดิโก้ จำกัด นอกจากนี้ ได้ความจากคำชี้แจงของ พันตำรวจตรี ศราวุธ หรือสารวัตรเหยิน ผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า ในชั้นคณะกรรมการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่า เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การคลังสินค้า จำเลยที่ ๓ ได้โทรศัพท์ประสานงานมาแจ้งว่าจะมีตัวแทน จากบริษัทเอเชียโกลเด้นไรซ์ จำกัด และบริษัทนครหลวงค้าข้าว จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทค้าขายข้าว นำเอกสารมามอบให้ ขอให้เก็บรักษาไว้แล้วนำไปส่งมอบต่อ เมื่อคนของบริษัทเอเชียโกลเด้นไรซ์ จำกัด มาถึงได้มอบซองเอกสารแต่ไม่ปิดผนึกให้ จึงเปิดซองเอกสารออกดูพบว่าเป็นเช็คธนาคารสั่งจ่ายกรมการค้าต่างประเทศ จำนวน ๔ ฉบับ จากนั้นให้เลขานุการนำไปมอบให้จำเลยที่ ๓

ส่วนการชำระราคาและรับมอบข้าวตามสัญญาทั้งสองฉบับตามฟ้องทางไต่สวนได้ความจาก นางสาวพันธุ์สุดา นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ และ นางสาวรัตนภรณ์ ไตรรัตนานุสรณ์ นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ สำนักบริหารการค้าข้าว กรมการค้าต่างประเทศ ว่า การรับมอบข้าวจะมีผู้แทนของผู้ซื้อนำคำขอเบิกข้าว และแคชเชียร์ นางสาวพันธุ์สุดา และ นางสาวรัตนภรณ์ เช็คมายังรับมอบข้าว โดยคำขอเบิกข้าว จะระบุชนิดข้าวและคลังสินค้าที่เก็บรักษาข้าวมาขึ้นแก่ นางสาวพันธุ์สุดา และ นางสาวรัตนภรณ์ ที่สำนักบริหารการค้าข้าว เมื่อ นางสาวพันธุ์สุดา และ นางสาวรัตนภรณ์ ได้รับคำขอเบิกข้าว และแคชเชียร์เช็คแล้วจะทำบันทึกเบิกจ่ายข้าวเสนอจำเลยที่ ๕ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักบริหาร การการค้าข้าวให้ลงลายมือชื่อในบันทึกข้อความเพื่อเสนอจำเลยที่ ๔ อนุมัติเบิกจ่ายข้าว ต่อมาเมื่อจำเลยที่ ๕ ไปดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ มีจำเลยที่ ๖ มาทำหน้าที่ผู้อำนวยการสำนักบริหารการค้าข้าว แทนจำเลยที่ ๕ นางสาวพันธุ์สุดา และ นางสาวรัตนภรณ์ ก็ทำบันทึกให้จำเลยที่ ๖ ลงลายมือชื่อ แล้วเสนอผ่านจำเลยที่ ๕ เพื่อให้จำเลยที่ ๔ อนุมัติเบิกจ่ายข้าว เมื่อจำเลยที่ ๔ อนุมัติแล้ว จึงนำแคชเชียร์เช็คไปมอบให้กองคลัง กรมการค้าต่างประเทศ เช่นนี้แสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๓ ถึงที่ ๖ ต่างทราบรายละเอียดขั้นตอนในการเบิกจ่ายข้าวตามสัญญาแบบรัฐต่อรัฐตามฟ้องมาโดยตลอดว่าการขอรับมอบข้าว ตามสัญญาแต่ละฉบับจะมีพ่อค้าข้าวภายในประเทศนำแคชเชียร์เช็คซึ่งออกโดยธนาคารภายในประเทศ มามอบแก่กรมการค้าต่างประเทศเพื่อรับมอบข้าว นอกจากนี้ ยังได้ความตามตารางสรุปการชำระเงิน

เพื่อรับมอบข้าวจากคลังสินค้ากลางเอกสารหมายเลข ๖๖๙ หน้า ๖๒๑๘ ถึง ๖๓๔๘ ว่าแคชเชียร์เช็คที่นำมาชำระราคาข้าวบางฉบับมีการแบ่งส่วนจำนวนเงินตามแคชเชียร์เช็คเป็นหลาย ๆ ส่วนแล้วนำไปชำระราคาข้าวที่เก็บอยู่ในคลังสินค้าตามต่างห้องที่อยู่ห่างกันเป็นหลายร้อยกิโลเมตรก็มี หรือบางฉบับมีการแบ่งส่วนเพื่อชำระราคาข้าวและรับมอบข้าวเพียง ๑ ตัน หรือ ๒ ตัน หรือ ๓ ตันก็มี หรือนำแคชเชียร์เช็คหลายฉบับโดยมีผู้ซื้อข้าวหลายรายนำมามอบให้แล้วนำไปชำระราคาข้าวประเภทเดียวกันที่เก็บในคลังสินค้าเดียวกันก็มี ข้อเท็จจริงดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นว่ามีผู้ซื้อข้าวของรัฐหลายรายจึงมีการขอเบิกจ่ายข้าวออกไปตามส่วนที่ประสงค์จะซื้อตามตารางสรุปการชำระเงินเพื่อรับมอบข้าวจากคลังสินค้ากลางเอกสารหมายเลข ๖๖๙ ซึ่งมีลักษณะเป็นการตัดยอดตามแคชเชียร์เช็คกับปริมาณข้าวที่มีการเบิกจ่ายออกไป แล้วมีการทำหลักฐานว่ามีการเบิกจ่ายข้าวออกไปให้มีปริมาณและจำนวนเงินที่สอดคล้องกับแคชเชียร์เช็คที่ได้นำมาชำระ ข้อเท็จจริงยังได้ความอีกว่ามีการนำแคชเชียร์เช็คของผู้ซื้อรายอื่นแต่ทำหลักฐานให้ผู้ซื้ออีกรายไปเบิกรับข้าวอีกคลังสินค้าอย่างเช่นกรณีของจำเลยที่ ๒๕ นอกจากนี้ยังพบข้อเท็จจริงว่ามีการนำเอาเงินส่วนต่างของราคาข้าวที่มีการตกลงขายให้แก่ผู้ประกอบการค้าข้าวในประเทศในราคาที่สูงกว่าราคาตามสัญญาซื้อขายแบบวิทูจิวอย่างกรณีของจำเลยที่ ๒๒ ที่ ๒๔ ที่ ๒๕ และที่ ๒๗ แล้วนำเงินส่วนต่างมาเป็นประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้องโดยมิชอบ อีกทั้งในขณะที่มีการดำเนินโครงการรับจำนำข้าวเปลือกปรากฏว่ามีคณะกรรมการ ป.ป.ช. สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้านและสื่อมวลชนมีหนังสือท้วงติง มีการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรและลงข่าวถึงการทุจริตในขั้นตอนการระบายข้าวอยู่เนื่อง ๆ ว่ามีการทุจริตโดยการนำข้าวของรัฐออกขายให้แก่พ่อค้าภายในประเทศโดยมิชอบ แสดงว่าจำเลยที่ ๓ กับพวกต่างทราบข้อเท็จจริงการทุจริตดังกล่าว ประกอบกับข้อมูลการส่งออกข้าวจากฐานข้อมูลของกรมศุลกากรเอกสารหมายเลข ๑๑๖ หน้า ๓๘๘๑๓ พบว่าในระหว่างปี ๒๕๕๔ ถึงปี ๒๕๕๖ ไม่มีสถิติการส่งออกข้าวของรัฐบาลไทยออกไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งได้ความจากการไต่สวน นางดวงพร รอดพยาธิ์ อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศกระทรวงพาณิชย์ ว่าสมัย นางสาวยิ่งลักษณ์ เป็นนายกรัฐมนตรีไม่เคยมีการขออนุญาตส่งออกข้าวของรัฐบาลและไม่มีสถิติการส่งออกข้าวของรัฐบาลในการขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นการยืนยันว่าจำเลยที่ ๓ กับพวกต่างทราบรายละเอียดในการรับชำระราคาข้าวและการรับมอบข้าวมาโดยตลอดว่ามีพ่อค้าข้าวภายในประเทศนำตราฟัหรือแคชเชียร์เช็คที่ออกโดยธนาคารภายในประเทศไทยมาชำระราคาข้าวแก่กรมการค้าต่างประเทศแล้วขอรับมอบข้าวไปจากคลังสินค้า โดยไม่ได้นำเงินของบริษัทกวางตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ จากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมาชำระราคาเพื่อรับมอบข้าวแล้วดำเนินการ

ส่งออกข้าวไปยังประเทศผู้ซื้อหรือประเทศอื่นตามที่ตกลงกันในสัญญาและภาระหน้าที่ที่คณะกรรมการพิจารณาระบายข้าวได้รับมอบหมาย อันแสดงว่าบริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ ประพฤติผิดสัญญาหรือไม่ใช่ผู้ซื้อข้าวจากรัฐบาลอย่างแท้จริง ซึ่งจำเลยที่ ๓ กับพวกชอบที่จะรายงานให้จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ หรือคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) ทราบเพื่อดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อยับยั้งการระบายข้าวโดยไม่ชอบ หรือขอบอกเลิกสัญญา แต่กลับไม่ดำเนินการอย่างใด บ่งชี้ว่าจำเลยที่ ๓ กับพวก ร่วมกันนำข้าวของรัฐไปขายให้เอกชนในประเทศโดยแอบอ้างว่าทำสัญญาซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐตามฟ็อง นอกจากนี้ ยังได้ความว่าขณะทำสัญญาและภายหลังทำสัญญาตามฟ็องทั้ง ๔ ฉบับ จำเลยที่ ๓ กับพวก ก็ไม่เคยรายงานให้ที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณาระบายข้าวที่มีตัวแทนของหน่วยงานอื่น ในขณะร่วมประชุมรับทราบว่ามีการขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐกับรัฐวิสาหกิจประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แต่กลับปรากฏตามรายงานการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาระบายข้าว ครั้งที่ ๔/๒๕๕๕ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๕๕ เอกสารหมาย จ.๔๖ แพ้ม ๖ หน้า ๒๐๗๒ วาระเพื่อทราบ จำเลยที่ ๖ ซึ่งเป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการระบายข้าวแจ้งให้ที่ประชุมทราบว่ารัฐบาลไทย ได้ทำสัญญาขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐกับประเทศโกตดิวัวร์มีปริมาณ ๒๔๐,๐๐๐ ตัน แสดงว่าจำเลยที่ ๓ กับพวก พยายามปกปิดความไม่ชอบของการระบายข้าวแบบรัฐต่อรัฐตามที่ได้ทำสัญญากับบริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ จากข้อเท็จจริงดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า จำเลยที่ ๓ มิได้แค่มีตำแหน่ง เลขานุการรัฐมนตรีในกระทรวงพาณิชย์ที่มีหน้าที่กลั่นกรองเรื่องเสนอรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาเท่านั้น แต่ในฐานะกรรมการ กขช. และอนุกรรมการพิจารณาระบายข้าวที่ทราบดีถึงนโยบายของรัฐบาล ในการรับจำนำข้าวและต้องการระบายข้าวออกจากโกดัง ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการระบายข้าว ตามภาระหน้าที่ซึ่งเน้นให้มีการส่งออกเป็นสำคัญ โดยการขายแบบรัฐต่อรัฐ มีหน้าที่ให้นโยบาย และกรอบการเจรจาการขายข้าวแก่จำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ ก่อนที่จะทำการเจรจากับบริษัทกว้างตงฯ และ บริษัทห่ายหนานฯ ทั้งในทางปฏิบัติมีส่วนเกี่ยวข้องเป็นผู้ตรวจสอบ เสนอความเห็น และเขียนหนังสือที่จำเลยที่ ๔ และที่ ๕ บันทึกเสนอกรณีและผู้ซื้อเสนอขอซื้อ หรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไข ในสัญญาซื้อขายข้าวก่อนที่จะเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และประธานอนุกรรมการพิจารณา ระบายข้าวพิจารณาและให้ความเห็นชอบ ทั้งเป็นผู้เขียนหนังสือขอซื้อข้าวของ Hainan grain and oil industrial trading company ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๕ มาส่งให้กับกรมการค้าต่างประเทศดำเนินการต่อ หลังจากบริษัททั้งสองได้เข้ามาไว้ในครอบครองตามสัญญาซื้อข้าวที่ทำกับกรมการค้าต่างประเทศแล้ว จำเลยที่ ๓ เข้าไปมีส่วนในการนำข้าวที่ทำสัญญาดังกล่าวออกเสนอขายแก่ผู้ประกอบการค้าข้าว

ในประเทศไทย อันแสดงให้เห็นว่าจำเลยที่ ๓ รู้เห็นตั้งแต่ต้นในการทำยุทธศาสตร์ระบายข้าวที่เปิดช่องให้มีการขายข้าวแก่รัฐวิสาหกิจที่ไม่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาล แล้วแอบอ้างนำบริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจที่ไม่ได้รับมอบหมายจากรัฐบาลของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ให้ซื้อข้าวมาทำสัญญาซื้อขายข้าวกับกรมการค้าต่างประเทศโดยมิได้มีเจตนาที่จะส่งออกข้าวไปต่างประเทศ เพียงแต่ต้องการเอาข้าวของรัฐทั้งหมดที่ซื้อมาในราคาต่ำโดยอ้างการซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐมาไว้ในครอบครอง แล้วถือโอกาสนำข้าวออกขายให้แก่ผู้ประกอบการค้าข้าวในประเทศที่ต้องการในราคาที่สูงกว่า เพื่อแสวงหากำไรอีกทอดหนึ่ง โดยข้อเท็จจริงต่อมาได้ความว่าจำเลยที่ ๓ ถูกศาลนี้พิพากษาตามคดีหมายเลขแดงที่ อม. ๑๒๒/๒๕๖๒ ว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นอันเป็นการร่ำรวยผิดปกติ อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ระหว่างที่ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเลขาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์และเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์คดีนี้ เป็นจำนวนถึง ๘๙๖,๕๕๔,๗๖๐.๒๘ บาท อันเป็นข้อพิรุธบ่งชี้ให้เห็นว่าจำเลยที่ ๓ ได้ทรัพย์สินดังกล่าวมาโดยมิชอบ จากข้อเท็จจริงตามพฤติการณ์เหล่านี้พึงได้ว่าจำเลยที่ ๓ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับมอบหมายให้ดำเนินการระบายข้าวของรัฐ มีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติ พิจารณา หรือดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสนอราคาร่วมกันใช้อำนาจในตำแหน่งจัดการทรัพย์สินโดยมิชอบเพื่อเอื้อประโยชน์ให้บริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห่ายหนานฯ เป็นผู้มีส่วนได้เสียทำสัญญาซื้อขายข้าวของรัฐทั้งสี่ฉบับในราคาต่ำกว่าราคาตลาด โดยอ้างว่าเป็นการทำสัญญาแบบรัฐต่อรัฐที่ไม่มีอยู่จริงเพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม อันเป็นการตกลงร่วมกันในการเสนอราคาเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะให้ประโยชน์แก่ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้มีส่วนได้เสีย กับหน่วยงานของรัฐอันมิใช่เป็นไปในทางการประกอบธุรกิจปกติ และละเว้นไม่ดำเนินการเพื่อให้มีการยกเลิก การดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอราคา โดยมุ่งหมายมิให้มีการแข่งขันราคาอย่างเป็นธรรม เพื่อเอื้ออำนาจแก่ผู้เข้าทำการเสนอราคา รายใดให้เป็นผู้มีส่วนได้เสียทำสัญญากับหน่วยงานของรัฐ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๒ และเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมกันใช้อำนาจในตำแหน่ง หรือหน้าที่จัดการทรัพย์สินโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ กับเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่จัดการทรัพย์สินร่วมกันใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริตอันเป็นการเสียหายแก่รัฐ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ เมื่อการกระทำเป็นความผิดโดยเฉพาะแล้ว จึงไม่ต้องปรับบททั่วไป ตามมาตรา ๑๕๗ อีก เป็นการกระทำความผิดตามสัญญาสี่ฉบับเป็นความผิดรวม ๔ กระทำ

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัยว่า จำเลยที่ ๑๖ กระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ กรณีเห็นควรวินิจฉัยก่อนว่าโจทก์มีอำนาจฟ้องจำเลยที่ ๑๖ หรือไม่ เห็นว่า คดีนี้มีผู้กล่าวหาจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ซึ่งต่อมาปรากฏตามสำนวนการไต่สวนว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติเอกฉันท์เห็นชอบตามความเห็นของคณะอนุกรรมการไต่สวนว่าการกระทำของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ มีมูลความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔, ๑๐ และมาตรา ๑๒ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑, ๑๕๗ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ คดีในส่วนของจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ย่อมต้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ (๑) ที่ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่านายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ ส่วนจำเลยที่ ๑๖ แม้มิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามที่มาตรา ๙ (๑) บัญญัติไว้ แต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ (๓) ก็ให้อำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาบุคคลอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (๑) เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญาตาม (๑) ได้ด้วย ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาพยานหลักฐานจากการไต่สวนของคณะอนุกรรมการไต่สวนแล้วมีความเห็นว่า จำเลยที่ ๑๖ มีมูลความผิดทางอาญารฐานเป็นผู้สนับสนุนจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔, ๑๐ และมาตรา ๑๒ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑, ๑๕๗ ประกอบมาตรา ๘๖ และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ จึงเป็นกรณีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่าจำเลยที่ ๑๖ เป็นผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญากับจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ทั้งโจทก์ก็บรรยายฟ้องถึงการกระทำของจำเลยดังกล่าวไว้แล้ว โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ ๑๖ ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เช่นเดียวกัน

สำหรับการกระทำของจำเลยที่ ๑๖ ข้อเท็จจริงได้ความว่า จำเลยที่ ๑๖ เป็นพนักงานของบริษัทจำเลยที่ ๑๐ เช่นเดียวกับจำเลยที่ ๑๕ และได้ความจาก นายพุทธพร ชิมมณี ผู้ช่วยผู้จัดการธนาคารไทยพาณิชย์ฯ สาขาซอยโชคชัย ๔ ว่า บริษัทจำเลยที่ ๑๐ เปิดบัญชีธนาคาร ๒ บัญชีมีการทำธุรกรรมจำนวนมาก ทำให้ นายพุทธพร รู้จักผู้บริหารและพนักงานของจำเลยที่ ๑๐ หลายคน โดยมีจำเลยที่ ๑๓ ซึ่งมีชื่อเล่นว่าโอ้เป็นผู้ดูแลจัดการบัญชีของจำเลยที่ ๑๐ ในการทำธุรกรรมของจำเลยที่ ๑๐ จำเลยที่ ๑๓ จะโทรศัพท์ประสานมาให้ นายพุทธพร จัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ไว้ให้จะมีพนักงานของจำเลยที่ ๑๐ มาทำธุรกรรมแทน เช่น จำเลยที่ ๗ ที่ ๑๖ ที่ ๑๘ เป็นผู้รับมอบอำนาจมาทำธุรกรรมแทนเป็นประจำ สำหรับจำเลยที่ ๑๖ เปิดบัญชีเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๕ นอกจากนี้ ยังได้ความตามเอกสารหมายเลข จ.๘๑ แฟ้ม ๒๕ หน้า ๙๒๖๕ ถึง ๙๒๖๖ ว่า บัญชีเงินฝากของจำเลยที่ ๑๖ มีการมอบอำนาจให้จำเลยที่ ๗ เป็นผู้ถอนเงินสดแล้วนำไปซื้อแคชเชียร์เช็คส่งจ่ายกรมการค้าต่างประเทศ หลายครั้งหลายรายการ และปรากฏตามเอกสารหมายเลข จ.๘๑ แฟ้ม ๒๕ หน้า ๙๒๒๒ ถึง ๙๒๖๐ ว่า จำเลยที่ ๗ ซื้อแคชเชียร์เช็ค ส่งจ่ายกรมการค้าต่างประเทศ โดยระบุว่า ซื้อด้วยเงินสด นายพุทธพร ตรวจสอบแล้วปรากฏว่าเป็นการถอนเงินจากบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ของจำเลยที่ ๑๖ และได้ความจากที่ นางสาวกันกรร วรชาติกุล และ นางมณฑาทิพย์ สนิทจันทร์ ผู้จัดการและหัวหน้าส่วนบริหารลูกค้าธนาคารกรุงไทย สาขารัชดาภิเษก - ห้วยขวาง ให้การในชั้นไต่สวนของ ป.ป.ช. ว่า จำเลยที่ ๑๖ เป็นเจ้าของบัญชีธนาคารดังกล่าว เลขที่ ๐๙๑-๐-๒๕๗๔๘-๕ ที่มีการถอนเงินเพื่อซื้อแคชเชียร์เช็คส่งจ่ายกรมการค้าต่างประเทศ โดยมีจำเลยที่ ๗ และที่ ๑๘ เป็นผู้ซื้อรายละเอียดตามเอกสารหมายเลข จ.๙๑ จ.๑๓๗ และ จ. ๑๙๑ โดยที่ข้อเท็จจริงได้ความจากการไต่สวนว่าสัญญาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐทั้งสี่ฉบับ มีการชำระค่าข้าวโดยแคชเชียร์ของธนาคารภายในประเทศหลายธนาคาร รวม ๒,๔๗๓ ฉบับ เฉพาะแคชเชียร์เช็คที่มาจากการเบิกถอนเงินในบัญชีของจำเลยที่ ๑๖ คือธนาคารกสิกรไทย ธนาคารกรุงไทย และธนาคารไทยพาณิชย์ มีจำนวนมากถึง ๖๒ ฉบับ เป็นเงิน ๕๙๙,๔๗๓,๕๘๒.๑๗ บาท นอกจากนี้ ยังได้ความจาก นางประพิศ มานะธัญญา กรรมการผู้จัดการบริษัทเจียแม็ง จำกัด ตามเอกสารหมายเลข จ.๒๔๑ แฟ้ม ๑๒๘ หน้า ๖๐๙๐๕ ถึง ๖๐๙๕๕ อีกว่านางประพิศ ติดต่อซื้อข้าวจาก นายนิมล หรือโจ ซึ่งเป็นจำเลยที่ ๑๕ โดยตกลงเกี่ยวกับประเภทข้าว ราคา และสถานที่รับมอบข้าว ส่วนจำเลยที่ ๑๖ เป็นบุคคลที่ นายนิมล หรือโจ แจ้ง นางประพิศให้โอนเงินค่าข้าวที่ได้ตกลงกันไว้เข้าบัญชีของจำเลยที่ ๑๖ โดยตรง บริษัทของ นางประพิศ

สั่งจ่ายแคชเชียร์เช็คให้แก่จำเลยที่ ๑๖ เพื่อบริษัทจะได้เบิกข้าวออกจากคลังสินค้าในปีการผลิต ๒๕๕๕/๒๕๕๖ เมื่อแคชเชียร์เช็คเข้าบัญชีของจำเลยที่ ๑๖ แล้ว วันรุ่งขึ้นทางบริษัทก็จะให้พนักงานไปติดต่อขอรับใบส่งสินค้า/ใบแจ้งหนี้ ใบกำกับภาษีที่องค์การคลังสินค้าแล้วนำไปเบิกรับข้าวได้ทันที และเท่าที่สอบถามจากพนักงานก็ได้ความว่าการไปรับมอบใบส่งสินค้า/ใบแจ้งหนี้ ใบกำกับภาษี ก็เพียงสอบถามเจ้าหน้าที่องค์การคลังสินค้าว่า ใบส่งสินค้า/ใบแจ้งหนี้ ใบกำกับภาษี ที่คลังสินค้าที่บริษัทต้องการจะเบิกข้าวได้ทำการออกใบส่งสินค้า/ใบแจ้งหนี้ ใบกำกับภาษีหรือยัง หากออกแล้ว ก็สามารถรับใบดังกล่าวไปเบิกข้าวได้ทันที และจากหนังสือธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ที่ กก (ตส.) ๒๕๓๔/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๗ เอกสารหมายเลข จ.๑๓๘ แฟ้มที่ ๑๐๕ หน้า ๕๑๒๕๙ - ๕๑๒๗๓ ระบุว่ามีการทำธุรกรรมระหว่างต้นทางจำเลยที่ ๑๕ บัญชีธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๗๖๖๒๑๓๑๒๖ กับปลายทางจำเลยที่ ๑๖ บัญชีธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เลขที่ ๐๔๒๒๓๑๒๕๔๖ ระหว่างวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๕ ถึงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ หลายครั้ง ครั้งละหลายล้านบาท สอดรับกับคำเบิกความของ นางประพิศ ว่า หลังจาก นางประพิศ ไปเจรจาซื้อข้าวกับจำเลยที่ ๑๕ จนได้ข้อยุติแล้ว จำเลยที่ ๑๕ บอกให้โอนเงินเข้าบัญชีของจำเลยที่ ๑๖ ในทางใต้สวนไม่ปรากฏหลักฐานว่าจำเลยที่ ๑๖ ได้ติดต่อให้มีการซื้อขายข้าวกรณีอื่นนอกจากข้าวของรัฐ ที่มีปัญหาพิพาทตามฟ้องแม่แต่รายเดียว แต่กลับปรากฏว่าจำเลยที่ ๑๖ เปิดบัญชีออมทรัพย์หลายธนาคาร ซึ่งเป็นธนาคารและสาขาเดียวกันกับบัญชีที่จำเลยที่ ๑๐ เปิดไว้ใช้ในกิจการ และรายการธุรกรรมทางการเงินของจำเลยที่ ๑๖ มีวงเงินหลายพันล้านบาทและมีความเชื่อมโยงกับบัญชีของจำเลยที่ ๑๐ เป็นส่วนใหญ่ โดยไม่ปรากฏว่านอกจากเป็นพนักงานของจำเลยที่ ๑๐ แล้ว จำเลยที่ ๑๖ มีรายได้จากการประกอบงานใดอีกที่ต้องทำธุรกรรมทางการเงินเป็นจำนวนมากเช่นนั้น และขัดแย้งกับข้อมูลรายได้ของจำเลยที่ ๑๖ ในการยื่นแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาประจำปีภาษี ๒๕๔๖ ถึง ๒๕๕๖ ซึ่งจำเลยที่ ๑๖ ยื่นแสดงรายการเสียภาษีเงินได้เฉพาะปีภาษี ๒๕๕๔ โดยระบุว่ามิเงินได้พึงประเมินเพียง ๘๖๕,๘๓๑.๘๗ บาท เท่านั้น จากข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ข้างต้นมีน้ำหนักให้รับฟังได้ว่า จำเลยที่ ๑๖ ซึ่งเป็นพนักงานของจำเลยที่ ๑๐ เปิดบัญชีเงินฝากตามธนาคารต่าง ๆ ดังกล่าวเพื่อสำหรับการรับเงินจากการขายข้าวและเบิกถอนเงินเพื่อซื้อแคชเชียร์เช็คสั่งจ่ายให้แก่กรมการค้าต่างประเทศ เพื่อให้ผู้ประกอบการที่ซื้อข้าวนำไปเป็นหลักฐานในการรับข้าวจากโกดังต่าง ๆ ที่อยู่ในความดูแลขององค์การคลังสินค้าและองค์การตลาดเพื่อเกษตรกรโดยเฉพาะ และจากการทำธุรกรรมต่าง ๆ

ตั้งวินิจฉัยข้างต้นก็เพื่อประโยชน์ของจำเลยที่ ๑๐ เมื่อพิเคราะห์ถึงช่วงระยะเวลาที่จำเลยที่ ๑๖ เปิดบัญชีธนาคารเป็นเวลาหลังมีการทำสัญญาตั้งสี่ฉบับ หลังจากนั้น มีการใช้บัญชีที่เปิดทั้งสามแห่ง ทำธุรกรรมชำระเงินค่าข้าวด้วยแคชเชียร์เช็คจำนวนมากถึง ๖๒ ฉบับ เป็นเงินหลายพันล้านบาท จนเป็นที่รับรู้ในวงการผู้ประกอบการค้าข้าวว่าหากต้องการซื้อข้าวของรัฐต้องติดต่อซื้อจากจำเลยที่ ๑๕ โดยไม่ต้องมีการประมูล และมีจำเลยที่ ๑๖ เป็นผู้ชำระราคาข้าวให้แก่รัฐ พฤติการณ์ของจำเลยที่ ๑๖ แสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญและร่วมอยู่ในขบวนการตั้งแต่ต้นในการนำบริษัทกว้างตงฯ และบริษัทหน่ยหนานฯ มาทำสัญญาซื้อข้าวจากกรมการค้าต่างประเทศแบบรัฐต่อรัฐโดยกล่าวอ้างว่าได้รับมอบหมายจากสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งไม่เป็นความจริงแล้วนำข้าวดังกล่าวออกขายให้แก่ผู้ประกอบการค้าข้าวในประเทศเพื่อทำกำไร อันเป็นการสนับสนุนจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ กระทำความผิดตามฟ้อง การกระทำของจำเลยที่ ๑๖ จึงเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเสนอราคา ต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๐ มาตรา ๑๒ พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ ประกอบมาตรา ๘๖ เป็นการกระทำความผิดหลายกรรม แยกตามรายสัญญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๑ รวม ๔ กระทำ

ปัญหาจะต้องวินิจฉัยต่อไปในคดีส่วนแบ่งว่า จำเลยที่ ๑๖ จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ร้องทั้งห้าหรือไม่ เพียงใด กรณีเห็นสมควรวินิจฉัยเสียก่อนว่าผู้ร้องทั้งห้ามีอำนาจยื่นคำร้องหรือไม่ เห็นว่า ผู้ร้องทั้งห้าต่างมีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากกัน โดยผู้ร้องที่ ๑ และที่ ๒ เป็นส่วนราชการสังกัดผู้ร้องที่ ๔ ส่วนผู้ร้องที่ ๓ เป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ข้อเท็จจริงจากการไต่สวน ได้ความว่าผู้ร้องทั้งห้าเข้ามาเกี่ยวข้องกับการระบายข้าวในครั้งนี้เนื่องจากได้รับมอบหมายให้ร่วมกันดำเนินการโครงการรับจำนำข้าวของรัฐบาลและการระบายข้าวในสต็อกของรัฐที่เก็บอยู่ในคลังสินค้าต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในความดูแลของผู้ร้องที่ ๒ และที่ ๓ และข้าวที่จะได้รับจากโครงการรับจำนำข้าวโดยต่างได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ เชื่อมโยงกันตามคำสั่งตั้งคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) ของนายกรัฐมนตรี และคำสั่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาระบายข้าว ของคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น และในที่สุดเงินที่ได้จากการขายข้าวในสต็อกและข้าวที่รับจำนำใหม่ต้องนำส่งให้แก่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรซึ่งเป็นธนาคารของรัฐที่ทำหน้าที่จ่ายเงินรับจำนำข้าวให้แก่เกษตรกรผู้จำนำและรับเงินรายได้ของแผ่นดินที่ผู้ร้องที่ ๕ จัดหามาให้เพื่อใช้หมุนเวียนในโครงการดังกล่าว

โดยผู้ร้องที่ ๕ เป็นส่วนราชการที่ต้องกำกับดูแลเงินรายได้ของแผ่นดินโดยตรง ผู้ร้องที่ ๑ ถึงที่ ๔ มิได้เป็นเจ้าของข้าวหรือเงินดังกล่าวเพียงแต่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่รับจำนำ เก็บรักษา และจำหน่ายข้าวแทนรัฐเท่านั้น ผู้ร้องที่ ๑ ถึงที่ ๔ จึงมิใช่ผู้เสียหายโดยตรง เมื่อผู้ร้องที่ ๕ ซึ่งเป็นส่วนราชการซึ่งมีหน้าที่โดยตรงและถือได้ว่าเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยที่ ๑๖ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายเดียวกันแล้ว จึงตัดสิทธิผู้ร้องที่ ๑ ถึงที่ ๔ ในอันที่จะขอรับค่าสินไหมทดแทนซ้ำอีก

สำหรับปัญหาเรื่องจำนวนค่าเสียหาย เมื่อข้อเท็จจริงในคดีส่วนอาญาฟังได้ว่าจำเลยที่ ๑๖ สนับสนุนการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ จึงเป็นการละเมิดต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ร้องที่ ๕ ส่วนจำนวนที่จะต้องรับผิดชอบนั้น เมื่อได้ความว่าจำเลยที่ ๑๖ ร่วมกันสนับสนุนจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๖ กระทำความผิดโดยการแอบอ้างว่ามีการทำสัญญาซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ ซึ่งไม่เป็นความจริง แล้วนำข้าวของรัฐออกขายในราคาที่ต่ำทำให้ผู้ร้องที่ ๕ ได้รับความเสียหาย แต่หนี้ค่าเสียหายตามคำร้องเกิดจากมูลละเมิด จำเลยที่ ๑๖ จะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ต้องวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ข้อเท็จจริงได้ความจากการไต่สวนว่า ตามยุทธศาสตร์การระบายข้าวได้กำหนดเกณฑ์ราคาสำหรับกรณีขายทั่วไปโดยกำหนดให้เสนอราคาซื้อ/ขาย เป็นราคา ณ หน้าคลังสินค้า และใช้ราคาเฉลี่ยขายส่งข้าวในตลาดกรุงเทพมหานครเฉลี่ยย้อนหลังเป็นเกณฑ์ หักด้วยค่าขนส่งตามระยะทางมาตรฐาน ซึ่งเป็นไปตามมติของคณะอนุกรรมการดำเนินการรับจำนำข้าวเปลือก ทั้งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของวงการค้าข้าวซึ่งคิดค่าขนส่งตามระยะทางจากที่ตั้งคลังสินค้าถึงกรุงเทพมหานคร เมื่อคลังสินค้าที่เก็บข้าวตามสัญญาในฟาร์มมีจำนวนมากกระจายอยู่หลายจังหวัดทั่วประเทศ จึงต้องคำนึงถึงค่าเฉลี่ยของค่าขนส่งตามระยะทางนำไปหักออกจากค่าเสียหายด้วย ข้อพิจารณาอีกประการหนึ่งในการกำหนดค่าเสียหาย คือ ราคาขายส่งข้าวในตลาดกรุงเทพมหานครของกรมการค้าภายในโดยทั่วไปมักซื้อขายกันในปริมาณหนึ่ง ไม่ใช่ซื้อขายกันในปริมาณครั้งละหลายล้านตัน หากตกลงซื้อขายกันปริมาณหลายล้านตันราคาซื้อขายย่อมจะต้องลดลงอีก เมื่อคำนึงเหตุปัจจัยดังกล่าวเห็นสมควรกำหนดค่าเสียหายลดลงจากค่าเสียหายที่ผู้ร้องที่ ๕ เรียกร้อง ตามสัญญาฉบับที่ ๑ ลดลงอัตราตันละ ๗๐๐ บาท คิดเป็นค่าเสียหาย ๙,๗๑๗,๑๖๕,๑๗๗.๙๐ บาท สัญญาฉบับที่ ๒ ลดลงอัตราตันละ ๖๐๐ บาท คิดเป็นค่าเสียหาย ๑,๒๙๔,๑๐๙,๗๖๗.๘๗ บาท สัญญาฉบับที่ ๓ ลดลงอัตราตันละ ๖๐๐ บาท คิดเป็นค่าเสียหาย ๕,๖๙๔,๗๔๘,๑๑๖.๐๙ บาท และสัญญาฉบับที่ ๔ ลดลงอัตราตันละ ๖๐๐ บาท คิดเป็นค่าเสียหาย ๑๖๒,๖๖๕,๕๖๓.๓๐ บาท ข้อเท็จจริงยังได้ความจากการไต่สวนอีกว่า มีการชำระเงินค่าข้าวไม่ครบถ้วน

ตามมูลค่าข้าวที่รับไป ตามสัญญาฉบับที่ ๑ จำนวน ๑๑๓.๖๔ บาท ฉบับที่ ๒ จำนวน ๔๓,๔๓๘,๑๒๓.๙๒ บาท ฉบับที่ ๓ จำนวน ๑,๓๘๐.๖๔ บาท และฉบับที่ ๔ จำนวน ๓๐.๓๐ บาท รวมค่าเสียหายทั้งสองกรณีจำนวน ๑๖,๙๑๒,๑๒๘,๒๗๓.๖๖ บาท จำเลยที่ ๑๖ จึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายจำนวนดังกล่าวแก่ผู้ร้องที่ ๕ สำหรับอัตราดอกเบี้ยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๐๖ บัญญัติว่า ในกรณีนี้อันเกิดแต่มูลละเมิด ลูกหนี้ได้ชื่อว่าผิดนัดมาแต่เวลาที่ทำละเมิด การที่จำเลยที่ ๑๖ กระทำละเมิดต่อผู้ร้องที่ ๕ ด้วยการนำบริษัทกว้างตงฯ และบริษัทห้ายหนานฯ มาทำสัญญาซื้อขายกับกรมการค้าต่างประเทศในราคาต่ำกว่าท้องตลาดส่งผลให้กรมการค้าต่างประเทศไม่อาจนำข้าวไปขายแก่บุคคลอื่นอีก ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายนับตั้งแต่วันทำสัญญาแล้ว ผู้ร้องที่ ๕ จึงมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยนับแต่วันทำสัญญาแต่ละฉบับ จำเลยที่ ๑๖ ต้องรับผิดชอบในดอกเบี้ยนับแต่วันทำสัญญาแต่ละฉบับจนกว่าจะชำระเสร็จ แต่เมื่อคำนวณถึงวันยื่นคำร้องต้องไม่เกินจำนวนตามคำร้อง

อนึ่ง แม้ในระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จะมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗ ให้ยกเลิกอัตราโทษในมาตรา ๑๕๑ และให้ใช้อัตราโทษใหม่แทน แต่อัตราโทษที่แก้ไขใหม่ไม่เป็นคุณแก่จำเลยจึงต้องใช้กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดบังคับ

พิพากษาว่า จำเลยที่ ๓ มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง, ๑๐, ๑๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๑ (เดิม) ประกอบมาตรา ๘๓ อันเป็นการกระทำความผิดเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ การกระทำของจำเลยที่ ๓ เป็นความผิดหลายกรรมต่างกันแยกตามรายสัญญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ จำคุกกระหนละ ๑๘ ปี รวม ๔ กระหน เป็นจำคุก ๗๒ ปี แต่เมื่อรวมโทษทุกกระหนแล้วให้จำคุก ๕๐ ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ (๓)

จำเลยที่ ๑๖ มีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง, ๑๐, ๑๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒๓/๑ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๕๑ (เดิม) ประกอบมาตรา ๘๖ อันเป็นการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ ซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ เป็นความผิดหลายกรรมต่างกันให้เรียงกระทงลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ จำคุกกระทงละ ๘ ปี รวม ๔ กระทง เป็นจำคุก ๓๒ ปี

ให้จำเลยที่ ๑๖ ร่วมกับจำเลยที่ ๑๐ ที่ ๑๔ และที่ ๑๕ ชำระเงินแก่ผู้ร้องที่ ๕ จำนวน ๑๖,๙๑๒,๑๒๘,๒๗๓.๖๖ บาท พร้อมดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีของต้นเงิน ๙,๗๑๗,๑๖๕,๒๙๑.๕๔ บาท นับแต่วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ ของต้นเงิน ๑,๓๓๗,๕๔๗,๘๙๑.๗๙ บาท นับแต่วันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๔ ของต้นเงิน ๕,๖๙๔,๗๔๙,๔๙๖.๗๓ บาท นับแต่วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ และของต้นเงิน ๑๖๒,๖๖๕,๕๖๓.๓๐ บาท นับแต่วันที่ ๖ กันยายน ๒๕๕๕ เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ โดยดอกเบี้ยนับถึงวันยื่นคำร้องต้องไม่เกินจำนวนตามที่ผู้ร้องที่ ๕ ขอ ให้ยกคำร้องของผู้ร้องที่ ๑ ถึงที่ ๔ ค่าฤชาธรรมเนียมระหว่างผู้ร้องทั้งห้ากับจำเลยที่ ๑๖ ให้เป็นพับ ค่าขออื่นให้ยก.

นายไสลเกษ วัฒนพันธุ์

นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม

นางนวลน้อย ผลทวี

นายอภิรัตน์ ลัดพลี

นางพฤษภา พนมยันตร์

นายวิรุพห์ แสงเทียน

นางทัศนีย์ จันส์ัญชัย ธรรมเกณท์

นายธนสิทธิ์ นิลกำแหง

นายพิศล พิรุณ